

LYKEEn vuosi 2024

LYKE
verkosto

Toimipisteitä
47 (2 uutta)

TAVOITIMME

180 847 asiakasta, joista

lapsia ja nuoria **148 044**

144 koulutusta opettajille,
nuorisoalan ja kasvatustieteen
ammattilaisille, joissa
yhteensä **3 083** osallistujaa

2 260 palautetta lapsilta ja nuorilta

MAPPAn.fi-palvelussa:
(uusina vuonna 2024)

119 474 kävijää

280 julkaisijatahoa (19 uutta)

3 079 materiaalia, teemareppua,
tapahtumaa ja palvelua yhteensä
(252 uutta)

Uutuutena **Luonto-observatorio**,
jossa **3 183** kävijää

Suomen luonto- ja
ympäristökoulujen liitto

VAIKUTIMME

Karhen koulun (Ylöjärvi),
Luontokoulu Apollon (Jyväskylä)
ja **Metsähallituksen** ympäristökas-
vatustoiminnan jatkumisen
puolesta

Koulutimme **11** työpajassa ja
webinaarissa ja esittelimme
toimintaa **17** tilaisuudessa

tavoittaen **2 651** kasvattajaa

**LUONTO-
PANEELI**
SUOSITTELEE!

"Tuetaan esim. Luonto- ja
ympäristökoulujen verkoston
(LYKE) ja ympäristökasvatuksen
materiaalipankki **MAPPAn**
toimintaa..."

Luontopaneelin raportti "VAIKUTTAVAN
YMPÄRISTÖKANSALAISUUDEN
EDISTÄMINEN SUOMESSA - Luontopaneelin
yhteenvedo ja suositukset luontopolitiikan
suunnittelun ja päätöksenteon tueksi"
(11/2024)

SISÄLLYS

SISÄLLYS.....	1
LYKKY 2024 –TOIMINTAKERTOMUKSEN TIIVISTELMÄ.....	2
1. YLEISTÄ.....	7
Nuorisolain tavoitteiden toteutuminen.....	9
Ekologisesti Kestävän kehityksen edistäminen.....	11
2. VUODEN 2024 TOIMINTA.....	13
Toiminnan vaikutusten arviointi.....	14
Tavoitteet, toimenpiteet, tulosodotukset ja seurantamittarit.....	15
Viestintä ja vaikuttaminen.....	24
Toiminnan saavutettavuuden edistäminen.....	25
Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen.....	26
Järjestön lähimmät yhteistyökumppanit.....	27
Nuorten osallistaminen.....	28
Järjestön talous.....	30
3. HANKKEET.....	32
Ulos-Ut-Out2026.....	32
MAPPA 10 vuotta.....	32
Kasvio 2.....	33
Linnut viestintuojina.....	34
LIITE 1. MIKÄ ON LYKKY?.....	35
LYKKY:n Paikallistoiminta: LYKE-verkosto.....	38
MAPPA.fi – Ulkona oppimisen, ympäristökasvatuksen ja kestävän elämäntavan palvelu.....	39
ULOS-UT-OUT.....	39
Organisaatio.....	39
Liite 2. LYKKYn itsearviointi OKM:n arviointikriteereihin perustuen.....	40
Liite 3. LYKKYN STRATEGIA 2023-2025.....	45

LYKKY 2024 – TOIMINTAKERTOMUKSEN TIIVISTELMÄ

Tuemme kasvattajia ja opettajia kolmen toimintamallin kautta:

- (1) LYKE-verkosto kokoaa Suomen luonto- ja ympäristökoulutoimintaa tarjoavat toimijat verkostoksi ja kehittämään toimintaansa yhdessä. [luontokoulut.fi](https://www.luontokoulut.fi)
- (2) MAPPA.fi -palvelu on Suomen keskeisin luonto-, ympäristö- ja kestävyysosaamisen materiaalipankki, hakupalvelu ja jakamislusta, joka kokoaa eri toimijoiden tuottamat materiaalit, tapahtumat, koulutukset ja muut palvelut yhteen paikkaan kasvattajien ja opettajien löydettäväksi. [MAPPA.fi](https://www.mappa.fi)
- (3) ULOS-UT-OUT kokoaa **asiantuntijat, järjestöt, tutkijat, ja koulutusten tarjoajat järjestämään** yhdessä luonto-, ympäristö-, kestävyys- ja ulkona oppimisen suur tapahtuman. [ulosutout.fi](https://www.ulosutout.fi)

Vuonna 2007 perustetun **Suomen** luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry:n (LYKKY) toiminnan päämääränä ja tarkoituksena on auttaa lapsia ja nuoria rakentamaan vahvaa luontosuhdetta ja kasvamaan kestäväan elämäntapaan. Toiminnan kohderyhmä on lapset ja nuoret, joihin vaikutamme opettajien ja muiden kasvatustalon ammattilaisten ja nuorisotalon kautta. Olemme innostava ympäristökasvatuksen edelläkävijä, vaikuttaja ja asiantuntija.

LYKKY on nuorisotalolla laajasti verkostoitunut tekijä ja verkostotyön osaaja, joka koordinoi merkittäviä yli hallinnollisten sektorirajojen ulottuvia ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen toimintoja 3–29-vuotiaille, tarjoten erilaisia kestävyysosaamisen oppimismahdollisuuksia non-formaaleja oppimisympäristöjä korostaen.

Päätoimintamallien rinnalla vahvana toimintamuotona on valtakunnallinen vaikuttamistyö. Kestävyysosaamista sekä systeemistä ajattelua ja lasten ja nuorten luontosuhdetta vahvistavien toimintamallien tulee ulottua kattavasti varhaiskasvatukseen, kouluihin ja nuorisotyöhön, mikä edesauttaa saavuttamaan yhteiskunnalta vaadittavan kestävyysmurroksen sekä mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden ja sitä kautta elinympäristömme säilymisen. Yhteistyötä tehdään moninaisissa verkostoissa, kunta- ja aluetasolla sekä valtakunnan politiikkaan vaikuttamalla yksin ja yhteistyössä muiden alan asiantuntijoiden kanssa.

Toiminta perustuu vahvaan verkostotyöhön, jossa hyödynnetään ympäri Suomea toimivien ympäristökasvatuksen ammattilaisten osaamista ja lujitetaan toimijoiden välistä yhteistyötä. LYKE-verkoston toimipisteitä on kahta lukuun ottamatta kaikissa maakunnissa. MAPPA.fi ja ULOS-UT-OUT palvelee kaikkia opettajia ja kasvattajia ympäri Suomen. LYKKY saa toimintaansa yleisavustusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökoulutoiminnan asiakasmääriä kysytään LYKE-toimipisteiltä vuosittain alkuvuodesta. Liiton vaikutuspiirissä on LYKE-verkoston kautta parhaimmillaan 200 000 lasta ja nuorta ja MAPPA.fi-palvelun kautta 70 000 opettajaa ja muuta kasvatustalon ammattilaista. Vuoden 2024 kyselyyn vastasi 42/47 toimipisteestä. Vastanneiden toimipisteiden asiakaskäynnit olivat yhteensä 180847, josta lapsia ja nuoria oli 148 044. Ryhmiä oli yhteensä 6594. Opettajille ja muille kasvatustalon ammattilaisille suunnattuja koulutuksia järjestettiin 22 toimipisteessä yhteensä 144 ja osallistujia näissä oli 3083. (Lähde: LYKEN asiakasmääräkysely 2024). 16 toimipistettä otti käyttöön verkostossa yhteisesti kehitetyn lasten ja nuorten sähköisen palautelomakkeen ja vastauksia saatiin 2260ltä 1.–9.luokkalaiselta oppilaalta. Vastaukset ovat pääosin positiivisia (-> 70 % täysin tai lähes samaa mieltä väittämän kanssa).

MAPPAn toimintavuoden 2024 luvut:

- 119 474 yksilöityä käyttäjää
- 280 julkaisijatahoa (19 uutta v. 2024)
- 2274 materiaalia (joista 106 julkaistu v. 2024)
- 283 teemareppua (joista 65 julkaistu v. 2024)
- 120 palvelua (joista 6 julkaistu v. 2024)
- 402 tapahtumaa (joista 75 julkaistu v. 2024)

LYKKYN toiminta ja LYKE-verkosto on laajentunut järjestön toimintavuosien aikana. Liiton tarjoamat palvelut niin LYKE-verkostolle, kuin-kasvatus-, opetus-, ja nuorisoalan ammattilaisille valtakunnallisesti ovat laadukkaita, laajoja ja tätä kautta vaikuttavia. Liiton kulut ovat kasvaneet tiukasta talouskurista ja budjetoinnista huolimatta viime vuosina sekä palvelujen ylläpitokustannusten, että hallintokulujen osalta. Liiton taloudenpito on tarkkaan suunniteltua, ja se perustuu ylimääräisiä kuluja karsimaan ja ennakoivaan budjetointiin. Liiton talousvastuiden jakaantuminen ja ohjeet on koottu uuteen Talous- ja hallinto-ohjeeseen.

Joidenkin LYKE-verkoston toimipisteiden toimintaedellytyksiin kohdistui myös tänä toimintavuonna uhkia. Liitto teki aktiivista vaikuttamistyötä ja etsi yhteistyössä ko. toimijoiden kanssa keinoja toiminnan ylläpitämiseksi ja jatkamiseksi muuttuneissa tilanteissa. Asiantuntevasta ja laadukkaasta yhteistyöstä huolimatta lakkautuksia tuli - liittyen julkisen rahoituksen leikkauksiin tai kunnalliseen päätöksentekoon. Liitolla on tarvetta myös omien taloudellisten resurssien vahvistamiselle esimerkiksi MAPPA-palvelun ylläpidon ja kehittämisen varmistamiseksi vastatakseen kasvaviin käyttäjämääriin ja yhteistyöverkoston tarpeisiin.

Toimintavuonna liitossa työskenteli neljä työntekijää seuraavasti: Tammi-elokuun kokoaikainen vt. toiminnanjohtaja, osa-aikainen suunnittelija ja hankepäällikkö. Syys-joulukuun ajan kokoaikainen toiminnanjohtaja, järjestöpäällikkö, osa-aikainen suunnittelija ja hankepäällikkö, toiminnanjohtajan palattua perhevapaalta.

Suurin osa vuodelle 2024 asetetuista toiminnan tavoitteista saavutettiin ja joidenkin tavoitteiden kehittämistyötä jatkettiin vuodelle 2025 työmäärän kasvaessa. Vuoden aikana tartuttiin useisiin vaikuttamis- ja yhteistyön kannalta tärkeisiin uusiin toiminta-aloitteisiin. Liitto oli haluttu ja kysytty yhteistyökumppani ympäristö- ja kestävyyskasvatusta sekä luontotiedon popularisointia käsittelevissä hankkeissa ja projekteissa.

Vuoden keskeisimmät tehtävät olivat:

- MAPPA.fi palvelun kansalaistiedettä ja ajankohtaista ympäristötietoa koskevilla sisällöillä.
- ULOS-UT-OUT 2026 -suur tapahtuman suunnittelutyön ja koordinoinnin aloittaminen
- LYKE-verkoston laatutyötä mittaavan vertaisauditointikierroksen onnistunut läpivienti
- Sertifioinnin kehittämistyön aloittaminen ympäristökasvatuksen laatua ja vaikuttavuuden mittaamista selvittäneessä Qualite -hankkeessa
- LYKE-verkoston toimipisteiden välisen yhteistyön vahvistaminen ja verkoston osallistaminen liiton toimintaan
- liiton yhteisen lasten ja nuorten palautelomakkeen kehittäminen ja käyttöönotto ja käyttökoulutukset
- luonto- ja ympäristökoulujen toimintaedellytysten tukeminen säästötoimenpiteiden ja lakkautusuhkien alla, sekä liiton oman rahoituksen ja työsuhteiden turvaaminen
- Monipuolinen yhteistyö ja vaikuttaminen tapahtumissa ja yhteistyöverkostoissa ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen edistämiseksi lasten ja nuorten näkökulmasta sekä koko opetus-, kasvatus- ja nuorisoalan osaamisen vahvistaminen
- Pohjoismaisen luontokasvatusyhteistyön lisääminen ja tapaamiset Nordplus -hankkeessa
- uusien kansalaishavainnoinnin toimintamallien kehittäminen hankkeissa ja yhteistyöverkostoissa ja näiden kautta luontotiedon välittäminen tutkijoilta lapsille, nuorille ja kasvattajille.

Liitto viesti omasta toiminnastaan ja hankkeiden tuotoksista monikanavaisesti. Sosiaalisen median osalta viestintä painottui Instagramiin ja Facebookiin, videoiden osalta lisäksi YouTubeen. Kaikilla liiton kolmella keskeisellä palvelulla, LYKE-verkostolla, MAPPA.fi-palvelulla ja ULOS-UT-OUT-tapahtumalla, on omat Instagram- ja Facebook sivut. Lisäksi liitolla on tili LinkedIn-palvelussa, jonka käyttöä lisättiin toimintavuonna. Liitto viesti toiminnastaan luontokoulut.fi ja ulosutout.fi -verkkosivuillaan sekä tuottamalla sisältöjä yhteistyökumppaneiden (FEE Suomi ry, Metsän oppimispolku -verkosto, Seikkailukasvatusverkosto, LUMA Suomi) uutiskirjeisiin ja Ympäristökasvatuslehteen. Lehtimainoksia ostettiin Pääkaupunkiseudun luonto- ja ympäristökoulujen palveluesitteeseen, LUMA-lehteen sekä FEE Suomi ry:n ympäristökasvatuslehteen, lisäksi maksettua mainontaa tehtiin Facebookissa.

Liitto sai ansaittua näkyvyyttä eri yhteistyöverkostoissa, sidosryhmissä ja mediassa Luontopaneelin raportissa ”VAIKUTTAVAN YMPÄRISTÖKANSALAISUUDEN EDISTÄMINEN SUOMESSA - Luontopaneelin yhteenveto ja suositukset luontopolitiikan suunnittelun ja päätöksenteon tueksi” (11/2024), jossa LYKE-verkosto ja MAPPA.fi -palvelu nostetaan esille tärkeinä ympäristökansalaisuuden edistämisen keinoina. Liitto piti myös puheenvuoron raportin julkistustilaisuudessa (tiedote: <https://www.luontokoulut.fi/suomen-luontopaneeli-suositaa-luonto-ja-ymparistokoulutoiminnan-vahvistamista/>).

LYKE-verkoston toimipisteiden näkyvyyttä, asiantuntijuutta ja vaikuttavuutta on tuettu mm. osallistamalla toimipisteitä hankeyhteistyöhön, jakamalla toimipisteiden viestintää liiton somekanavissa sekä lisäämällä toimipisteiden osaamista MAPPA.fi-palvelun hyödyntämiseksi toiminnassaan. Toimipisteet hyödyntävätkin aktiivisesti LYKE-verkoston Instagram-tiliä jakamalla ajankohtaisia uutisiaan sekä tunnelmia toiminnastaan käyttäen aihetunnistetta #lykeverkosto ja merkitsemällä liiton someprofiilin @lykeverkosto omiin julkaisuihinsa.

LYKKYn vuoden 2024 toiminta rakentui kolmivuotisstrategian 2023–2025 pohjalta. Liiton visio on olla innostava ympäristökasvatuksen edelläkävijä ja vaikuttaja. Seuraavassa esitellään kolmivuotisstrategian tavoitteet sekä toimintavuoden 2024 keskeisimmät tavoitteet ja toimenpiteet.

YMPÄRISTÖKASVATUS KUULUU JOKAISELLE LAPSELLE JA NUORELLE

Tavoitteet:

Vahvistetaan ja laajennetaan LYKE-verkostoa ja ylläpidetään MAPPAA ajantasaisena ja kiinnostavana. Tavoitetaan MAPPAn kautta uusia käyttäjiä. Lisätään opettajien ja muiden ammattilaisten kiinnostusta kestävyyskasvatukseen. Tarjotaan tietoa ja koulutusta ajankohtaisista asioista ja uusista menetelmistä. Ollaan esillä tärkeimmissä nuoriso- ja opetusalojen tapahtumissa. Tuetaan LYKE-verkoston toimijoita opetus- ja kasvatustalouden ammattilaisille tarjottavien koulutusten volyymin kasvattamisessa. Viestitään aktiivisesti ja monikanavaisesti nuoriso- ja ympäristökasvatustalouden verkostojen uusista koulutuksista, toimintaideoista, opetusmateriaaleista ja hankkeiden tuotoksista.

Toimenpiteet:

MAPPA.fi ylläpito, kehittäminen ja yhteistyö: MAPPA.fi palvelua ylläpidettiin onnistuneesti ja sitä laajennettiin Luonto-observatorio-osion alle kansalaistiedettä ja ajankohtaista ympäristötietoa koskevalla sisällöllä. MAPPA.fi kehittämistyön resurssit ovat pienet ja kehittämistä voidaan tehdä vain hankerahoituksilla. Panostimme omaan varainhankintaan MAPPA.fi:n mainosbannerimyynnin kautta sekä mm. yhteistyöllä SYKEN kanssa koskien Luonnontila -sivuston popularisointia.

Yhteistyön lisääminen julkisten avoimen tiedon palveluiden kanssa: Jatkettiin yhteistyötä laji.fi-palvelun (Luonnontieteellinen keskusmuseo) kanssa, ja aloitettiin uusi yhteistyö Järvi-MeriWiki-palvelun (SYKE) kanssa. Tutustuttiin alustavasti AOE:n ja FINNAN rajapintaan api.finna.fi ja todettiin, että yhteistyö näiden palvelujen kanssa olisi MAPPAssa teknisesti mahdollista.

LYKE-verkoston sisäisen viestinnän toimintamallien ja verkostotyökalujen kehittäminen ja vahvistaminen: Kehitimme sekä verkoston sisäistä, että ulkoista viestintää MAPPAssa ja verkoston parviällyssä. Luontokoulut.fi-verkkosivuston viestintää suunnattiin ajankohtaisten uutisten ja tiedotteiden jakelukanavaksi. Teimme ilmoitus- ja somemarkkinointia ja runsaasti erilaista konkreettista viestintämateriaalia.

ULOS-UT-OUT 2026 -suur tapahtuman suunnittelun käynnistäminen: Tapahtuman suunnittelu aloitettiin mm. tapahtuman rahoitussuunnittelulla ja -hankehakemuksilla sekä avaamalla ohjelmahaku.

Osallistuminen ja näkyminen erilaisissa opetus- ja kasvatustalouden tapahtumissa ja tilaisuuksissa: Educa messut ja Nuori 2024-tapahtuma, ITK-tapahtuma sekä Tampereen ja Helsingin yliopistojen opettajankoulutuslaitosten luontokoulupäivät, sekä tarjosimme oppilaitosyhteistyötä myös muille oppilaitoksille.

Rahoituksen vahvistaminen ja toiminnan kehittäminen: rahoitushaku onnistui hankerahoituksen osalta ja saimme seuraavat rahoitukset: Pölyttäjät viestintuojina -hanke (Suomen Kulttuurirahasto, yhteistyössä Syken kanssa), MAPPA 10 -hanke (Keski-Suomen ELY-keskus) ja CREA+BIRD (Erasmus+ rahoitus, yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa). Lisäksi hankekumppanuus Suomen ympäristöopisto Syklin kanssa on vahvistunut. Teimme asiantuntijayhteistyötä Metsähallituksen, Syklin ja Pohjoismaisen luontokasvatusverkoston kanssa ”Nordic Environmental Education and Nature interpretation in the Nordics” -projektissa, joka on saanut rahoitusta Nordplus Horizontal 2023 rahastosta.

Vaikuttamistyö LYKE-verkoston toimipisteiden puolesta ja luontokoulutoiminnan vahvistamiseksi Suomessa: tuimme ja vaikutimme Karhen ympäristökoulun, Apollon luontokoulun ja Metsähallituksen luontokeskusten ympäristökasvatustoiminnan jatkumisen puolesta, jotta lasten ja nuorten luonto- ja ympäristökasvatuksesta ei leikattaisi.

YMPÄRISTÖKASVATUS ON LAADUKASTA

Tavoitteet:

Toimipisteiden moninaisuus on rikkaus, joka huomioidaan laatutyössä ja sen kehittämisessä. Asiantuntijajärjestönä edistetään kansallisten ja kansainvälisten ohjelmien, tutkimuksen ja suositusten (esim. eurooppalainen kestävyysosaamiskehys GreenComp) tunnettuutta ja jalkauttamista Suomessa. LYKKYn asiantuntemus näkyy ja sen tunnettuus vahvistuu kasvatus-, koulutus, ja nuorisoalalla sekä - tutkimuksen parissa. Digirohkeus lisää järjestön henkilöstölle ja verkoston toimijoille uusien koulutus- ja opetusmenetelmien osaamista ja -sisältöjen hallintaa.

Toimenpiteet:

LYKE-verkoston toiminnan laatutyön vahvistaminen ja arviointi: toteutimme asianmukaisen, järjestelmällisen ja laadukkaan vertaisauditointi kierroksen. LYKE-sertifioinnin kehittämistyötä jatkettiin vuodelle 2025. Kehittämistyö aloitettiin Suomi-Viro Erasmus+ ympäristökasvatusyhteistyöllä. Hankkeen myötä ymmärrettiin, että sertifiointi vaatii laajempaa uudistamista ja työ kannattaa tehdä ajan kanssa huolella. Suomalaiseen malliin tuodaan osia virolaisesta ympäristökasvatuksen laatutyöstä. Osallistuimme LYKE-verkoston koejäsenten toiminnan kehittämiseen. Järjestimme kaksi LYKE-koulutustapaamista, joista toinen verkossa. Järjestettiin yhteiskehittämistapaamisia Linnut viestintuojina ja Kulutushullutus -teemoilla.

Kestävyyskasvatuksen edistäminen Suomessa: GreenComp kestävyysosaamisen viitekehyksen pohjalta laadittu Kestävyysosaamisen tiekartta on osa MAPPA.fi palvelun materiaaliluokitusta ja tästä on viestitty kasvattajille eri kanavissa. Osallistuimme OPH:n kestävyys Hankkeita toteuttavien toimijoiden tapaamisiin sekä OPH:n tuloswebinaareihin. Tapasimme ECF4CLIM -hankkeen kestävyyskasvatuksen tutkijoita ja suomalaisten tutkimuskoulujen (Sammon lukio, Juhannuskylän peruskoulu ja Jyväskylän yliopisto) henkilöstöä. Osallistuimme Ympäristökasvatuksen Pyöreä pöytä -verkoston tapaamisiin, vaikutimme yhdessä kestävyyskasvatuksen puolesta.

YMPÄRISTÖKASVATUS ON VAIKUTTAVAA LAPSIA JA NUORIA OSALLISTAEN

Tavoitteet:

Toiminta tukee lapsia ja nuoria luontokadon ja ilmastonmuutoksen ymmärtämisessä, ympäristöahdistuksen käsittelyssä sekä aktiivisessa kansalaisuudessa. Liiton vaikuttamistyössä kuuluu lasten ja nuorten ääni. Vaikutetaan opetus-, varhaiskasvatus- ja nuorisotyön taloudellisiin edellytyksiin käyttää ja hyödyntää julkisin varoin tuotettuja luonto- ja ympäristökoulupalveluita. Edistetään kestävyyskasvatuksen läpileikkaavuutta kaikilla kouluasteilla, nuorisotyössä sekä opetussuunnitelma- ja ohjelmatyössä. Arvioidaan toiminnan vaikutuksia ja kehitetään arviointimittareita: otetaan käyttöön LYKE-verkoston lasten ja nuorten palautelomake sekä kehitetään muita palautemenetelmiä.

Toimenpiteet:

Asiantuntijänäkyvyyden lisääminen ja verkostoituminen uusien toimijoiden kanssa: teimme onnistunutta verkostoitumistyötä. Vuoden aikana kehitimme uusia ja vahvistimme aiempia kansalaishavainnoinnin toimintamalleja hankkeissa ja yhteistyöverkostoissa. Teimme paljon näkyvyyttä saanutta yhteistyötä SYKE:n kanssa Luonnontila.fi sivuston popularisoimiseksi ja Luonnontieteellisen Keskusmuseon kanssa avointa lajitietoa tarjoavan Linturetkikone palvelun laajentamiseksi. Luonnontilasivusto ja Linturetkikone ovat isossa roolissa MAPPA.fi luonto-observatorio palvelussa. iNaturalistin käyttöä koulujen eliökokoelmissa on jalkautettu pitkäjänteisesti. Kehitimme myös Järvi-MeriWikin koululaissivut yhteistyössä Syken kanssa.

LYKE-verkosto ja MAPPA.fi palvelu nostetaan esille Luontopaneelin raportissa ”VAIKUTTAVAN YMPÄRISTÖKANSALAISSUUDEN EDISTÄMINEN SUOMESSA - Luontopaneelin yhteenveto ja suositukset luontopolitiikan suunnittelun ja päätöksenteon tueksi” (11/2024). Yllä mainittujen ja lisäksi monien muiden yhteistyö pyyntöjen, puhuja pyyntöjen ja kutsujen runsaasta määrästä voi nähdä, että ulkopuoliset toimijat tunnustavat liiton asiantuntijuuden hyvin. Luontokasvatus kiinnostaa monia, etenkin Nuorisosalalla. Yhteistyön ja vaikuttavuuden lisäämisen päämääränä on lasten ja nuorten vahva luontosuhde ja kestävä elämäntapa, sekä lasten ja nuorten äänen vahvistaminen yhteiskunnassa.

Osallistuimme säännöllisesti Ympäristökasvatuksen Pyöreän Pöydän, Suomen Metsäyhdistyksen Metsän oppimispolun, Kymenlaakson ympäristöpoliittisen neuvottelukunnan ja Keski-Suomen Ely-keskuksen ympäristökasvatus verkostoihin.

Opettajien ja kasvatusalan ammattilaisten kouluttaminen: LYKKY osallistui ja näkyi asiantuntijana vuoden aikana yhteensä 64 eri verkosto- ja sidosryhmätilaisuudessa, tapahtumassa, seminaarissa ja koulutuksessa. Koulutimme yhteensä 28 tilaisuudessa. Vuoden aikana järjestimme koulutusretkiä kansalaishavainnoinnin lisäämiseksi Hankoon Haliaksen lintuasemalle. Retket olivat suosittuja ja niihin osallistui opettajia ja muita kasvatus- ja nuorisosalan ammattilaisia sekä LYKE-verkoston toimijoita eri puolilta Suomea. LYKKY oli myös isossa roolissa valtakunnallisilla Seikkailukasvatuspäivillä, jota olimme mukana järjestämässä. LYKKY koordinoi LYKE-verkoston osalta tapahtumaa, piti työpajaa ja järjesti päiviä useita LYKE-verkoston työpajoja. Työpajoja ja verkkokoulutuksia järjestettiin lisäksi osana muita tapahtumia ja koulutustilaisuuksia. LYKKY erilaisia koulutuksia vuoden aikana yhteensä 28 kpl ja niissä kouluttautui 2651 osallistujaa.

Lasten ja nuorten äänen vahvistaminen liiton toiminnassa: LYKE-verkoston ohjausryhmään saatiin nuorten edustaja Valtioneuvoston Nuorten luonto- ja ilmastoryhmästä. LYKE-verkostolle tehtiin yhteinen sähköinen Nappaako -palautelomake ja aloitimme palautteen keräämisen suoraan lapsilta ja nuorilta. Myös liiton työharjoittelijoilta alettiin keräämään palautetta. Palautteessa kysytään mm. näkemystä liitosta työnantajana, opittuja työelämätaitoja, miten nuorta ja hänen ideoitaan kuultiin ja hänen aiempi osaamisensa huomioitiin harjoittelun aikana. Tarkoituksena on, että nuoret saavat työharjoittelussa hyvän käsityksen asiantuntijatyöstä ja olemisesta osana työyhteisöä.

TOIMINNAN SAAVUTETTAVUUS, YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO

LYKE-verkostoa pyritään laajentamaan etenkin niihin paikkoihin, joissa ei ole LYKE-verkoston toimipistettä. MAPPA-palvelun materiaalit ja työkalut luonto-, ympäristö- ja kestävyyskasvatukseen ovat kaikkien lasten ja nuorten kanssa työskentelevien käytössä toimialueesta riippumatta. MAPPA-palvelu palvelee myös ruotsiksi. MAPPA.fi mahdollistaa opettajille, nuorisosalan toimijoille ja nuoriso-ohjaajille sekä muille kasvatusalan toimijoille myös selkokielisten ja monenkielisten materiaalien syöttämisen palveluun ja löytämisen palvelusta. Pääosa sisällöstä on maksutonta. MAPPA:n teknisten ratkaisujen valinnassa huomioidaan saavutettavuuden kriteerit.

Liiton omista opetusmateriaaleissa kiinnitetään huomiota tekniseen saavutettavuuteen sekä soveltavuuteen erilaisiin käyttötarkoituksiin ja eri ikäryhmille. MAPPA.fi-palvelun sisältöjen tuottajia kehoitetaan huolehtimaan materiaalien saavutettavuudesta ja laaditaan ohjeistusta tähän liittyen.

Yhdenvertaisuussuunnitelma antaa verkoston jäsenille eväitä kohdata erilaisia lapsia ja nuoria ja siten tekee LYKE-verkoston toiminnan saavutettavaksi monenlaisille oppijoille. Liiton verkkosivuilla kerrotaan mahdollisuuksista tukea liikuntarajoitteisten pääsyä luonto-opetukseen.

Useat LYKE-verkoston toimipisteet tarjoavat luonto- ja ympäristökoulutoimintaa erityisryhmille (esimerkiksi maahanmuuttaja- sekä erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret) ja lisäävät siten eri lähtökohdista tulevien lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua luontosuhdetta ja kestävästä elämäntavan taitoja rakentavaan toimintaan. LYKE-verkoston kevään 2024 koulutustapaamisessa teemana oli ”erilaiset oppijat”. Tällä lisättiin LYKE-toimijoiden osaamista erityisryhmien kanssa toimimisessa vertaisoppimisen keinoin ja ulkopuolisen asiantuntijan avulla.

Ekologisen kestävyys edistäminen

MAPPA.fi palvelua kehittäminen alkoi MAPPA 10 v -hankkeessa loppuvuodesta 2024 ja jatkuu vuoden 2025. Kehittämistyössä on luotu luonnon monimuotoisuuden ja luonnon havainnoinnin edistämiseksi kasvattajien ja opettajien ja oppilasryhmien käyttöön otsikkopalkkiin ”Luonto-observatorio” niminen valikko. Tämä on yksi tapa, jolla LYKKE haluaa osoittaa ekologisen kestävyys tärkeyden ja vahvistaminen kiireellisyyden yhteiskunnassa.

Ekologisesti kestävä kehitys näkyy mielestämme hyvin vuoden 2024 vuosikertomuksessa ja näitä asiasisältöjä on edistetty ja edistetään jatkossakin sekä konkreettisesti, että viestintä- ja vaikuttamistyössä.

Toimintamme edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ryhmien toimiessa elämyksellisessä luontoympäristössä. Nuoret oppivat luonnossa olemisen ja liikkumisen merkityksestä oman ja planeetan hyvinvoinnille. Nuoria tuetaan ympäristöhuolissa ja ahdistuksessa, kun ympäristöasioiden tärkeydestä viestitään kasvattajille ja opettajille sekä tarjotaan keinoja asioiden käsittelylle. Sisältöjen suunnittelussa (parhaiden ympäristökasvatusmenetelmien markkinointi opettajille, kasvattajille ja nuorisohjaajille), lapsi- ja nuorisoryhmät kulkevat luonto- ja ympäristökoulutoiminnan pariin julkisilla kulkuvälineillä, polkupyörillä tai jalkaisin. Näin toimii myös koululaisryhmän luokse saapuva liikkuva luontokoulu ja ympäristökasvattaja.

Ekologinen kestävyys on koko toimintamme päämäärä, ja siinä pyrimme elämään kuten opetamme arjen tekoina ja valintoina myös konkreettisina tekoina. Priorisoimme ekologiset näkökulmat kaikissa arjen valinnoissamme toimistolla, tilaisuuksissa ja mm. matkakulujen korvaamisessa julkisen liikenteen mukaisesti.

Järjestön lähimmät yhteistyökumppanit

Keskeisimmät yhteistyökumppanimme ovat ympäristökasvatuksen ja nuorisotyön osalta Ympäristökasvatuksen Pyöreä Pöytä -verkosto, Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi, Suomen ympäristöopisto Sykli sekä Suomen Nuorisokeskusyhdistys. Ympäristö- ja kestävyysosaamisen tutkimuksen ja luonnontilan seurannan osalta keskeisiä ovat Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuskeskus, Suomen ympäristökeskus sekä Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus. Teemme jatkuvasti aktiivista yhteistyötä myös muiden ympäristö- ja kestävästä kehityksen kasvatuksen toimijoiden kanssa LYKE-verkoston koordinointi- ja laatutyössä, MAPPA.fi-palvelun kehittämisessä ja ylläpidossa sekä ULOS-UT-OUT-suurtapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä. Lisäksi viranomaiset, tutkimusorganisaatiot ja edunvalvontajärjestöt ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita vaikuttamistyössä.

NUORTEN OSALLISTAMINEN

LYKE-verkoston ohjausryhmään kutsuttiin nuorisojäsen Allianssin koordinoimasta Valtioneuvoston kanslian alaisuudessa toimivasta Nuorten luonto- ja ilmastyhmästä. Liiton hallitukseen etsitään aktiivisesti ja valitaan mahdollisuuksien mukaan vähintään yksi alle 29-vuotias jäsen.

Liitossa työskenteli vuoden aikana kolme työharjoittelijaa eri oppilaitoksista ja opintoasteilta. Nämä tuovat kehittämistyöhön nuorten näkökulmaa.

Luonto- ja ympäristökoulutoiminnan sertifiointikriteerien mukaisesti toimipisteet keräävät palautetta toiminnastaan lapsia ja nuoria osallistaen ja kehittävät toimintaansa saadun palautteen perusteella. Palaute huomioidaan toimipisteiden toiminnan kehittämisessä, jotka välittävät tietoa puolestaan liitolle. Näin palaute vaikuttaa koko järjestön toimintaan sekä LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökoulutoiminnan kehittämiseen.

Sertifiointikriteerit ovat tärkeä osa liiton laatutyötä. Vertaisauditoinnin yhteydessä tarkistetaan, miten lapsia ja nuoria on osallistettu ja miten heiltä saatua palautetta/ideoita on hyödynnetty. Nuorten osallistamisen näkökulmaa vahvistetaan myös auditoinnin ja sertifiointin kehittämistyössä.

LYKKYN TALOUS

Liiton jatkuvana tavoitteena on rahoituksen lisääminen. Liiton toiminnan painopisteistä kaikissa työmäärä ja -tarve on kasvanut. LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökasvatustoiminnan koordinointi ja kehittäminen, ja ylipäättään laajemmin valtakunnallisen luonto- ja ympäristökasvatuksen laadun ja kehittäminen ja vaikuttavuuden lisääminen, MAPPA.fi -hakupalvelun ja jakamisalustan ylläpito ja kehittäminen sekä ULOS-UT-OUT-suurtapahtumasarjan koordinoitivastuu. Näiden jokaisen kolmen toimintamallin volyymi on kasvanut viime vuosina tasaisesti. Kuitenkin OKM:n yleisavustus ja muu valtionavustus on pysynyt samalla tasolla verrattuna aikaisempiin vuosiin.

Liiton kulut ovat kasvaneet tiukasta talouskurista ja budjetoinnista huolimatta viime vuosina sekä palvelujen ylläpitokustannusten, että hallintokulujen osalta. Henkilöstökulujen kasvuun vaikuttavat työehtosopimusten mukaiset yleiskorotukset ja henkilöstötarve liiton tehtävien kasvettua. Henkilöstökuluista lähes puolet katetaan erillisellä hankerahoituksella, minkä vuoksi liitto ei pysty tahtotilastaan huolimatta vakinaistamaan kahta määräraikaista työntekijäänsä. Taloushallinnon kustannukset ovat kasvaneet yleisen kustannustason noustessa ja toiminnan volyymin kasvaessa. Toimitilakuluja on käytetty toimistotilojen lisäksi erillisiin kokoustiloihin, koska pienet toimitilat ei mahdollista isojen kokousten ja tilaisuuksien järjestämistä. Vuodelle 2025 on lisäksi vuokrattu työtila Helsingistä. Toimitiloihin varattu budjetti kattaa nämä kaksi tilaa ja kokoushuoneet. Puhelin- ja matkakulut ovat kasvaneet työntekijöiden määrän kasvun ja valtakunnallisen ja kansainvälisen yhteistyön määrän kasvettua. Liiton taloudenpito on järkevää ja suunniteltua, ja se perustuu ylimääräisiä kuluja karsivaan ja ennakoivaan budjetointiin. Liitolle on laadittu myös uusi Hallinto- ja talousohje.

Jotta MAPPA-palvelu pystyy vastaamaan tämän päivän tarpeisiin ja sen olemassa oleva potentiaali saadaan laajamittaiseen käyttöön, sen ylläpito (toimijoiden ja sisältöjen koordinointi, asiakaspalvelu ja tekninen ylläpito) edellyttää säännöllistä vahvistamista, jolloin ylläpitokulut sekä markkinointi- ja viestintäkulut nousevat nykyisestä. MAPPAn avulla tavoitetaan paitsi suuri määrä opettajia, muita kasvatustalon toimijoita ja nuorisosalalla toimivia, se palvelee samalla koko laajaa ympäristökasvatuksen ja ulkona oppimisen kenttää käytännön työtä tekevästä hallinnon toimijoihin saakka. MAPPAA käytetään mm. julkisin varoin rahoitettujen hankkeiden* tehokkaana ja suosittuna tuotosten jakelukanavana ja säilytyspaikkana, mutta sen potentiaali jää silti suuresta osasta hankkeissa hyödyntämättä. Isolta osin julkisin varoin tuotettujen materiaalien ja toimintamallien löytäminen kattavammin edellyttää nykyistä suurempaa koordinointi-, opastus- ja viestintäresurssia.

*Esimerkkejä julkisin varoin rahoitetuista hankkeista: Keski-Suomen Ely-keskuksen / Ympäristöministeriön rahoittamat ympäristökasvatuksen kehittämishankkeet, OPH:n rahoittamat opettajien täydennyskoulutushankkeet, OPH:n rahoittamat opetuksenjärjestäjien kestävyyskasvatushankkeet.

1. YLEISTÄ

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry eli LYKKY on valtakunnallinen toimija, jonka ylimpänä päämääränä ja toiminnan motiivina on kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Lapsuuden kokemukset luovat perustan luonnon kunnioittamiselle ja ympäristöstä välittämiseksi. Nuorisovalan palvelujärjestönä LYKKYn päämäärä on verkostojen kautta tukea opettajia ja kasvattajia, jotta he osaavat entistä paremmin tukea lasten ja nuorten luontosuhteen vahvistumista ja kasvamista kestäväan elämäntapaan.

LYKKYllä on kolme toimintamallia, jonka puitteissa se tukee kasvattajia, opettajia ja nuorisotyöntekijöitä.

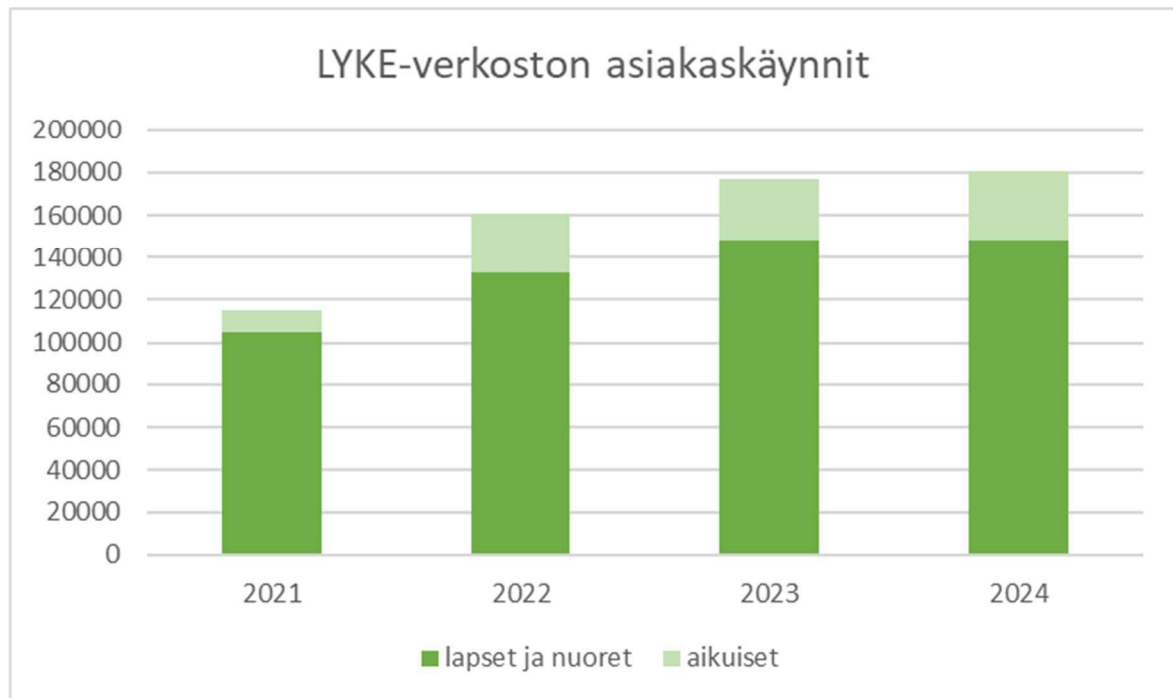
(1) LYKE-verkoston tavoitteena on, että yhä useammalla lapsi- ja nuorisoryhmällä olisi mahdollisuus osallistua laadukkaaseen luonto- ja ympäristökoulutoimintaan opettajiensa ja ohjaajiensa kanssa. LYKKY kokoaa Suomen luonto- ja ympäristökoulutoimintaa tarjoavat toimijat verkostoksi ja kehittämään toimintaansa yhdessä. Verkostoon kuuluu luonto- ja ympäristökouluja, luontokeskuksia, nuorisokeskuksia, leirikeskuksia, museoita, eläintarhoja ja muita vastaavaa toimintaa lapsi- ja nuorisoryhmille ja heidän opettajilleen ja ohjaajilleen tarjoavia tahoja. [luontokoulut.fi](https://www.luontokoulut.fi)

LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökoulutoiminnan asiakasmääriä kysytään LYKE-toimipisteiltä vuosittain alkuvuodesta. Vastaukset eivät ole olleet eri vuosien välillä täysin vertailukelpoisia, koska kaikki toimipisteet eivät aina vastaa ajallaan kyselyyn tai heidän tapansa tilastoida ja ilmoittaa lukuja vaihtelee vuosittain. Tähän pyritään löytämään meneillään olevassa sertifiointi uudistuksessa velvoittava ratkaisu ja lisäksi asiakasmääräkyselyä kehittäen ja uudella selkeällä ohjeistuksella.

LYKE-toiminta- ja kehittämiskeskuksissa* oli vuonna 2024:

- 180847 asiakaskäyntiä, josta lapsia ja nuoria 148 044
- 6594 ohjattua ryhmää
- 22 toimipistettä järjesti yhteensä 144 koulutusta opettajille ja muille kasvatus- ja nuorisovalan ammattilaisille, osallistujia oli näissä yhteensä 3038 kpl
- LYKE-verkoston asiakasmääräkyselyyn vastasi 42/47 toimipistettä ja vastausprosentti kasvoi 89 prosenttiin (vuonna 2023 81%)

(Lähde: vuoden 2024 LYKE-verkoston asiakasmääräkysely).

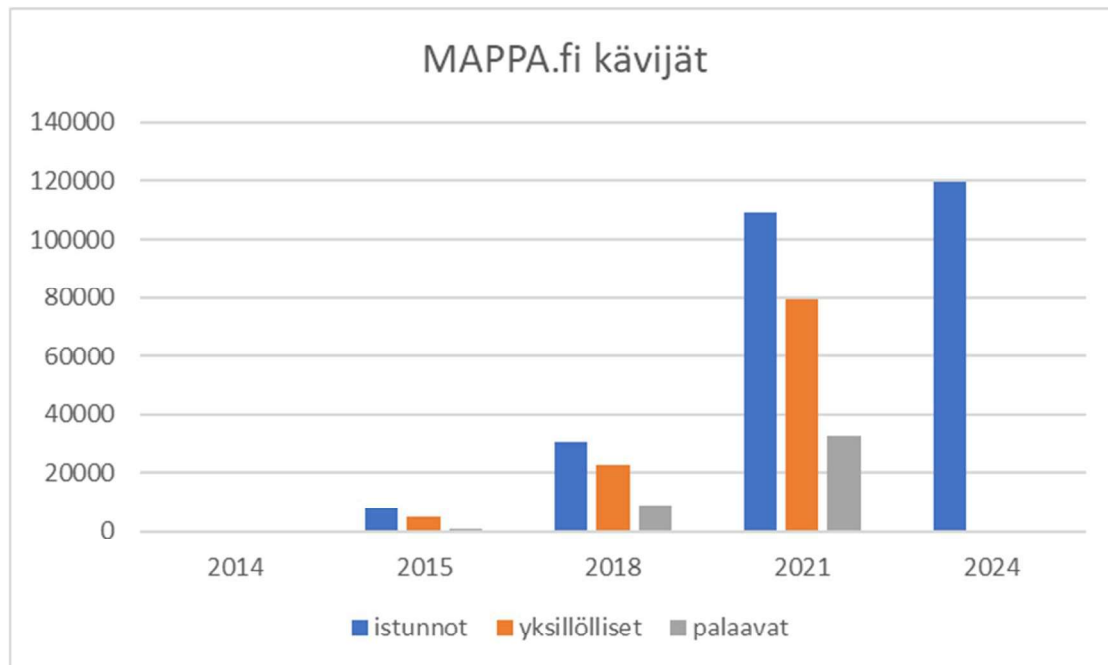

*) Lähde: vuosien 2021-24 asiakasmääräkyselyt. Asiakaskäynniksi on laskettu ne käynnit, jotka täyttävät LYKE-verkoston sertifikaatin mukaiset kriteerit. Vuosittain saatiin tilastoitua 38 (v. 2021–22) tai 39 (v. 2023) LYKE-toimipisteiden tiedot, ja todellinen asiakasmäärä 49 toimipisteessä on tätä suurempi.

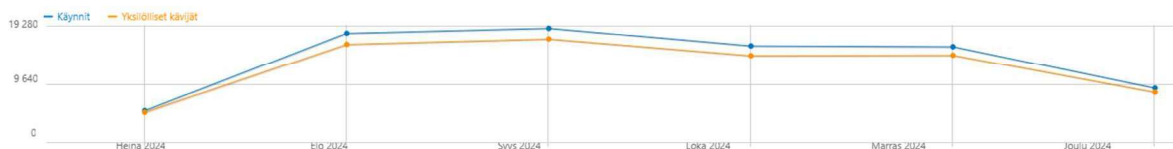
(2) MAPPA.fi -palvelun tavoitteena on, että yhä useampi kasvattaja löytäisi materiaaleja ja palveluita ympäristö- ja kestävyyskasvatustyönsä tueksi. Palvelu kokoaa Suomen ympäristökasvatustoimijoiden tuottamat luonto- ja ympäristökasvatuksen materiaalit, palvelut ja tapahtumat yhteen paikkaan kasvattajien ja opettajien helposti löydettäväksi. Uutena roolina MAPPAlla on nopeuttaa tutkitun luonto- ja ympäristötiedon kulkua tutkijoilta suoraan opettajille, kasvattajille ja nuorisotyöntekijöille. [MAPPA.fi](https://mappa.fi)

MAPPAssa oli toimintavuonna 2024,

- 119 474 yksilöityä käyttäjää
- 280 julkaisijatahoa (19 uutta)
- 2274 materiaalia (joista 106 julkaistu v. 2024)
- 283 teemareppua (joista 65 julkaistu v. 2024)
- 120 palvelua (joista 6 julkaistu v. 2024)
- 402 tapahtumaa (joista 75 julkaistu v. 2024)

MAPPA.fi palvelun istuntojen ja yksilöityjen kävijöiden määrä vuonna 2024 verrattuna aikaisempiin vuosiin. Tilastointia on tehty 2014-2022 Piwik-järjestelmällä, v. 2022 elokuusta lähtien Google Analytics 4 -järjestelmällä, ja v. 2024 elokuussa Matomo-järjestelmällä. Tunnusluvut eivät ole vuosien välillä täysin vastaavat johtuen erilaisista mittaristoista ja muuttuneista evästekäytännöistä. Epätarkkuudesta huolimatta ne osoittavat käyttäjämäärien huomattavan kasvun.

MAPPA.fi palvelun käyntien ja yksilöllisten kävijöiden lukumäärät aikavälillä 1.7.-31.12.2024. Lähde: Matomo Analytics.

(3) Järjestämme koulutuksia opetus-, kasvatus- ja nuorisoalan toimijoille, jotta yhä useampi saisi valmiuksia ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen toteuttamiseen. Koulutustapahtumista suurin on yhteistyössä seitsemän muun toimijan kanssa kehitetty kolmen vuoden välein järjestettävä **ULOS-UT-OUT** -suurtapahtumien sarja, joka järjestetään seuraavan kerran vuonna 2026. uuu.fi. Vuonna 2024 tavoitimme 2651 opettajaa ja muita kasvatusalan ammattilaisia yhteensä 28 koulutuksessa ja tapahtumassa. Tämän

lisäksi LYKKY osallistui verkostotilaisuuksiin, koulutuksiin, seminaareihin ja tapahtumiin. Näissä kaikissa vaikutimme lasten ja nuorten ympäristö- ja luontokasvatuksen puolesta. Järjestimme lisäksi LYKE-verkoston toimipisteille kaksi koulutusta vuoden aikana, joista toinen verkossa teemalla ”erilaiset oppijat” ja toinen valtakunnallisten Seikkailukasvatuspäivien yhteydessä, jota olimme mukana järjestämässä. LYKKY koordinoi LYKE-verkoston osalta tapahtumaa, piti työpajaa ja järjesti päiville useita LYKE-verkoston työpajoja.

Toimintamalleista kerrotaan tarkemmin toimintasuunnitelman lopussa kappaleessa ”Mikä on Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto”.

Lapsuuden kokemukset luovat perustan luonnon kunnioittamiselle ja ympäristöstä välittämiselle. Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry (LYKKY) tekee työtä sen puolesta, että lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus luontosuhteen rakentamiseen ja kestäväan elämäntapaan kasvamiseen. Liitto saa toimintaansa yleisavustusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä, ja toteuttaa nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita.

NUORISOLAIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Nuorisolain 2. § tavoitteena on:

1. edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;
2. tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista;
3. tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
4. edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista; sekä
5. parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat:

1. yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys;
2. kestävä kehitys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen;
3. monialainen yhteistyö

Palvelemme kaikkia lasten ja nuorten kanssa toimivia kasvattajia kuten opettajia ja nuoriso-ohjaajia kehittämällä ja koordinoimalla (1) LYKE-verkosta, joka kokoaa Suomen luonto- ja ympäristökoulutoimintaa tarjoavat tahot kehittämään toimintaansa yhdessä; (2) MAPPA.fi-palvelua, jota kaikki keskeisimmät ympäristökasvatusjärjestöt käyttävät jakelukanavanaan, ja myös yksittäinen kasvattaja tai opettaja voi tuoda omat ympäristökasvatuksen, ulkona oppimisen ja kestäväan elämäntavan materiaalinsa, palvelunsa ja tapahtumansa muiden löydettäväksi; ja (3) ULOS-UT-OUT -tapahtumaa, joka kokoaa kaikki keskeiset alan toimijat rakentamaan säännöllisesti yhteistä suurtapahtumaa. LYKKY toimii ympäristökasvatuksen asiantuntijajärjestönä ja monin eri tavoin koko toimintamme tukee Nuorisolain tavoitteiden toteutumista sekä liiton oman toiminnan ja vaikuttamistyön, että LYKE-verkoston kautta.

Terveet elämäntavat, nuorten kasvu- ja elinolot ja nuorten harrastamisen tukeminen: Toimintamallimme edistävät liikkumista elämyksellisessä luontoympäristössä. Nuoret oppivat lisäämään omaa hyvinvointiaan luonnossa olemisen ja liikkumisen avulla. Tutkimusten mukaan luonto oppimisympäristönä rakentaa itseluottamusta ja pitkäjänteisyyttä sekä tukee kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen kehitystä erityisesti keskittymisvaikeuksista kärsivillä. https://www.luontokoulut.fi/ulkona_oppimisen_hyodyt. Moni toimipisteemme tarjoaa lapsille ja nuorille myös iltapäivätoimintaa, koululaisten leirejä, koko perheen toimintaa ja retkiä. Nuoria tuetaan ympäristöhuolissa ja -ahdistuksessa, kun ympäristöasioiden tärkeydestä viestitään kasvattajille ja opettajille sekä tarjotaan keinoja asioiden käsittelylle.

Nuoret kansalaisyhteiskunnassa: Osallisuus kuuluu erottamattomana osana ympäristö- ja seikkailukasvatukseen, joiden leviämistä edistämme eri toimintamalliemme kautta. Lasten ja nuorten valmiudet osallistua kansalaisyhteiskuntaan paranevat, ja ympäristövaikuttamisosaaminen kasvaa.

Hankkeiden kautta innostetaan lapsia, nuoria ja kasvattajia luonnon havainnointiin sekä välitetään heille tutkittua tietoa lähiluonnon ja oman elinympäristön tilasta sekä keinoja vaikuttaa tilanteeseen.

Yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys: Liitto on laatinut toimipisteiden käyttöön yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman, jonka päivittämistä ja jalkauttamista toimipisteiden ja liiton käytännön toimintaan jatketaan. Liitolla on vahva rooli tiedonvälittäjänä kansainvälisistä ympäristö- ja ilmasto-ohjelmista ja suosituksista sekä kestävyyskasvatukseen eurooppalaisista suosituksista opetus-, kasvatusta- ja nuorisotalan toimijoille. Verkostomme toimipisteistä monella on kansainvälistä yhteistyötä ja hankkeita ympäristö- ja kestävyyskasvatukseen liittyen. Toimipisteissä käy kansainvälisiä vieraita ja nuorisokeskuksissa nuorisoryhmiä, ja niissä järjestetään kansainvälisiä leirejä.

LYKKY on vuoden 2025 loppuun yhteistyökumppanina ECF4CLIM -hankkeessa, jossa on tavoitteena edistää, pilotoita ja tutkia kestävyyskasvatusta hankemaiden kouluissa sekä pohjoismaisessa Nordplus-projektissa (2023 – 2025), jossa toteutetaan yhteispohjoismainen vertaisoppimiseen perustuva webinaarisarja ympäristökasvatuksesta ja luonto-oppimisympäristöistä. LYKKY tekee yhteistyötä Pohjoismaisen luontokasvatusverkoston kanssa ja tekee yhteistyötä Ruotsin luontokouluverkoston kanssa, jotta ruotsalaisia toimijoita olisi vahvasti mukana ULOS UT OUT -suurtapahtumassa 2026. Tavoitteena on myös järjestää LYKE-verkostotapaaminen 2027 Ahvenanmaalla yhteistapaamisena Ruotsin luontokouluverkoston kanssa. Vuonna 2024 toteutimme Pohjoismaista Nordplus -rahoitteista ”Pedagogical Methods in Nature Interpretation and Environmental Education”, -hanketta yhdessä Suomen ympäristöopisto Syklin ja Metsähallituksen kanssa. Syksyn kaksipäiväisessä tapaamisessa Suomessa suunniteltiin vuoden 2025 koulutusseminaaria. Loppuvuodesta alkoi Jyväskylän yliopiston koordinoima Erasmus + rahoitteinen CREA+BIRD -hanke, jonka hankepartneri LYKKY on. Roolimme on opetusmateriaalien tekeminen ja viestintä.

MAPPAssa on käytössä ECF4CLIM-hankkeessa kehitetty eurooppalaiseen kestävyysosaamisen viitekehys GreenCompiin pohjautuva Kestävyys tien kartta. MAPPAn luokittelua on kehitetty siten, että sisältöjä voidaan luokitella ja hakea tien kartan osa-alueiden mukaan. Tutkitun tiedon ja kansainvälisten suositusten levittäminen opetukseen ja kasvatusta- ja nuorisotalalle tarjoaa myös opettajille ja kasvattajille työkaluja tukea nuoria ympäristöhuolissa ja -ahdistuksessa.

LYKE-verkoston ohjausryhmän työhön osallistui nuorisojäsen Valtioneuvoston kanslian alaisuudessa toimivasta Nuorten luonto- ja ilmasto-ryhmästä. Liiton hallitukseen etsitään aina aktiivisesti mukaan vähintään yksi alle 29-vuotias jäsen. Toimintakauden aikana kehitettiin nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä liiton ja LYKE-verkoston toiminnassa. Työharjoittelijoille laadittiin palautelomake ja LYKE-verkostolle kehitetty lasten ja nuorten palautelomake otettiin käyttöön 16 toimipisteessä. Lapsilta ja nuorilta kysytään palautetta luontokoulupäivän (tai -ohjelman) lopussa. Palaute huomioidaan toimipisteiden oman toiminnan kehittämisessä ja LYKKY kokoaa palautteet yhteen analysoitavaksi. Näin palaute vaikuttaa paitsi LYKE-verkoston, myös koko järjestön toimintaan ja kehittämiseen.

Sertifiointikriteerit ovat tärkeä osa liiton laatutyötä. Vertaisauditoinnin yhteydessä tarkistetaan, miten lapsia ja nuoria on osallistettu ja miten heiltä saatua palautetta/ideoita on hyödynnetty. Nuorten osallistamisen näkökulmaa vahvistetaan lisää vuonna 2025 auditointi- ja sertifiointijärjestelmän kehittämistyössä sekä LYKKYn strategian päivittämisessä vuosille 2026 - 2029.

Opinnäytetöiden tekijät tuovat kehittämistyöhön nuorison näkökulmaa ja teemme yhteistyötä oppilaitosten kanssa tarjoamalla nuorille työkokeilu-, harjoittelu- ja TET-paikkoja.

Luonto- ja ympäristökoulutoiminnan sertifiointikriteerien mukaisesti toimipisteet keräävät palautetta toiminnastaan lapsia ja nuoria osallistaen ja kehittävät toimintaansa saadun palautteen perusteella.

Monialainen yhteistyö: Liiton pitkäjänteisenä tavoitteena on ympäristökasvatukseen integroiminen kokonaisvaltaisesti varhaiskasvatukseen, opetukseen ja nuoristyöhön, minkä edellytys on monialainen yhteistyö. LYKE-verkoston toimipisteet toimivat monialaisessa yhteistyössä opetuksen, varhaiskasvatuksen ja nuorisotyön kentällä ja MAPPA.fi-palvelun sisältöjen tuotanto sekä ULOS-UT-OUT-tapahtuman toteutus perustuvat monialaiselle yhteistyölle.

Toimintamme keskeisenä päämääränä on toimia itse ekologisesti kestävästi ja edistää kestävästä tulevaisuutta yhden maapallon rajoissa lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten luontosuhteen ja kestävyysosaamisen vahvistaminen on toiminnan keskiössä tarjoamalla kasvattajille, opettajille ja ohjaajille konkreettisia erilaisia työkaluja, menetelmiä ja materiaaleja lapsi- ja nuorisoryhmien ohjaamiseen.

LYKKYn ydinosaamista on kestävyys ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät teemat ja näiden ajankohtaisia asioita seurataan kaiken aikaa, koska se kuuluu liiton ja sen työntekijöiden asiantuntijaosaamiseen. Työntekijöiden koulutustaustat ovat biologiassa, ympäristötieteissä, kestävässä kehityksessä sekä kasvatusta ja opetusalailla. Substanssia pidetään yllä ja ajankohtaisia ekologisen kestävä kehityksen teemoja seurataan mm. lukemalla kirjallisuutta ja artikkeleita, kuuntelemalla webinaareja, osallistumalla seminaareihin ja koulutuksiin. LYKE-verkoston ja asiantuntijaverkoston tilaisuuksiin kutsutaan asiantuntijoita pitämään puheenvuoroja ja keskustelemaan. Esimerkiksi toiminnanjohtaja osallistui vuoden 2024 syksyllä Tulevaisuuden Tutkimusseuran luonto- ja kestävyysteemaisiin utopia-webinaareihin ja Vision koordinoimalle yliopiston professoreiden ja tutkijoiden pitämälle Metsäkurssille.

Viime vuosina LYKKY on ilmastokriisin ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen kiireellisyden vuoksi halunnut entistä enemmän tuottaa aiheeseen liittyvää tietoa ja taitoja esimerkiksi eri hankkeissa ja panostamalla LYKE -sertifioinnin kehittämiseen ympäristökasvatuksen laadun ja vaikuttavuuden lisäämiseksi. LYKE-sertifioinnin kriteereiden tarkoituksena on juuri varmistaa, että ekologisesti kestävä edistetään toimipisteiden omassa toiminnassa ja ympäristökasvatusohjelmissa. Liiton hankesuunnittelussa on mukana asiantuntijoina alan tutkijoita yliopistoilta (mm. luonnon monimuotoisuuden professori Turun yliopistolta, kestävyys tutkijoita Jyväskylän yliopistolta) ja liitto tekee tiivistä yhteistyötä Suomen ympäristökeskus SYKEN ja Luonnontieteellisen keskusmuseo Luomuksen sekä muiden alan järjestöjen kanssa.

MAPPA.fi palvelua kehittäminen alkoi MAPPA 10 v -hankkeessa loppuvuodesta 2024 ja jatkuu vuoden 2025. Kehittämistyössä on luotu luonnon monimuotoisuuden ja luonnon havainnoinnin edistämiseksi kasvattajien ja opettajien ja oppilasryhmien käyttöön otsikkopalkkiin "Luonto-observatorio" niminen valikko. Tämä on yksi tapa, jolla LYKKY haluaa osoittaa asian tärkeyden ja kiireellisyden yhteiskunnassa.

- Tulevan strategian päivityksen painopisteitä mietittäessä luonnon monimuotoisuus ja ekologisesti kestävä tulevaisuuden edistäminen tulee olemaan liiton toiminnan ytimessä lasten ja nuorten luontosuhteen vahvistamisen ja vaikutusmahdollisuuksien näkökulmasta. Tuomme entistä enemmän nuorten ääntä kuuluviin ja teemme vaikuttamistyötä myös nuorilta nuorille -ajatuksella ja viestinnällä.

-Ekologisesti kestävä kehitys näkyy mielestämme hyvin vuoden 2024 vuosikertomuksessa ja näitä asiasisältöjä on edistetty ja edistetään jatkossakin sekä konkreettisesti, että viestintä- ja vaikuttamistyössä.

- Toimintamme edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ryhmien toimiessa elämyksellisessä luontoympäristössä. Nuoret oppivat luonnossa olemisen ja liikkumisen merkityksestä oman ja planeetan hyvinvoinnille. Tutkimusten mukaan luonto oppimisympäristönä rakentaa itseluottamusta ja pitkäjänteisyyttä sekä tukee kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen kehitystä erityisesti keskittymisvaikeuksista kärsivillä. https://www.luontokoulut.fi/ulkona_oppimisen_hyodyt. Moni toimipisteemme tarjoaa lapsille ja nuorille myös iltapäivätoimintaa, koululaisten leirejä, koko perheen toimintaa ja retkiä. Nuoria tuetaan ympäristöhuolissa ja ahdistuksessa, kun ympäristöasioiden tärkeydestä viestitään kasvattajille ja opettajille sekä tarjotaan keinoja asioiden käsittelylle. Sisältöjen suunnittelussa (parhaiden ympäristökasvatusmenetelmien markkinointi opettajille, kasvattajille ja nuorisohjaajille), lapsi- ja nuorisoryhmät kulkevat luonto- ja ympäristökoulutoiminnan pariin julkisilla kulkuvälineillä, polkupyörillä tai jalkaisin. Näin toimii myös koululaisryhmän luokse saava liikkuva luontokoulu ja ympäristökasvattaja.

Ekologinen kestävyys on koko toimintamme päämäärä, ja siinä pyrimme elämään kuten opetamme arjen tekoina ja valintoina myös konkreettisina tekoina. Priorisoimme ekologiset näkökulmat kaikissa valinnoissamme:

- Toimitilojen käyttö on hyvin optimoitu: olemme alivuokralaisena ison järjestön (Tampereen MLL) alaisuudessa ja jaamme työhuoneen kahden muun järjestön kanssa, joilla tarve työtilalle on enemmän illalla 9 Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry ja meillä päivällä. Näin tila on tehokkaasti käytössä ja saamme kaikki järjestöt näin työtilojen käytön tehostettua ja kulut pienemmiksi. Jaamme yhteisen kopiokoneen, kalusteet ja ulkoiset näytöt. Toimistolla lajitellaan kaikki jätteet biojätteistä muoviin ja valaistuksen käytössä on selkeät käytännöt eli valot palavat vain kulloinkin käytössä olevissa huoneissa.

- Hankinnoissa valintakriteerit ovat kestävyys, ekologisuus, laatu. Toimintamme luonteesta ja pienestä rahoituksesta johtuen käytämme rahaa hyvin vähän hankintoihin, mikä on myös ekologista. Messuja ja tapahtumia varten teetämme tarvittaessa käyntikortteja, mainoslehtisiä ja hihamerkkejä kerran vuodessa kahdessa. Näissä valitsemme ympäristömerkityn paperin ja lyhyet toimitukset lähellä tuotettuna. Tulostamme hyvin vähän sähköisen arkistoinnin ja sähköisen talousseurannan vuoksi.

- Ostaessamme elektroniikkaa vertailemme ympäristönäkökohtia ja valitsemme käytetyn tuotteen uuden sijasta, mikäli mahdollista (esim. toiminnanjohtajalla on käytettynä ostettu puhelin ja työntekijöillä manuaalisesti säädettävät työpöydät uusien sähköisten sijasta, järjestöpäälliköllä FairPhone -merkkinen puhelin ja käytettynä ostettu tietokone, tietokoneiksi on valittu ne, jotka vertailuissa saivat parhaat kestävyysarviot ja työntekijöillä on käytettynä ostetut ulkoiset näytöt), ostanne luomu- ja reilu kauppa -merkittyjä tarjoiluita kokouksiin

- Talousohjesääntöön on kirjattu matkustusohje matkojen korvaamisesta liikennevälineen mukaan. Matkat korvataan ensisijaisesti julkisen liikenteen hintojen mukaan, myös omalla autolla kuljettaessa. Oman auton käyttö korvataan, jos sen tai taksin käyttö on esim. messutavaroiden kuljettamisen takia tai hankalien kulkuyhteyksien vuoksi on välttämätöntä. Järjestön toiminnan luonteen takia emme tee usein työmatkoja ulkomaille. Mikäli teemme, niin lähialueille (Pohjoismaat, Baltia) matkustamme aina maata pitkin. Mikäli kansainvälinen yhteistyöhanke CREA+BIRD vaatii lentämistä vuonna 2025, niin lennon päästöt kompensoidaan vapaaehtoisesti. Syksyllä 2024 teimme matkan Tartoon, Viroon ja kuljimme sinne laivalla ja linja-autolla.

- Kokouksissa tarjotaan vain kasvisruokaa ja pyydämme menutarjouksen kasvisruualla ja kestäväällä kalavaihtoehdolla (priorisoimme ja edellytämme vegaanista vaihtoehtoa). ULOS UT-OUT -suur tapahtuma ja LYKE-verkoston tapaamiset suunnitellaan aikatauluja myöten siten, että tapahtumaan oletetaan tultavan julkisilla ja vaihtoehtoisten reittien aikataulut eri puolelta Suomea on ilmoitettu ohjelmassa. Meillä myös kannustetaan kimpakyyteihin ja tarjotaan sille alusta ennen tapahtumaa.

- UUU tapahtuman ohjelmasisällöt ovat luontoa ja ympäristöä kunnioittavia ja kestäviä ja tapahtuvat autenttisissa oppimisympäristöissä (esimerkiksi ympäristökasvatustyöpajat ulkona oppien ja akustinen iltakonsertti ulkona luonnossa). ULOS-UT-OUT -suur tapahtuman tilat on valittu kestävyys edellä. Vuoden 2023 tapahtuma järjestettiin GreenKey -ympäristösertifioidussa Nurmeksen nuorisokeskuksessa. Vuoden 2026 tapahtumaa suunnitellaan Tampereen hyvien joukkoliikenneyhteyksien ja kävelyetäisyyksien saavutettaviin keskustan puistoihin ja metsiin ja näiden läheisyydessä oleville kouluille, joissa kestävyysteemat on jotenkin mietitty. Esim. Sammon koululle, jonka tiloissa näkyy taideyhteistyöhankkeen myötä luonnon monimuotoisuus. LYKE-verkoston syksyn 2024 tapaaminen järjestettiin Vierumäen urheiluopistolla, johon oli hyvät kulkuyhteydet julkisilla kulkuvälineillä. Tilaisuuksista ja koulutuksista suurin osa toteutetaan etäyhteyksin ja työntekijämme työskentelevät eri puolilla Suomea etänä. Kuljemme toimistolle ja kokouksiin ja muihin osallistumista vaativiin tilaisuuksiin tarkoituksenmukaisesti ja harkiten ja minimoimme myös näin hiilijalanjälkeämme.

Toimintamme edistää siis ekologisesti kestäväää tulevaisuutta järjestömme visiossa, tavoitteissa, ja konkreettisissa teoissamme. Haluamme myös osallistua konkreettisesti luonnonhoitotyöhön. Olemme aiemmin järjestäneet yhteisiä tyhyretkiä yhteistoimistokumppaneidemme Pirkanmaan Luonnonsuojeluliiton ja Luontoliiton kanssa esim. heidän metsämielenosoituskohteeseensa. Vuodelle

2025 on asetettu tavoitteeksi osallistua koko työyhteisönä luonnon ennallistamistalkoisiin kerran vuoden aikana. Tarjoamme osallistumismahdollisuutta myös hallituksen jäsenille.

Kuva: Linnut viestintuojina -koulutusretki opettajille ja kasvattajille Hangon lintuasemalla järjestettiin tässä hankkeessa kaksi kertaa. Retki saavutti suuren suosion.

2. VUODEN 2024 TOIMINTA

LÄHTÖKOHDAT VUODEN 2024 TOIMINNALLE

Liiton tavoitteena on toiminta, joka on Opetus- ja kulttuuriministeriön arviointikriteerien mukaisesti

- **laadukasta** (sisältäen tavoitteellisuuden, kehittämisen, oman toiminnan seuraamisen ja tavoitteiden saavuttamisen arvioinnin)
- **laajaa ja valtakunnallista** (tavoittaa suurimman osan kohderyhmästä vaikutusketjun eri vaiheissa valtakunnallisesti, on monipuolista ja saavutettavaa)
- **yhteiskunnallisesti vaikuttavaa** (kansallinen merkitys keskeisenä ympäristökasvatustoimijana ja ympäristökasvatuspoliittisena vaikuttajana)
- **taloudellista** (kustannustehokkuus valtakunnallisena toimijana, hallinto- ja henkilöstökustannusten kohtuullisuus)
- **osallisuutta edistävää** (tarjoten nuorille edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, vahvistaen lasten ja nuorten äänen kuulumista liiton hallinnossa sekä LYKE-verkoston toiminnan kehittämisessä)

Syksyllä 2023 päivitetty itsearvio LYKKYn toiminnasta näistä näkökulmista on liitteessä 1. Itsearviointi tehdään jälleen vuonna 2025 osana LYKKYn sertifiointikehitystyötä

Vuoden 2024 toiminnan suunnittelu pohjautuu Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton kolmivuotisstrategiaan vuosille 2023–2025.

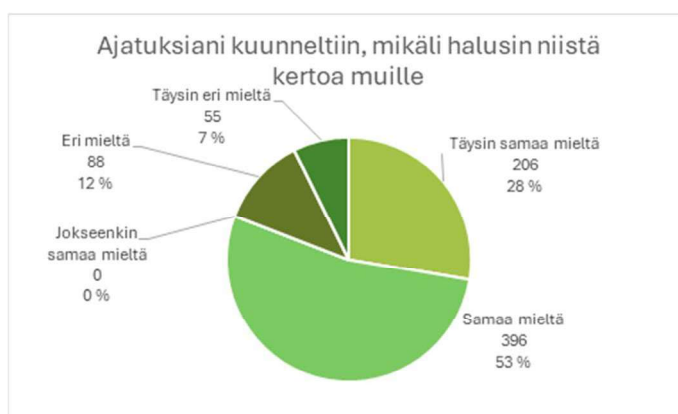
TOIMINNAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

LYKKY on kehittänyt vaikuttavuuden arviointia aina yhteistoiminnallisesti ja pitkäjänteisesti. Työ on alkanut vuonna 2021 laaditusta vaikuttavuusketjusta. Vaikuttavuuden arviointia on kehitetty edelleen LYKE-verkoston työpajoissa ja verkoston toimijoille on tehty yhteiseksi vaikuttavuuden mittariksi ”Nappaako eikä nappaa” lasten ja nuorten palautekysely. Lomakkeita on kaksi, toinen luokille 1.–2. ja toinen 3.–9. Palautelomakkeen pohjana käytettiin Osaamiskeskus Kentaurin Nuorisotalon järjestöille Opetus- ja Kulttuuriministeriön tilauksesta kehittämää ekologisen kestävyuden sekä osallisuuden mittaria. Liitto oli mukana myös mittarin kehittämistyössä. Vuonna 2024 Nappaako -palautelomaketta pilotoitiin LYKE-verkoston 16 toimipisteessä. Lomaketta ja palautteenkeruuta kehitettiin edelleen saatujen kokemusten perusteella, sekä luotiin palautekysely myös ryhmien mukana vieraileville ohjaajille ja opettajille. Palautetta saatiin yhteensä 2260ltä 1.-9.luokkalaiselta oppilaalta, suurin osuus oli tässä otannassa 7.luokkalaiset nuoret. Lisäksi mukana oli toisen asteen oppilaita.

Lomakkeella kysytään luontokoulu/ympäristökasvatustuokion jälkeen oppilailta mm.:

- ohjelmassa käsiteltiin minua kiinnostavia asioita
- opin uuden asian
- aion tehdä tekoja luonnon hyväksi
- uskalsin sanoa mielipiteeni

Selvästi suurin osa vastaajista oli ”samaa mieltä” väittämien kanssa.

Esimerkkejä Nappaako eikä nappaa -kyselyn vastauksista

”Oli ihan kivaa vaikka en ötököistä tykkääkkään”

”Vedestä löytyi yllättävän paljon selkärangattomia!”

”Luontokoulupäivä oli mukava 😊”

*Oli kyllä aika kivaa ja oli hyvä kokemus mutta satoi tosi paljon niin ei ollut niin kivaa sen takia”
”Löysin sammakoita!!!”*

LYKKY kerää palautetta myös koulutuksiin ja tilaisuuksiin osallistuvilta opettajilta ja muilta kasvatusalan ammattilaisilta sekä LYKE-verkoston toimijoilta näille suunnatuissa tilaisuuksissa. Lisäksi palautetta kerätään satunnaisesti MAPPA-palvelusta ja ULOS UT OUT -tapahtumista. Palautteenkeruuta ja mittareita kehitetään edelleen vuoden 2025 aikana, kun liitto ottaa käyttöön osaamiskeskus Kentaurin ja Humakin kehittämän Nuorisosalan järjestöille suunnitellun Järjestin -tiedontuotannon työkalun.

LYKKY on lisäksi aloittanut palautteenkeruun työharjoittelijoilta harjoittelujakson päätyttyä. Palautteessa kysytään mm. näkemystä liitosta työnantajana, opittuja työelämätaitoja, miten harjoittelussa sai tuotua omaa osaamista ja ideoita esille ja tuliko kuulluksi osana työyhteisöä.

Liitto kehittää vuosien 2024 – 2025 aikana LYKE-sertifiointia ja siihen kytkeytyvää auditointia. Vuonna 2024 liitto oli kumppanina mukana Ympäristökoulu Polun ja Tarton luontotalon yhteisessä Erasmus+ hankkeessa ”Together Towards Improved Quality of Environmental Education”. Siinä testattiin ja arvioitiin ristiin LYKE-toimipisteiden vertaisarviointia Viron Ympäristökasvatusinstituutin käyttämään ympäristökasvatusohjelmien auditointiin. Tämän pohjalta LYKKYssä on kehitteillä vastaava ympäristökasvatusohjelmien arviointi ja lisäksi opettajan itsearviointi osaksi LYKE-sertifiointia. Kehityksellä halutaan lisätä LYKE-verkoston ja LYKKYn toiminnan laatua ja sitä kautta vaikuttavuutta.

Vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseksi jatketaan yhteistyötä tutkimuslaitosten, esimerkkinä Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuskeskus sekä kansainvälinen ECF4CLIM-hanke, jonka tavoitteena on edistää ja tutkia yksilöiden ja yhteisöjen kestävyysosaamista.

TAVOITTEET, TOIMENPITEET, TULOKSET JA SEURANTAMITTARIT VUONNA 2024

LYKKYn tavoitteita, toimenpiteitä, tuloksia ja seurantamittareita vuodelta 2024 kuvataan tässä Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustushakemuksen rakenteen mukaisesti, mutta yksi tavoite kerrallaan.

TAVOITE 1: YMPÄRISTÖKASVATUS KUULUU JOKAISELLE LAPSELLE JA NUORELLE

Tavoitteet ja niiden vaikuttavuusketjut:

LYKE-verkosto koostuu ympäri Suomen toimivista luontokouluista, luontokeskuksista, nuorisokeskuksista, museoista, eläintarhoista ja muista luonto- ja ympäristökoulutoimintaa tarjoavista organisaatioista. LYKE-verkoston verkoston olemassa olevaa toimintaa vahvistetaan ja laajenemista edistetään.

Ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen materiaalit, koulutukset, tapahtumat ja palvelut löytyvät helposti MAPPA.fi -palvelusta. MAPPA tavoittaa uusia sisältöjen käyttäjiä kuten opettajia, nuoriso-ohjaajia ja muita kasvattajia. MAPPA.fi toimii vakiintuneena viestintä- ja markkinointikanavana laajasti nuoriso-, opetus-, ja kasvatusaloilla jakaen ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen sisältöjä toimijoille sekä LYKE-verkostolle ja LYKKYlle.

Kasvattajia ja opettajia innostetaan lisäämään omaa ympäristökasvatuksen osaamistaan. LYKKY tarjoaa koulutusta ajankohtaisista asioista ja uusista menetelmistä ympäristökasvatuksen ja ympäristöalan kentällä erilaisten hankkeiden, LYKE-verkoston ja yhteistyökumppaneiden kautta. Osallistumme aktiivisesti ja näymme eri tapahtumissa ja tilaisuuksissa. LYKE-verkoston toimijat tarjoavat koulutusta kasvattajille ja opettajille ja liitto tarjoaa tähän tukea ja markkinointiapua. Kasvattajille ja verkoston

toimijoille viestitään ajankohtaisista kiinnostavista teemoista, koulutuksista, opetusmateriaaleista, verkoston omista toimintahelmistä ja ympäristökasvatuksen sekä ulkona oppimisen toimintaideoista.

LYKKY tavoittaa valtakunnallisesti merkittävän joukon opetus-, kasvatus- ja nuorisoalojen ammattilaisia LYKE-verkoston toimipisteiden, uudistuneen MAPPAn palvelun, hankkeiden, tapahtumien ja somekanavien kautta. Verkkosivujen kautta tavoitetaan lisäksi erityisesti yhteistyökumppaneita, rahoittajia ja LYKE-verkoston nykyisiä ja uusia toimijoita. Nykyiset ja uudet toimijat ja kumppanit kokevat verkoston hyödylliseksi ja houkuttelevaksi vahvan asiantuntijuuden, ketterän toiminnan ja verkoston yhteisen viestinnän tarjoaman lisänäkyvyyden vuoksi.

Vuosi 2024 oli MAPPAn palvelun kymmenes toimintavuosi, ja palvelusta on muodostunut nykyhetken tarpeita vastaava lasten ja nuorten kanssa toimivien parissa tunnettu ja käytetty ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen, seikkailukasvatuksen ja ulkona oppimisen palvelut, koulutukset, tapahtumat ja oppimateriaalit yhteen kokoava maksuton ja kaikille avoin hakupalvelu ja jakamisalusta.

MAPPAn ylläpito-, kehittämis- ja viestintätoimilla palvelu pidetään houkutteleva kaikille alan toimijoille, järjestöille ja julkishallinnollisille toimijoille. MAPPAn levittää eri toimijoiden julkisin varoin ja säätiörahoituksella hankkeissa tuotetut materiaalit laajasti käyttöön, ja säilyttää sekä levittää näitä myös hankkeiden päättymisen jälkeen. MAPPAn ylläpito sekä tavoitteellinen ja pitkäjänteinen kehittäminen edellyttävät riittävän rahoituksen turvaamista, ja nykyisen rahoituksen maltillista kasvattamista palvelun käyttäjämäärien kasvaessa. Vuonna 2023 tehtiin töitä liiton yleisavustuskelpoisuuden takaisinsaamiseksi, eikä erillisille selvityksille MAPPAn rahoituksen turvaamisesta jäänyt työaikaresursseja. Toimintavuonna 2024 panostetaan MAPPAn rahoitukseen lisäämiseen.

Tätä kautta taataan lapsille ja nuorille laadukasta, ajantasaista ja tutkittuun tietoon pohjautuvaa ympäristökasvatusmateriaalia yhdenvertaisesti riippumatta alueen muista ympäristökasvatuksen tukipalveluista.

Vuoden 2024 toimenpiteet, tulokset ja arviointi:

- Etsittiin keinoja MAPPAn palvelun riittävän ylläpidon ja jatkokehittämisen rahoittamiseksi julkisin varoin, sekä panostetaan mm. mainosbannerimyyntiin lisäämiseen:
- MAPPAn kehittämiseen ja ylläpitoon korvamerkittyä riittävää julkista rahoitusta ei ole saatu. Yleisavustuksella katetaan ylläpidon pakolliset ATK-kulut ja kuukausimaksut. Palvelun kehittämistyö mm. uusien ominaisuuksien ja luonnontila-osion mahdollistamiseksi tehdään erillisillä mm. eri säätiöiden hankeavustuksilla. Vuoden 2024 LYKKYllä on ollut Keski-Suomen ELY-keskuksen ympäristökasvatusavustus ”MAPPAn 10” palvelun 10 vuotisjuhlan kunniaksi. Palvelua on päivitetty ja kehitetty tällä rahoituksella. Rahoituksella vietiin myös OPH:n kestävyyskasvatushankkeiden tuotokset MAPPAn kaikkien saataville. ja vaikuttamistyö jatkuu vuonna 2025. Lisäksi MAPPAn palvelua on kehitetty SYKE:n Luonnontila yhteistyöllä sekä muissa hankkeissa.
- Vuonna 2024 myytiin mainosbannereita ja myytiin SYKE:lle lajitietoyhteistyötä MAPPAn noin 30 000 eurolla.
- Vahvistettiin yhteistyötä julkisin varoin toteutettujen avoimen tiedon palveluiden (esimerkkeinä Laji.fi, AOE ja FINNA) ja MAPPAn välillä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tietokantojen välillä rajapintoja päällekkäisen työn vähentämiseksi.
- Yhteistyön lisääminen julkisten avoimen tiedon palveluiden kanssa: Jatkettiin yhteistyötä laji.fi-palvelun (ylläpitää Luomus) kanssa, ja aloitettiin uusi yhteistyö Järvi-MeriWiki-palvelun (ylläpitää SYKE) kanssa. Tutustuttiin alustavasti AOE:n ja FINNAn rajapintaan api.finna.fi ja todettiin, että palvelujen hyödyntäminen MAPPAssa olisi teknisesti mahdollista. SYKE:n lajitietopalvelun kanssa yhteistyötä MAPPAn.

- Esiteltiin MAPPAa, LYKKYn hankkeiden tuotoksia sekä LYKE-verkosta opetus-, kasvatus- ja nuorisosalalla toimiville sekä alojen opiskelijoille alan tapahtumissa ja koulutuksissa.

Vuoden aikana LYKKY osallistui lukuisiin erilaisiin verkostotilaisuuteen, tapahtumaan, koulutukseen tai seminaariin. Koulutimme 11 tilaisuudessa ja esittelimme toimintaa muuten 17 tilaisuudessa. Kaikissa vaikutimme kohderyhmämme näkökulmasta. Näyttelypisteellä osallistuimme seuraaviin tapahtumiin:

- Educa-messut (26.–27.1.), Nuori 2024 -tapahtuma (24.–25.4.) ja ITK-konferenssi (17.–19.4.). Lisäksi Tampereen ja Helsingin yliopistojen opettajankoulutuslaitosten kanssa opettajaksi opiskeleville järjestetyt luontokoulupäivät sekä muu koulutus- ja viestintäyhteistyö
- Selkiytettiin LYKKYn viestintäkanavia: opettajille, nuoriso-ohjaajille ja muille kasvattajille tarkoitettu olemassa oleva tieto siirretään sekä viestintä ohjattiin MAPPAan muista käytössä olevista liiton kanavista. Näistä julkaisuista ja ajankohtaisista asioista on tehty nosto liiton sosiaalisen median kanavissa.
- Kehitettiin LYKE-verkoston sisäistä viestintää: sitoutettiin verkoston toimijoita käyttämään MAPPAa nykyistä aktiivisemmin ohjaamalla viestintä liitolta verkostolle päin MAPPAan kautta ja kehittämällä LYKE-verkoston omia sisäisen viestinnän toimintamalleja MAPPAssa. LYKE verkoston parviälyalusta whatsAppissa ollut aktiivinen. Alustalle jaetaan ajankohtaisia lyhyitä tiedotteita ja tehdään keskustelunavauksia niin liiton, kuin jäsentenkin toimesta aktiivisesti.
- Uudistettiin luontokoulut.fi-verkkosivusto potentiaalisia uusia jäseniä, yhteistyökumppaneita ja rahoittajia palvelevaksi sisältömäärältään nykyistä kevyemmäksi, mutta ajankohtaiseksi ja kiinnostavaksi pääsääntöisesti liiton blogimuotoisten uutisten ja tiedotteiden jakelukanavaksi.
- Päivitetään ja toimeenpannaan viestinnän vuosisuunnitelma -> tämä siirtyi vuodelle 2025 osaksi varainhankintasuunnitelmatyötä
- Käynnistettiin onnistuneesti vuoden 2026 ULOS-UT-OUT tapahtuman suunnittelu. Tapahtuman tuottajatiimi ja työryhmä on toiminnassa, tapahtumapaikka ja käytännönjärjestelyt pitkälti sovittu ja ohjelmasuunnittelu aloitettu.

Toiminnan tulosodotukset ja seurantamittarit

- MAPPAan käyttäjämäärä on lisääntynyt vuodesta 2023. (KYLLÄ)
- MAPPAan mainosmyynti on kasvanut 1000 eurolla vuoden 2023 tuloksesta. (KYLLÄ, myyntiä 30 000 eurolla, 2023: 9700 eurolla)
- MAPPAan ylläpitämiseen ja välttämättömään kehittämiseen saatiin talousarvion mukaiset mukaiset resurssit. (KYLLÄ, mutta ylläpitoa lukuun ottamatta määräraikaisella hankeavustuksella)
- MAPPA saatiin ylläpidettyä toimintakykyisenä ja sisällöltään ajantasaisena muuta suunniteltua toimintaa vähentämättä? (KYLLÄ, sisällöt ja toiminta laajeni vuoden aikana)
- LYKE-verkoston toimijoista vähintään 80 % on kirjautunut MAPPAan ja päivittänyt tietojaan toimintavuoden aikana. (Käyttäjäkysely tehtiin auditoinnin yhteydessä LYKE-toimijoille: Oletteko päivittäneet tietonne/sisältönne MAPPAan? Palveleeko MAPPA toimipisteenne tarpeita?) Ei - kaikki toimipisteet eivät ole päivittäneet tietojaan, mutta kaikki toimipisteet löytyvät MAPPAsta. Kysely tehtiin auditointikierroksen yhteydessä.
- MAPPAan pidemmän aikavälin rahoitusvaihtoehtoja on selvitetty ja löydetty. Keskusteltuja tästä on käyty OKM:n, OPH:n ja ELY-keskusten kanssa. (Kunkin tahon osalta erikseen: käytiinkö keskusteluja? KYLLÄ/EI; Löytyikö ratkaisuja? KYLLÄ/EI) OKM ja OPH: Kyllä, käytiin keskusteluja muiden asioiden yhteydessä. Ei löytnyt ratkaisuja. ELY-keskus: käytiin keskusteluja. Ei löytnyt

uusien ratkaisujen, hankerahoitusta on mahdollista hakea kehittämishankkeisiin, kuten tähänkin asti.

- OPH:n ja Museoviraston kanssa on keskusteltu AOE:n, FINNAn ja MAPPAn rajapintojen hyödyntämisestä. Luonnontieteellisen keskusmuseon kanssa on jatkettu yhteistyötä. (Kunkin palvelun osalta erikseen: Käytiinkö keskusteluja? KYLLÄ/EI; Saatiinko aikaan yhteistyötä? KYLLÄ / EI.) AOE ja FINNA: KYLLÄ, käytiin keskusteluja. KYLLÄ, saatiin ohjeita molempien hyödyntämisen FINNA- rajapinnan hyödyntämiseen, mutta EI tehty konkreettisia toimenpiteitä MAPPAn. Luonnontieteellinen keskusmuseo: KYLLÄ, käytiin keskusteluja, saatiin aikaan pitkäjänteistä yhteistyötä ja KYLLÄ, tehtiin konkreettisia toimenpiteitä MAPPAn.
- LYKKYn viestintäsuunnitelma ohjaa liiton viestintää koko toimintavuoden ajan KYLLÄ
- Luontokoulut.fi verkkosivuston sisältö ja ulkoasu on päivitetty ja tarkistettu ja se on pysynyt ajankohtaisena toimintavuoden kuluessa. KYLLÄ
- Luontokoulut.fi sivustolla on julkaistu ajankohtainen liiton uutinen tai blogiteksti vähintään 6 kertaa toimintavuoden aikana. KYLLÄ
- IG ja FB-tili @lykeverkosto on jakanut liiton ajankohtaiset uutiset ja blogitekstit sekä repostannut vähintään viikoittain LYKE-verkossa tuotetun ajankohtaisen julkaisun. KYLLÄ
- MAPPA.fi-palvelussa nostetaan vähintään 10 kertaa vuodessa etusivulle sekä IG- ja Facebook-kanaviin (@haemappasta) ajankohtainen vuodenaikaan tai ajankohtaan sopiva MAPPAn sisältö (materiaali, teemareppu, koulutus tai tapahtuma). (KYLLÄ)
- Viestintäkanavien tavoitavuutta seurataan (Käyttäjämäärien laskenta, vuonna 2024 10653 seuraajaa)

TAVOITE 2: YMPÄRISTÖKASVATUS ON LAADUKASTA

Tavoitteet ja vaikuttavuusketjut:

LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökoulutoiminnan laatu on varmistettu sertifiointin ja säännöllisen auditoinnin avulla. LYKE-verkostoa aktivoidaan vertaiskehittämään tietotaitoaan ja ohjelmiaan sekä sitoutetaan liiton työn kehittämiseen. Toimipisteiden moninaisuus on rikkaus, jota vahvistetaan huomioimalla se sertifiointikriteereissä ja auditointiprosesseissa.

Asiantuntijajärjestönä edistetään kansallisten ja kansainvälisten ohjelmien ja tutkimuksen tunnettua ja jalkauttamista Suomessa. Sitoudutaan jalkauttamaan yhteisiä eurooppalaisia kestävyyskasvatuksen suosituksia, kuten GreenComp-osaamiskehystä ja EU-komission suositusta kestävästä kehityksen kasvatukselle.

Ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen asiantuntemusta tarjotaan opetus-, kasvatusta- ja nuorisotalon hyödynnettäväksi. Liiton asiantuntemus näkyy ja se tunnetaan alan verkostoissa sekä kasvatusta- ja koulutusosalalla ja -tutkimuksen parissa. LYKE-verkostolle tarjottavat palvelut vahvistavat verkoston toimijoiden osaamista ja ammattitaitoa sekä ympäristökasvatusta laatua ja vaikuttavuutta.

LYKE-verkostolle laadittu yhdenvertaisuussuunnitelma sekä nuorisotalolla yleisesti käytössä olevat turvallisemman tilan periaatteet ja vihapuheesta vapaan keskustelun säännöt ovat käytössä liiton tapahtumissa ja koulutuksissa, ja näitä jalkautetaan edelleen aktiivisesti LYKE-verkoston toimipisteiden toimintaan.

LYKKY on digirohkea järjestö, ja liiton henkilöstöllä ja verkoston toimijoilla on uudenlaisten koulutus- ja opetusmenetelmien osaamista ja -sisältöjen hallintaa.

Liiton LYKE-verkostolle tarjoamat laadukkaat ja ajankohtaiset palvelut, sekä laatu- ja vaikuttavuus vahvistavat verkoston osaamista ja ammattitaitoa, verkostossa tapahtuvan ympäristökasvatusta laatua sekä sen vaikuttavuutta. Verkostolle tarjottavia palveluita kehitetään aktiivisesti liiton strategiaohjauksen mukaisesti, jotta ne vastaisivat mahdollisimman monien tarpeisiin. Tätä kautta LYKE-verkosto on

vetovoimainen ympäristökasvatuksen asiantuntijaverkosto, ja se tavoittaa uusia verkostoon laadullisesti sopivia toimijoita. Toimipisteiden moninaisuus on rikkaus, joka mahdollistaa entistä monipuolisemman tiedon ja ideoiden jakamisen sekä vertaiskehittämisen. Tätä kautta verkoston toimijoiden osaaminen lisääntyy ja liiton henkilökunnan asiantuntijuus ympäristökasvatuksen laajalla kentällä opetus-, kasvatus, ja nuorisoalalla vahvistuu. Ympäristökasvatuksen ja kestävän kehityksen viesti välittyy vahvana uusille toimijoille.

Liitto sitoutuu ja haluaa edistää eurooppalaista yhtenäistä kestävyyskasvatusta omissa toiminnassaan, LYKE-verkostossa ja yhteistyöverkostoissa. Keskiössä ovat EU-komission suositukset kestävän kehityksen kasvatuksesta (Neuvoston suositus vihreää siirtymää ja kestävää kehitystä koskevasta oppimisesta 2022), Neuvoston päätelmät eurooppalaisen kestävän kehityksen sosiaalisesta ulottuvuudesta nuorten kannalta ja EU-kansalaisten kestävän kehityksen osaamista vahvistava Greencomp -viitekehys (2021). Liitto sitoutuu lisäksi noudattamaan toiminnassaan nuorisoalalla yleisesti käytössä olevia turvallisemman tilan periaatteita ja vihapuheesta vapaan keskustelun sääntöjä sekä edistämään LYKE-verkoston yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Kun edellä mainitut otetaan huomioon kaikessa hankesuunnittelussa ja -työssä ja ne jalkautetaan LYKE-verkostolle, varmistetaan liiton ja LYKE-verkoston tarjoaman ympäristökasvatuksen ajantasaisuus, asiantuntemus, yhdenvertaisuus ja laatu. Liitto auttaa opettajia ja kasvattajia ymmärtämään kansallisten ja kansainvälisten kestävyyskasvatuksen sekä yleisten ympäristöstrategioiden suosituksia, jolloin kasvattajat ja opettajat pystyvät käsittelemään näitä asioita lasten ja nuorten kanssa. Näin lasten ja nuorten tiedot, taidot ja toiminta muuttuvat ympäristömyönteisemmiksi, ja erityisryhmien sekä erilaisten yksilöiden tarpeet otetaan huomioon.

Digitaalisuuteen suhtaudutaan kiinnostuneesti: uusia digitaalisia välineitä hyödynnetään viestinnässä, koulutuksissa ja opetusmenetelmänä. Menetelmien kehitystyössä käytetään apuna asiakastestausta. Samanaikaisesti tunnistetaan yksilöiden vaihtelevat digitaidot ja toimijoiden vaihtelevat laiteresurssit. Näin toimien LYKKY on digirohkea järjestö, joka mahdollistaa jäsentensä ja henkilöstön osaamisen kehittämisen rauhassa omaan tahtiin ja tuntee kohderyhmänsä tarpeet, mikä mahdollistaa verkoston toimijoille yhteiskunnan teknologisessa muutoksessa mukana pysymisen sekä osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamisen.

Vuoden 2024 toimenpiteet, tulokset ja arviointi:

- Vuonna 2023 aloitettu vertaisauditointikierros saatiin valmiiksi. Toimipisteiden pitää huolehtia auditoinnista kolmen vuoden välein. LYKE-verkoston toimipisteistä 42/47 on nyt auditoitu. Auditointi puuttuu koe- ja kumppanijäseniltä ja joiltakin loppuvuodesta hyväksytyiltä uusilta jäseniltä. Lisäksi kahden Metsähallituksen luontokeskuksen ja yhden koulun tilanne on epävarma, eikä näitä ole auditoitu. Tarjosimme toimipisteille tukea prosessissa ja toiminnanjohtaja ja järjestöpäällikkö auditivat muutaman toimipisteen itse. Tarjosimme myös koejäsenille neuvontaa ja opastusta toiminnan kehittämiseen ja tuimme vertaiskehittämistä, jotta koejäsenillä on riittävät edellytykset sertifioitua. Näitten tukikeinojen takia auditointikierros oli onnistunut ja jatkossakin LYKKYn kannattaa panostaa tukitoimiin vertaisauditoinnissa.
- Sertifioinnin ja auditoinnin kehittäminen aloitettiin. Tavoitteena tällä kaksivuotisella prosessilla saada laatutyö palvelemaan jatkossa entistä monipuolisemmin erilaisia toimijoita. Osallistuimme Ympäristökoulu Polun ja Tarton luontotalon ympäristökasvatuksen laatutyön ja vaikuttavuuden arviointia kehittävään yhteisprojektiin ”Together Towards Improved Quality of Environmental Education”. Projektin oppeina aloitimme kehittämään LYKE-sertifiointiin opettajan itsearviointia sekä ohjelman käsikirjoituksen auditointia osaksi auditointiprosessia. Samalla aloitimme kehittämistyön LYKE jäsenyyden luokituksista. Työ jatkuu vuoden 2025 ja sertifiointiuudistus hyväksytään syksyn 2025 yleiskokouksessa.
- Järjestettiin verkostolle kaksi koulutustapaamista: yksipäiväinen onlinetapaaminen teemalla ”Erlaiset oppijat” 25.3.2024 sekä kaksipäiväinen LYKE-koulutustapaamisena valtakunnallisten Seikkailukasvatuspäivien yhteydessä Vierumäellä 30.10-1.11.2024, jonka kumppanijärjestäjänä LYKKY toimi.. LYKE-verkostolla oli päivien aikana verkostotapaaminen, useilla toimipisteillä työpajoja ja LYKKYllä oma työpaja. Vuoden aikana järjestettiin myös muita lyhyempiä

yhteisporinoita ja viestipalvelun LYKE-parviälyä hyödynnettiin osallistamisen, vertaistuen ja viestinnän työkaluna.

Palautetta LYKE-verkoston koulutuksista:

“Aina näistä tarttuu ideoita, joita voi soveltaa omassa työssä. Puheenvuoroissa tuli myös tärkeitä asioita, jotka voimistavat oman tekemisen merkitystä.”

“Tapaamisessa tuli taas muistutus siitä, etten tee tätä yksin, vaan kollegoita on ympäri Suomea ja teemme yhdessä tärkeää työtä.”

“Oppijoiden moninaisuus on aina kiinnostanut ja halunnut omassa työssäni antaa tukea ja erilaisia tuen muotoja oppijoille.”

“Halu kehittää omia taitoja kohdata oppilaita”

- Järjestimme yhteiskehittämistyöryhmiä ja vertaiskoulutusta kiinnostuneille aiheista ”Linnut viestintuojina” ja ”Kulutushullutus”. Näissä tarkoituksena oli luoda yhdessä verkoston toimipisteille uutta materiaalia ja/tai luontokouluohjelmaa.
- LYKE-verkoston koulutusten aiheet ja täydennyskoulutustarpeet on valittu huomioiden verkoston toimijoiden toiveet ja muuten ajankohtaisia teemat. Osallistimme vuoden aikana verkostoa hankkeissa kehitettyjen tuotosten testaamiseen sekä hankesuunnitteluun.
- Otimme entistäkin vahvemman roolin tieteellisen tiedon välittäjänä tutkijoilta opettajille ja kasvattajille sekä opetusmateriaalin ja kasvattajien kautta lapsille ja nuorille. Hankkeiden ja koulutusten suunnittelussa huomioitiin uusin kasvatus- ja ympäristötutkimuksen tutkittu tieto, tutkija- ja asiantuntijaverkostojen (esim. Wisdom-resurssiviisausyhteisön ja Dasgupta-raportin kotimainen tiedepaneeli) näkemykset sekä eurooppalaisen GreenComp-viitekehyksen pohjalta laadittu Kestävyysosaamisen tiekartta. Se on osa MAPPA.fi palvelun materiaaliluokitusta ja tästä on viestitty kasvattajille eri kanavissa.
- Etsimme lisäresursseja tieteellisen tiedon välittämiseksi opetukseen ja kasvatukseen mm. yhteistyössä SYKEN ja Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuskeskuksen kanssa. Loppuvuodesta saimme Jyväskylän yliopiston kanssa läpi Erasmus rahoitteen kansainvälisen tiede- ja kulttuurikasvatushankkeen CREA+BIRD
- Laadimme liitolle Turvallisen tilan -periaatteet, jotka ovat käytössä jatkossa liiton järjestämissä tapaamisissa ja koulutuksissa. Turvallisuusohjeistus laaditaan seuraavaan fyysiseen tapaamiseen vuonna 2025 ja ohjeistusta tullaan käyttämään kaikissa livetapaamisissa, täydentäen kunkin tapahtuman erityispiirteiden mukaan. LYKE-verkoston toimijat voivat hyödyntää kaikkia LYKKYn laatimia ohjeistuksia myös omassa tapahtumisissaan ja koulutuksissaan.

Toiminnan tulokset ja seurantamittarit

- Kaikki LYKE-verkoston varsinaisen jäsenet on auditoitu. (Kyllä 42/47, kaikki aktiivisesti toimivat. koejäsenet, kumppanijäsenet, lopettamassa/selvitystilassa olevia ei)
- LYKE-verkoston jäseneksi liittyy vähintään yksi uusi ympäristökasvatuksen laadulliset kriteerit täyttävä toimija. (KYLLÄ, liittyi kaksi uutta)
- Verkoston jäsenten, koejäsenten ja kumppaneiden yhteenlaskettumäärä kasvoi vuoden aikana vähintään yhdellä toimijalla (EI. Uusia jäseniä saatiin, mutta muutama toimipiste lakkautettiin tai toiminta oli vähäistä, joten heidän jäsenyytensä päättyi. Kuitenkin kiinnostus verkostoa ja jäsenyyttä kohtaan on tasaista ja vuonna 2024 aloitettiin useita jäsenyyskeskusteluita ja otimme aktiivisesti yhteyttä uusiin lasten ja nuorten sekä perheiden ympäristökasvatuksen parissa toimiviin tahoihin).

- Sertifiointikriteerit on päivitetty. Auditoinnin lomakkeita ja toimintamalleja on päivitetty. (OSITTAIN, sertifiointiuudistus vuosille 2024 – 2025 aloitettiin yhteiskehittämiprojektissa virolaista mallia hyödyntäen, auditointilomakkeita on päivitetty ja toimintamallia tarkennettu)
- LYKE-koulutustapaaminen ja verkkokoulutus on järjestetty. Näissä tarjottu ammatillista koulutusta ajankohtaisista aiheista. Vähintään 70 % osallistujista pitää tapahtumaa hyödyllisenä työnsä tai työhyvinvointinsa kannalta. (Koulutus järjestettiin: KYLLÄ; Palautekysely koulutusten ja tapahtumien jälkeen: 95 % vastanneista piti koulutusta aikansa arvoisena ja hyödyllisenä).
- “LYKE-porinat” -toimintamallia on järjestetty uudella tavalla (KYLLÄ, teemallisina ja yhteiskehittämistapaamisina)
- Tapahtumien ja koulutusten turvallisuusohjeistus on julkaistu ja käytössä (Osittain, turvallisen tilan periaatteet vasta kirjattu)
- Vähintään 10 toimipistettä osallistuu aktiivisesti hankkeiden ja koulutusten suunnitteluun ja hankkeissa kehitettyjen menetelmien testaamiseen. (Kyllä, hankkeiden ja verkoston yhteisen palautelomakkeen kehittämisessä mukana 16 toimipistettä)
- MAPPAn kestävyysosaamisen tiekartta -sivustolla on käynyt vähintään 2000 yksilöityä käyttäjää. Jokaiselle Kestävyysosaamisen tiekartan osaamisalueelle on linkitetty MAPPA-materiaali, joka tarjoaa käytännön toimintavinkin kasvattajille ko. osaamisalueen vahvistamiseksi. (Kestävyysosaamisen tiekartta -sivun yksilöityjen kävijöiden lukumäärä, linkitettyjen materiaalien lukumäärä osaamisalueittain) EI (ECF4CLIM hanke jatkaa sivuston kehittämistä, ja sen markkinointi siirrettiin vuodelle 2025) 527 yksilöityä sivukatselua, Sitoutuminen 17 materiaalia, Yhteydet: 9 materiaalia, Visiot: 6 materiaalia, Toiminta: 10 materiaalia
- On saatu vähintään 30 000 €:n lisäresurssi tieteellisen tiedon välittämiseksi tutkijoilta opettajille ja kasvattajille. (Kyllä, Luonnontilayhteistyö SYKEN kanssa 20 000 €, Pölyttäjät -hankeavustus 50 000 €, CREA-BIRD hankeosuus 23 000 €)

TAVOITE 3: YMPÄRISTÖKASVATUS ON VAIKUTTAVAA LAPSIA JA NUORIA OSALLISTAEN

Tavoitteet ja vaikuttavuusketjut:

Toiminta tukee lapsia ja nuoria luontokadon ja ilmastomuutoksen ymmärtämisessä, ympäristöahdistuksen käsittelyssä sekä aktiivisessa kansalaisuudessa. Liitto mahdollistaa ja lisää lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia oman elinympäristönsä tilaan ja tulevaisuuteen.

Tehdään yhteiskunnallista vaikuttamistyötä, jotta kouluissa, varhaiskasvatuksessa ja nuorisotyössä olisi riittävät taloudelliset edellytykset käyttää ja hyödyntää maantieteellisesti kattavia, julkisin varoin tuotettuja luonto- ja ympäristökoulupalveluita, joiden jatkuvuus on turvattu. Liiton vaikuttamistyössä tulee kuulua lasten ja nuorten ääni.

Edistetään kestävyyskasvatuksen sisällyttämistä läpileikkaavasti opetukseen ja toimintaan kaikilla kouluasteilla, opetussuunnitelmatyössä sekä nuorisotyössä yhteistyössä käynnissä olevien OPH:n rahoittamien kestävyyskasvatushankkeiden sekä ympäristökasvatus- ja nuorisoalojen toimijoiden kanssa.

Arvioidaan liiton ja LYKE-verkoston vaikuttavuutta ja kehitetään arviointimittareita. Edistetään LYKE-verkoston toimijoiden arviointimittareita verkostolle laaditun lasten ja nuorten kyselylomakkeen sekä muiden palautemenetelmien avulla. LYKE-verkoston vaikuttavuuden arvioimisesta kerrotaan erikseen kappaleessa Viestintä ja vaikuttavuus.

LYKE-verkostolle tarjottavia palveluita kehitettiin vastaamaan liiton strategiatavoitteita ympäristökasvatuksen laadusta, vaikuttavuudesta sekä lasten ja nuorten osallistamisesta. Liiton tekemässä vaikuttamistyössä halutaan tuoda vahvasti lasten ja nuorten ääni kuuluviin. Tieto saadaan suoraan lapsilta ja nuorilta LYKE-verkoston toimipisteissä kerättävän palautteen kautta, ohjausryhmään nimitetyn nuorten edustajan kautta, sekä kasvattajien kautta. Lasten ja nuorten ääni kuuluu niissä verkostoissa ja ohjausryhmissä, joissa liitolla on edustus sekä poliittisessa vaikuttamistyössä. Pohjana

tälle työlle toimii mm. Valtakunnallinen nuorisotyön ja politiikan ohjelmat vuosille 2020–2023 sekä 2024–2027 (valmistelussa).

Luonto-, ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen edistämistä on tehty ketterästi lukuisien toimijoiden, ohjelmien ja hankkeiden kanssa yhteistyössä. Liittoa on tuotu aktiivisesti itse esille luotettavana ja kiinnostavana hankekumppanina, sekä on oltu vastaanottavia yhteistyöehdotuksille. Kestävä koulu -ohjelman edistämisen on hallitusohjelman ja Suomen taloudellisen tilanteen vuoksi tuolla, mutta kestävyyskasvatusta on nostettu esille OPH:n rahoittamien, ja koulutuksen järjestäjien toteuttamien kestävyyskasvatushankkeiden yhteydessä sekä eri verkostoissa ja sidosryhmätilaisuuksissa. LYKKY on tukenut OPH kestävyyskasvatushankkeita GreenComp -kestävyyden tiekartan osaamisalueiden huomioimisessa, vienyt hankemateriaaleja MAPPA-palveluun sekä viestinyt hankkeista eri sidosryhmätilaisuuksissa.

Konkreettiset toimenpiteet toimintavuoden tavoitteiden saavuttamiseksi:

- LYKE-verkoston ohjausryhmään saatiin mukaan nuorten edustaja Valtioneuvoston Nuorten luonto- ja ilmastoryhmästä.
- Jalkautettiin lapsille ja nuorille suunnattu LYKE-verkoston yhteinen Nappaako -palautelomake LYKE-verkoston toimijoiden käyttöön. Sitä käytti vuoden aikana 16 toimipistettä. Lomakkeen käytöstä järjestettiin koulutusta LYKE-porinoissa, joiden pohjalta lomaketta ja palautteenkeruuta kehitettiin edelleen. Tuloksista enemmän Viestintä ja vaikuttavuus -kappaleessa.

Nappaako lomakkeiden 1 ja 2 kysymykset:

Luokat 1–2

- 1) Tykkäsin tämän päivän aiheesta.
- 2) Minulla oli täällä turvallinen olo.
- 3) Opin uutta.
- 4) Oli kivaa olla luonnossa/oli kivaa oppia luontoasioita/oli kivaa oppia ympäristöasioita
- 5) Tulisni mielelläni tänne uudelleen.

Luokat 3–9

- 1) Ohjelmassa käsiteltiin minua kiinnostavia asioita.
  - 2) Uskalsin sanoa mielipiteeni luonto- tai ympäristöasioista
  - 3) Ajatuksiani luonto- ja ympäristöasioista kuunneltiin.
  - 4) Minulla oli täällä turvallinen olo.
  - 5) Opin jonkin uuden asian siitä, mitä luonnon ja ympäristön hyväksi voidaan tehdä
  - 6) Aion tehdä omia tekoja luonnon ja ympäristön hyväksi.
  - 7) Sain elämyksiä tai onnistumisen kokemuksia luonnossa.
  - 8) Tulisni mielelläni tänne uudelleen.
- Kehitettiin kansalaishavainnoinnin toimintamalleja siten, että lasten, nuorten ja kasvattajien on innostavaa havainnoida lähiympäristöään sekä helppo tallentaa omia havaintoja kansallisiin lajitietokantoihin. Yhteistyötä tehtiin Luonnontila -luonnon monimuotoisuuden tilan ja kehityksen tiedonvälitysjärjestelmä sivuston kanssa. LYKKY popularisoi sivuston tieteellistä tietoa opettajien ja lasten ja nuorten käyttöön laatimalla kolmeosaisen “Luonnontila: Mitä luonnolle kuuluu?” videisarjan. [Luonnontila: Mitä luonnolle kuuluu? -videisarjan TRAILERI \[2 min\] - MAPPA.fi](#)
  - Tehtiin kansalaishavainnointiyhteistyötä Luonnontieteellisen keskusmuseo Luomuksen lapsille ja nuorille suunnatun “100 lajia” -haasteen kanssa sekä mm. SYKEN ylläpitämän Järvi-Meriwikin koululaissivuston kehittämiseksi.
  - Tuimme OPH:n kestävyyskasvatushankkeita tarjoamalla koulutusta ja opastusta MAPPA.fi -palvelun luokittelu- ja jakamisominaisuuksista sekä osallistuimme hankkeita toteuttavien tahojen tapaamisiin. Loppuvuoden ja alkuvuoden 2025 aikana tallensimme 10 OPH kestävyyskasvatushankkeen materiaalit MAPPAAn. Osa hankkeista osasi ottaa yhteyttä liittoon, osa materiaaleista on etsitty itse. Tarkoituksena on ollut saada hankkeissa tuotetut hyvät

materiaalit ja menetelmät kaikkien vapaaseen käyttöön. Osallistuimme OPH:n kestävyys Hankkeita esitteleviin OPH:n hankewebinaareihin. Webinaareissa markkinoidaan MAPPAn maksuttomasta käytöstä hankkeiden tuotosten tallentamisessa.

- Viestimme ympäristökasvatustoimijoille sekä opettajille ja kasvattajille GreenComp-osaamiskehityksen pohjalta laaditusta [kestävyysoasaamisen tiekartasta \(https://mappa.fi/greencomp-tiekartta/\)](https://mappa.fi/greencomp-tiekartta/) MAPPAn palvelun ja osaamiskehityksen mukaisesti luokiteltujen MAPPAn materiaalien avulla. Tämä työ sekä MAPPAn kehittäminen GreenComp:n osalta jatkuu vuonna 2025 mm. LYKE-verkoston omalla koulutustyöpajalla.
- Vuoden aikana on tavattu eri tilaisuuksissa ECF4CLIM-hankkeessa mukana olevia tutkijoita ja suomalaisten tutkimuskoulujen henkilöstöä. Heiltä saatuja oppeja hyödynnetään liiton ja LYKE-verkoston työssä opettajien ja kasvattajien kanssa.
- Osallistuimme Ympäristökasvatuksen pyöreä pöytä -verkoston tapaamisiin ja verkoston kestävyyskasvatus työhön. Loppuvuodesta 2024 laitettiin Kestävä koulu -ohjelmatyö sellaisenaan tauolle. Kestävä koulu -ohjelman tavoitteita on kuitenkin mukana ympäristökasvatustoimijoiden vuoden 2025 kuntavaaliteeseissä ja kuntavaikuttamisessa sekä vaalien jälkeisessä kunnallisessa kestävyyskasvatuksen vaikuttamistyössä.
- Tapasimme ECF4CLIM-hankkeen kestävyyskasvatuksen tutkijoita ja suomalaisten tutkimuskoulujen henkilöstöä. Osallistuimme Ympäristökasvatuksen pyöreä pöytä -verkoston tapaamisiin ja edistimme yhdessä kestävyyskasvatusta. Loppuvuodesta LYKKEY ja LYKE-verkosto saivat hienon tunnustuksen Luontopaneelilta. LYKE-verkosto ja MAPPAn palvelu mainitaan Luontopaneelin vaikuttavan ympäristökansalaisuuden edistäminen -raportissa (11/2024). Saimme myös kutsun tulla puhujaksi ja kertomaan toiminnastamme raportin julkistamistilaisuuteen.

Toiminnan tulosodotukset ja seurantamittarit

- Lasten ja nuorten kyselylomake LYKE-verkoston vaikuttavuuden arvioimiseksi on käytössä laajasti, toimintavuonna 2024 vähintään 50 prosentilla LYKE-toimipisteistä. (Ei, lomakkeen käyttöönotto viivästyí kehitystyön takia, vuonna 2024 pilotoitu 10 toimipisteessä)
- Nuorten edustaja osallistui ohjausryhmän työskentelyyn (Kyllä, ohjausryhmä kokoontui syksyllä)
- Ensimmäisiä tuloksia kyselylomakkeen mittaustuloksista vaikuttavuuden arvioimiseksi saadaan vuoden 2024 lopussa. (Kyllä, tuloksista vaikuttavuuden arviointikappaleessa)
- MAPPAn ja lasten ja nuorten kanssa tehtävä kansalaishavainnointi näkyy myös yhteistyökumppaneiden (esimerkiksi SYKE, Luomus ja Hangon lintuasema) verkkosivuilla tai muussa viestinnässä. Lapsille ja nuorille on löydetty kansalaishavainnointiprojekteja, joihin heidän on helppo osallistua itse, ja joissa he saavat tietoa oman lähiympäristönsä tilasta. (Näkyykö yhteistyökumppaneiden sivuilla? KYLLÄ (Tutustu tarkemmin: <https://mappa.fi/luonto-observatorio/>, Luonto-observatoriossa 3183 kävijää)
- LYKE-verkosto, MAPPAn ja GreenComp-osaamiskehitys näkyy Opetushallituksen kestävyyskasvatuksen kehittämishankkeiden toteutuksissa. (LYKKEYn vienyí MAPPAn ison osan hankkeista, osan hankekoordinaattorit. Materiaaleja 17 kpl yhteensä yhdeksästä hankkeesta. Työ jatkuu vuonna 2025 OPH:n viimeisten hankewebinaarien ajan)
- Liiton toiminta on näkyvämpää kuin edellisenä vuonna (Vertailu edellisvuoteen: KYLLÄ MAPPAn kävijämäärä: käyttäjiä n. 120 000 ja materiaalien määrä noussut, some-seuraajien määrä LYKKEYn "haemappasta", ULOS-UT-OUT ja LYKE-verkosto-tileillä instagramissa ja facebookissa yhteensä 10653 seuraajaa. LYKKEY aktivoitui vuoden aikana LinkedIn -somealustalla, jossa seuraajissa tasaista kasvua. Lisäksi markkinoimme ja tuomme aktiivisesti asiantuntijuuttamme esille facebookin opettajille ja kasvatustalon ammattilaisille suunnatuissa ryhmissä, kuten "Alakoulun aarreaitta" ja "BIGETT")
- Liiton palveluiden vaikuttavuutta seurataan kävijäkyselyillä. Kävijäkysely on laadittu: KYLLÄ

- Opettajilla, kasvattajilla ja nuorisotyöntekijöillä on paremmat valmiudet ohjata lapsia ja nuoria vahvaan luontosuhteeseen ja kestäväan elämäntapaan. MAPPAn kävijäkyselyn tulokset. Kyselyä ei tehty, toteutetaan 2025.)

VIESTINTÄ JA VAIKUTTAMINEN

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton työstä vaikuttamistyö on merkittävä ja suuri osa työtä, toimissamme ympäristökasvatuksen ja luontoyhteyden edistämisen asiantuntija- ja edunvalvontajärjestönä.

Vaikutamme monella tasolla: 1. vaikuttamistyö lasten ja nuorten luontosuhteen ja kestäväan elämäntavan puolesta, sen että kaikilla olisi mahdollisuus ulkona oppimiseen ja ympäristökasvatukseen ja kouluissa opittaisiin aktiiviseen kansalaisuuteen ja luonnonhavainnointiin. 2. vaikuttamistyö yleisesti valtakunnallisen luonto- ja ympäristökoulu toiminnan edistämiseksi, jotta kaikki lapset ja nuoret saisivat luonto- ja ympäristökasvatuskokemuksia vähintään neljä kertaa oppivelvollisuuden aikana. 3. vaikuttamistyö LYKE-verkoston toimipisteiden toimintaedellytysten varmistamiseksi näkyvyyttä lisäämällä ja tunnettavuutta vahvistamalla. Tähän sisältyy jatkuva tuki jäsenten vaikuttamistyölle. Autamme haasteiden alla olevia toimipisteitä. 4. osana vaikuttamistyötä on Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton toiminnan ja palveluiden rahoituksen turvaaminen, jotta pystymme jatkamaan ja kehittämään tätä arvokasta valtakunnallista työtä.

Teemme vaikuttamistyötä monella tapaa ja tarkemmin tästä työstä ja sen tuloksista on kerrottuna osana toimintavuoden tavoitteiden toteuttamista ja tuloksia yllä olevissa kappaleissa ja tiivistelmässä. Vaikuttamistyötä tehdään verkostoissa, suoraan keskustelemalla eri toimijoiden kanssa, hankeyhteistyöllä, tapahtumissa ja tilaisuuksissa esiintymällä, tekemällä viestintämateriaaleja ja erilaisia vaikuttamiskampanjoita yksin, yhdessä verkostojen kanssa tai LYKE-verkoston kanssa. Lisäksi teemme vaikuttamistyötä maksullisilla näyttelypisteillä tapahtumissa.

Suoraa viestintää LYKKY tekee pääasiassa omissa sosiaalisen median kanavissa ja verkkosivuilla luontokoulu.fi. LYKKYllä on sosiaalisen median tilit "haemappasta", ULOS-UT-OUT ja LYKE-verkosto instagramissa ja facebookissa ja näissä yhteensä vuonna 2024 10653 seuraajaa. LYKKY aktivoitui vuoden aikana LinkedIn -somealustalla, jossa on ollut seuraajissa tasaista kasvua. Lisäksi markkinoimme ja tuomme aktiivisesti asiantuntijuuttamme esille facebookin opettajille ja kasvatusalan ammattilaisille suunnatuissa ryhmissä, kuten "Alakoulun aarreaitta". Sosiaalisessa mediassa nostamme esille ajankohtaisia asioita vaikuttamistyöstä ja järjestön toiminnasta, hanketyön tuloksia, uusia opettajien ja kasvattajien materiaaleja (mappa.fi) ja markkinoimme liiton palveluita ja toimintaa (erilaiset kampanjat, koulutukset, ULOS-UT-OUT-suurtapahtuma ja Mappa.fi). Lisäksi iso osa sosiaalisen median viestintää on nostaa esille LYKE-verkoston toimipisteiden toimintaa ja nostaa näin tietoisuutta valtakunnallisen verkoston tekemästä tärkeästä työstä lasten ja nuorten eteen.

LYKKY kirjoittaa myös Suomen metsäyhdistyksen Metsän oppimispolku- ja Fee Suomi ry:n uutiskirjeissä toiminnastaan. Lisäksi ostamme vuoden aikana muutamia mainospaikkoja eri verkostojen viestintämateriaaleihin. Vuonna 2024 näitä olivat LUMA-keskus Suomen LUMA-lehti, Ympäristökasvatusjärjestö Fee Suomi ry:n ympäristökasvatuslehti sekä Pääkaupunkiseudun luontokoulujen kurssikalenteri. LYKKYn viestintäbudjetti maksullisia mainoksia ja näyttelypisteitä varten on pieni, joten mietimme tarkkaan osallistumisiamme vuoden aikana.

TOIMINNAN PÄÄASIAALLINEN KOHDERYHMÄ

Liiton välitön kohderyhmä on lasten ja nuorten kanssa toimivat opettajat ja kasvattajat sekä heitä tukevat ympäristökasvatuksen asiantuntijat. Toiminnan lopullinen kohderyhmä on lapset ja nuoret. Lapsiin ja nuoriin vaikutetaan kasvattajien, opettajien ja ohjaajien kautta. Lopullinen toiminnan päämäärä on ekologisesti kestävä tulevaisuus, jossa LYKKYn rooli on mahdollistaa lapsille ja nuorille luontosuhteen rakentuminen ja kasvaminen kestäväan elämäntapaan. Liiton välineinä kohti päämäärää ovat liiton luomat ympäristökasvatuksen asiantuntijoita yhteen kokoavat luonto- ja ympäristökasvatuksen verkostomallit (LYKE-verkosto, MAPPA.fi-palvelu ja ULOS-UT-OUT-tapahtuma), joiden tarjoamat palvelut puolestaan kartuttavat opettajien ja kasvattajien kykyjä ohjata, kasvattaa ja opettaa lapsia ja nuoria. Vaikuttavuusketju on kuvattu toimintasuunnitelman kannessa.

LYKKY toimii koko maassa. LYKE-verkoston toimipisteitä on 17 maakunnassa (Ahvenanmaa, Etelä-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Savo, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Kymenlaakso, Lappi, Pirkanmaa, Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo, Päijät-Häme, Satakunta, Uusimaa, Varsinais-Suomi). LYKE-verkostoa pyritään laajentamaan etenkin niihin paikkoihin, joissa opettajilla ja kasvattajilla ei ole mahdollista saada LYKE-verkoston tukea. MAPPA-palvelu on sähköinen ja saavutettavissa koko maassa. LYKE-koulutustapaamisia järjestetään vuorotellen eri puolella Suomea, sekä virtuaalisesti. ULOS-UT-OUT-suurtapahtuma järjestetään 2–3 vuoden välein vaihdellen eri puolilla Suomea, ja osa ohjelmasta järjestetään verkossa, jolloin se on saavutettavissa paikan päällä tapahtuvan lisäksi mistä tahansa.

Kohderyhmän tavoittamista mitataan LYKE-verkoston vuosittain lähetettävällä kyselyllä, osallistujamäärillä tapahtumiin ja yhteistoiminnalliseen kehittämiseen sekä some-kanavien ja MAPPAn käyttäjätilastoilla. Tavoitteena on, että LYKKYn palvelut tavoittavat vuosittain enemmän opettajia ja kasvattajia kuin edellisenä vuonna.

Opettajille ja kasvattajille tarkoitetaan LYKKYn asiakirjoissa kaikkia lapsi- ja nuorisoryhmien kanssa toimivia ammattilaisia ml. nuorisotyötä tekevät (EU:n määritelmä educators/opettajat).

TOIMINNAN SAAVUTETTAVUUDEN EDISTÄMINEN

Muutamana viime vuotena Suomessa näkyneet taloushaasteet vaikuttavat myös LYKE-verkoston, esimerkiksi verkoston toimipisteitä on lakkautettu (mm. Jyväskylän luontokoulu ja Metsähallituksen toimipisteitä). Tästä syystä on entistä tärkeämpää laajentaa LYKE-verkostoa etenkin niihin paikkoihin, joissa opettajilla ei tällä hetkellä ole mahdollista saada LYKE-verkoston tukea. Jotta mahdollisimman monella lapsella ja nuorella olisi pääsy luonto- ja ympäristökoulutoiminnan pariin. Tämä on nostettu myös yhdeksi vuoden 2025 keskeisistä tavoitteista mm. kuntavaalivaikuttamisen kautta. MAPPA-palvelun ympäristökasvatusmateriaalit ja työkalut ovat kaikkien lasten ja nuorten kanssa työskentelevien käytössä toimialueesta riippumatta, ja se palvelee myös ruotsiksi. Pääosa materiaaleista on maksuttomia ja siten kaikkien saavutettavissa. MAPPAn teknisten ratkaisujen valinnassa huomioidaan saavutettavuuden kriteerit. Liiton tuottamissa materiaaleissa kiinnitetään huomiota tekniseen saavutettavuuteen, esimerkiksi verkkosivuihin, liiton tuottamien dokumenttien luettavuuteen myös koneellisesti ja videoiden tekstityksiin. MAPPA.fi-palvelun sisältöjen tuottajia kehoitetaan huolehtimaan materiaalien saavutettavuudesta ja ohjeistusta tähän liittyen laaditaan ja päivitetään säännöllisesti. Palvelussa on materiaalien rajaustyökalussa käytössä erityisryhmät ja näkö- ja kuulovammaiset.

Yhdenvertaisuussuunnitelma antaa verkoston jäsenille eväitä kohdata erilaisia nuoria ja siten tekee LYKE-verkoston toiminnan saavutettavaksi monenlaisille oppijoille. Liiton verkkosivuilla kerrotaan mahdollisuuksista tukea liikuntarajoitteisten pääsyä luonto-opetukseen. <https://www.luontokoulut.fi/apuvalineet-liikuntarajoitteisille/>.

MAPPA-palvelun ympäristökasvatusmateriaalit ja työkalut ovat kaikkien lasten ja nuorten kanssa työskentelevien käytössä toimialueesta riippumatta. MAPPA-palvelu palvelee myös ruotsiksi ja joiltakin osin englanniksi. Pääosa materiaaleista on maksuttomia ja siten kaikkien saavutettavissa. MAPPAn teknisten ratkaisujen valinnassa huomioidaan saavutettavuuden kriteerit. MAPPA.fi mahdollistaa opettajille ja kasvattajille myös selkokielisten ja monen kielisten materiaalien syöttämisen palveluun ja löytämisen palvelusta. Myös ULOS UT OUT -tapahtuman suunnittelutyössä toimintavuonna on otettu huomioon tapahtuman toteuttaminen kolmella kielellä.

Liiton tuottamissa materiaaleissa kiinnitetään huomiota tekniseen saavutettavuuteen, esimerkiksi verkkosivuihin, liiton tuottamien dokumenttien luettavuuteen myös koneellisesti ja videoiden tekstityksiin. MAPPA.fi-palvelun sisältöjen tuottajia kehoitetaan huolehtimaan materiaalien saavutettavuudesta ja ohjeistusta tähän liittyen laaditaan ja päivitetään säännöllisesti.

YHDENVERTAISUUDEN JA SUKUPUOLTEN TASA-ARVON EDISTÄMINEN

LYKKYllä on käytössään yhdenvertaisuussuunnitelma, jota toteutetaan myös verkoston toimipisteissä. LYKKY tehostaa suunnitelman (<https://www.luontokoulut.fi/yhdenvertaisuus/>) toteuttamista LYKE-verkoston toimipisteissä ja omassa toiminnassaan. Toimenpiteet valittiin vuoden 2024 vuosikyselyn perusteella. Toimenpiteinä on yhdenvertaisuuden edistämisen nykytilan selvittäminen kyselytutkimuksella sekä sen pohjalta tehtävä yhdenvertaisuussuunnitelman päivittäminen.

Yhdenvertaisuussuunnitelma antaa verkoston jäsenille eväitä kohdata erilaisia nuoria ja siten tekee LYKE-verkoston toiminnan saavutettavaksi monenlaisille oppijoille. Liiton verkkosivuilla kerrotaan mahdollisuuksista tukea liikuntarajoitteisten pääsyä luonto-opetukseen. <https://www.luontokoulut.fi/apuvaiheet-liikuntarajoitteisille/>. Yhdenvertaisuussuunnitelmassa neuvotaan lisäksi, miten LYKE-verkoston toimijat voivat edistää yhdenvertaisuutta toimipisteessään myös muilla tavoin.

Useat LYKE-verkoston toimipisteet tarjoavat luonto- ja ympäristökoulutoimintaa erityisryhmille (esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset sekä erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret) ja lisäävät siten eri lähtökohdista tulevien lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua luontosuhdetta ja kestäväen elämäntavan taitoja rakentavaan toimintaan. LYKE-koulutustapaamisissa lisätään LYKE-toimijoiden osaamista erityisryhmien kanssa toimimisessa.

LYKE-koulutustapaamisten sisällöiksi toivotaan säännöllisesti koulutusta erityisryhmien kanssa toimimisesta ja tätä toivetta on toteuttanut mm. liikuntarajoitteisen huomioimisessa luontokoulutoiminnassa, selkokielikoulutuksella, saavutettavuuskoulutuksina. LYKKY järjesti LYKE-verkostolle keväällä 2024 koulutuksen teemalla ”Erilaiset oppijat”. Koulutus käsitteli mm. erilaisten neuroepätyypillisten, kuten aistiyliherkkien ja autismin kirjojen, henkilöiden kohtaamista sekä laajemmin oppimisvaikeuksia, yhteistyötaitoja ja näiden haasteiden huomioimista ympäristökasvatusohjelmissa ja toiminnassa. Koulutus oli suosituin tähän mennessä järjestämistämme LYKE-tapaamisista ja siihen osallistui 43 henkilöä jäsenoimipisteistä. Saimme palautetta 22 henkilöltä ja palautteen perusteella koulutus oli hyvä, antoi eväitä omaan työhön ja kehitti ammatillisesti. Koulutuksen aiheita on tarkoituksena jatkaa ja keskusteluita ideoista on käyty Autismiliiton ja LIVE säätiön kanssa. LYKKY haluaa lisätä LYKE-toimijoiden osaamista yhdenvertaisuuskysymyksissä. Saamme myös opitut hyvät käytännöt verkostolta laajempaan jakoon ja käyttöön esim. MAPPAn kautta.

Tällä vahvistetaan erityisesti sosiaalista kestävyyttä. Ihmisten väliset suhteet sekä kommunikaatio- ja tunnetaidot ovat tärkeänä osana kestävyysosaamista. Osana suunnitelmaa on käytössä myös vuonna 2024 kirjatut turvallisen tilan periaatteet ja vihapuheesta vapaan keskustelun säännöt. Nämä tullaan vaiheittain ottamaan käyttöön liiton tapahtumissa ja koulutuksissa vuoden 2025 aikana, ja näitä jalkautetaan edelleen aktiivisesti LYKE-verkoston toimipisteiden toimintaan.

LYKKY on pieni järjestö, jolla on vain kaksi kokoaikaista vakituista työntekijää ja näiden lisäksi 1-2 määräaikaista työntekijää tarpeen ja rahoituksen mukaan. Emme pysty tällä hetkellä rekrytoimaan uusia työntekijöitä, koska rahoitus ei riitä edes nykyisiin työntekijöihin kokoaikaisesti ja vakituisesti. Liitto on

työllistänyt jo useamman vuoden yhden osatyökykyisen työntekijän määräaikaisesti. Tätä pyritään jatkamaan pitkäkestoisesti taloustilanteen mukaan.

Mahdollisissa rekrytoinneissa ja etenkin työharjoittelijoissa LYKKY huomioi erilaiset hakijat ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivitykseen tullaan kirjaamaan suositukset mm. anonyymistä rekrytoinnista mahdollisuuksien mukaan.

Liitolla on vuosittain 1–3 työharjoittelijaa. Opiskelijat ovat yleensä media- ja viestintäalalta, varhaiskasvatuksen opettaja- tai luonnontiedealan opiskelijoita. Liitto valitsee harjoittelijoita monipuolisesti eri aloilta ja eri sukupuoli-, kulttuuri- ja vähemmistöryhmien edustajista. Yhdenvertaisuuteen myös, että eri kulttuuritaustoista tulevia maahanmuuttajataustaisia henkilöitä pyritään saamaan harjoittelijoiksi liitolle ja verkostolle, jotta luonto- ja ympäristökoulutoiminta ja ympäristökasvatus, tai ylipäätään luonnontiedeala, näyttäytyisi myös heille houkuttelevana työllistymismahdollisuutena. Vuonna 2024 liitossa työskenteli kolme harjoittelijaa ja nämä edustivat tasapuolisesti eri oletettuja sukupuoliä.

JÄRJESTÖN LÄHIMMÄT YHTEISTYÖKUMPPANIT

Teemme jatkuvasti aktiivista yhteistyötä Suomen muiden ympäristö- ja kestävän kehityksen kasvatuksen toimijoiden kanssa sekä LYKE-verkoston, MAPPA-palvelun että ULOS-UT-OUT-suurtapahtuman koordinoinnin ja ylläpidon kautta.

Keskeisimmät yhteistyökumppanit vuonna 2024:

- **Koulutuksen tutkimuslaitos KTL/ Jyväskylän yliopisto:** ECF4CLIM-hanke, KEOT-hanke, vaikuttavuuden arviointi, MAPPA.fi
- **LUOMUS / Suomen lajitietokeskus:** kansalaishavainnoinnin kehittäminen, hankeyhteistyö, viestinnällinen yhteistyö, MAPPA.fi, LYKE-verkosto
- **Suomen ympäristökeskus SYKE:** hankeyhteistyö, FEO- ja PÖLYKOORDI-hankkeet, kansalaishavainnoinnin ja luonnontilan seurannan kehittäminen, viestinnällinen yhteistyö, MAPPA.fi, Suomen luonnon päivä
- **Suomen nuorisokeskusyhdistys ja seikkailukasvatusverkosto:** ULOS-UT-OUT, toiminnan kehittäminen, tapahtumat, LYKE-verkosto, MAPPA.fi
- **Suomen ympäristöopisto Sykli:** hankeyhteistyö, ULOS-UT-OUT, viestinnällinen yhteistyö, MAPPA.fi, LYKE-verkosto
- **Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi:** Kestävä koulu -yhteistyö, vaikuttamisyhteistyö, Vihreä lippu -ympäristöohjelma, tapahtumat, viestintä (mm. Ympäristökasvatus-lehti ja uutiskirje)
- **Ympäristökasvatuksen Pyöreä Pöytä** (FEE Suomen koordinoima laaja ympäristökasvatuksen verkosto): Kestävä koulu -yhteistyö, vaikuttamisyhteistyö, viestintäyhteistyö

Muut yhteistyökumppanit:

- **Aalto-yliopisto:** hankeyhteistyö (oppimisen pelillistäminen ja arviointi)
- **Alueelliset ympäristökasvatuksen verkostot:** tapahtumayhteistyö, viestinnällinen yhteistyö, vaikuttamisyhteistyö
- **BMOL:** Kestävä koulu -yhteistyö, viestinnällinen yhteistyö, yhteistyö tapahtumissa, hankeyhteistyö, MAPPA.fi
- **Finlands Svenska Idrott:** ULOS-UT-OUT
- **Helsingin yliopisto:** OKL:n luontokoulupäivä, Suomen lasten metsäpäivä
- **Lapin yliopisto:** OKL:n MAPPA-opastukset

- **LUMA-keskus Suomi:** LUMA-neuvottelukunta, MAPPA.fi, LYKE-ohjausryhmä, kansalaishavainnointi, ULOS-UT-OUT
- **Luonto-Liitto:** vaikuttamisyhteistyö, MAPPA.fi
- **Metsähallituksen luontopalvelut:** Suomen luonnon päivä, LYKE-verkosto, ULOS-UT-OUT, MAPPA.fi
- **Natur och Miljö:** toiminnan kehittäminen, ruotsinkieliset palvelut, MAPPA på svenska, LYKE-verkosto
- **OAJ:** Kestävä koulu -yhteistyö
- **Sitra:** Suomen luonnon päivä
- **Suomen Latu:** hankeyhteistyö, Ulko-opet ry-yhteistyö, ULOS-UT-OUT
- **Suomen luonnonsuojeluliitto:** Suomen luonnon päivä
- **Suomen Metsäyhdistys:** ULOS-UT-OUT, Metsän oppimispolku
- **Suomen sydänliitto:** Suomen luonnon päivä
- **Tampereen yliopisto:** Luontokoulupäivä, koulutusyhteistyö (Ympäristökasvatuskokeilut-kurssi)
- **Jyväskylän yliopisto:** hankeyhteistyö, Linnut viestintuojina -sovellus
- **WWF Suomi:** ULOS-UT-OUT, vaikuttamisyhteistyö, hankeyhteistyö, MAPPA.fi
- **YLE luonto:** Suomen luonnon päivä, Linnut viestintuojina, MAPPA.fi

Lisäksi MAPPA.fi-palvelussa on mukana yli 300 materiaalintuottajaa, verkostoiduimme aktiivisesti sekä kotimaisissa että kansainvälisissä koulutustapahtumissa, ja kansainvälisiä vieraita kävi tutustumassa luonto- ja ympäristökoulutoimintaan toimipisteissä (esim. kiinalaisdelegaatio Natur och Miljön luontokouluissa ja liiton yhteistyö Pohjoismaisen luontokasvatusverkoston Nordic -yhteistyöhankkeen tapaaminen Suomessa syyskuussa 2024). Teemme yhteistyötä myös valtionhallinnon, tutkimusorganisaatioiden ja edunvalvontajärjestöjen kanssa (mm. Opetushallitus, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ympäristöministeriö, ELY-keskukset, Aluehallintovirastot, Valtioneuvoston kanslia (Kestävän kehityksen sitoumus 2050), SIRENE - monialainen ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen tutkimusverkosto, opettajaliitot).

NUORTEN OSALLISTAMINEN

NUORTEN OSALLISTAMINEN PÄÄTÖKSENTEKOON

Opinnäytetöiden tekijät ja työharjoittelijat tuovat kehittämistyöhön nuorten ja nuorten aikuisten arvokasta näkökulmaa. Samalla liitto tarjoaa nuorille työkokemusta, vastuuta ja työssä tarvittavaa tietoa ja taitoa esim. ympäristökasvatuksen menetelmistä ja lasten ja nuorten luontosuhteen vahvistamisesta. Teemme yhteistyötä oppilaitosten kanssa tarjoamalla nuorille työkokeilu-, harjoittelu- ja TET-paikkoja.

LYKE-verkoston ohjausryhmään on kutsuttu ja saatiin nuorisojäsen Nuorisoala ry:n koordinoimasta Valtioneuvoston kanslian alaisuudessa toimivasta Nuorten luonto- ja ilmastoryhmästä. Kysyimme ja saimme häneltä erityisesti näkemyksiä kuntavaikuttamiseen ja ylipäättään poliittiseen vaikuttamiseen nuorten näkökulmasta. LYKKY sai myös hyviä ideoita omaan kehitystyöhön ja strategiatyöhön nuorten osallisuuden vahvistamiseksi.

Liiton hallitukseen on etsitty vuosittain alle 29-vuotiasta jäsentä. Selvitämme ja kehitämme myös koko ajan muita aitoja mahdollisuuksia osallistaa nuoria liiton päätöksen tekoon, esim. palautelomakkeiden ja kehittämistyön kautta.

Liitolla oli vuoden aikana kolme opiskelija-työharjoittelijaa (yksi kasvatustieteiden maisteriopiskelija Tampereen yliopistolta, yksi kestävän kehityksen AMK tutkinto-opiskelija HAMK ammattikorkeakoulusta ja yksi media-alan opiskelija. Harjoittelijat ja opinnäytetöiden tekijät (näitä ei ollut vuonna 2024) tuovat kehittämistyöhön nuorison näkökulmaa ja teemme jatkuvasti yhteistyötä oppilaitosten kanssa tarjoamalla nuorille työkokeilu-, harjoittelu- ja TET-paikkoja. Olemme pieni järjestö, joten ohjausresurssimme ovat rajalliset. Kuitenkin 3–4 harjoittelijaa vuoden aikana pystymme ohjaamaan.

Liiton työharjoittelijoilta kerätään palautetta harjoittelun päätyttyä. Palautteessa kysytään mm. näkemystä liitosta työnantajana, opittuja työelämätaitoja, miten harjoittelussa sai tuotua omaa osaamista ja ideoita esille ja tuliko kuulluksi osana työyhteisöä.

Palautetta työharjoittelijoilta:

“Hyvä kokonaisuus, jossa näki laajasti, mitä tällainen työ voi olla. Palaverien kautta etenkin näki myös työntekijöiden arkea ja fiiliksiä ja niissä oli kiva olla mukana. Oli myös harjoittelijana kiva kokea joustava harjoittelu, jossa ei ole tarkkoja työaikoja ja jokainen päivä oli erilainen! Oli myös todella kiva päästä tutustumaan Korennon ja Luontoliiton toimintaan.”

“Minusta tuntuu, että tämä työharjoittelu toi lisää rohkeutta hakeutumaan sellaisia omaa sydäntä lähellä olevia asioita kohti. Ja ehkä semmoista rohkeutta verkostoitua enemmän, johon päiväkodissa ei niinkään ole edes ollut tarvetta. Sain myös opetella Mappan käyttöä ja varmasti käytän sitä tulevaisuudessa töissäkin.”

LYKKY otti toimintavuoden aikana käyttöön Nappaako -palautelomakkeen ja sen ehti ottaa käyttöön 16 LYKE-verkoston toimipistettä. Tästä kerrottu jo vuoden toimenpiteissä sekä vaikuttavuuden arvioinnissa. Luonto- ja ympäristökoulutoiminnan sertifiointikriteerien mukaisesti toimipisteet keräävät palautetta toiminnastaan lapsia ja nuoria osallistaen ja kehittävät toimintaansa saadun palautteen perusteella. Lapsilta ja nuorilta kysytään palautetta luontokoulupäivän (tai -ohjelman) lopussa. Palaute huomioidaan toimipisteiden toiminnan kehittämiseksi. Nappaako -lomakkeen vastaukset analysoidaan LYKKY:ssä osana laajempaa laatu- ja vaikuttavuuden kehittämistyötä. Näin LYKKY saa suoraan käyttöönsä lasten ja nuorten näkemyksiä ja palaute vaikuttaa koko järjestön toimintaan sekä LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökoulutoiminnan kehittämiseen. Saamme palautteista arvokasta tietoa luontokoulutoiminnan vaikuttavuudesta ja muutoksesta opituissa tiedoissa, taidoissa ja asenteissa.

Sertifiointikriteerit ovat tärkeä osa liiton laatutyötä. Vertaisauditoinnin yhteydessä tarkistetaan, miten lapsia ja nuoria on osallistettu ja miten heiltä saatua palautetta/ideoita on hyödynnetty. Kriteerit 4a, 4b, 9a, b ja käsittelevät osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Alla vuonna 2024 toteutetun auditoinnin kooste 37 toimipisteen vastauksista:

Kriteeri 4a: Miten opetusmenetelmät tukevat lasten ja nuorten osallisuutta?

- Opetus on toiminnallista, kyselevää ja keskustelevaa.
- Pienryhmät, vaihtoehtoisia tehtäviä/tutkimuksia ja lisätehtäviä nopeimmille.
- Leikkien ja tutkimusten kautta oppimista-> kannustaa omatoimisuuteen ja kehittää ryhmätyötaitoja.
- Opetusmenetelmien monipuolisuus.
- Tehtäviä ja tilanteita, joissa ei voi olla osallistumatta, eli kaikilta odotetaan jonkinlainen vastaus tai ele.
- Osallistujille erilaisia vastuurooleja, sekä each on teach one - menetelmä. Ohjelmien joustavuus.
- Pyritään löytämään yhtymäkohtia oppilaiden omaan elämään -> omakohtaiset kokemukset ja ymmärrys.

Nuorten osallistamisen näkökulmaa vahvistetaan myös meneillään olevassa auditoinnin ja sertifiointin kehittämistyössä. Liiton sertifiointin kehittämistyön isoimpana pitkän aikavälin tavoitteena on nimenomaan ympäristökasvatuksen laadun ja vaikuttavuuden arvioinnin parantaminen lasten ja nuorten takia. Nuorten osallistamisen näkökulmaa vahvistetaan myös auditoinnin ja sertifiointin kehittämistyössä.

Vuonna 2024 aukesi MAPPAssa Linturetkikone palvelu. Se palvelee suoraan lapsia ja nuoria kouluissa tiedonhaun välineenä kahdelle eri ikätasolle räätälöitynä. Lapset ja nuoret voivat jättää myös palvelun kautta kysymyksiä ja palautetta MAPPASTA ja tätä ominaisuutta on jo hyödynnetty. Loppuvuodesta avatussa Luonto-observatoriossa oli vuonna 2024 jo 3183 kävijää

Nuoria on kuultu ja osallistettu myös Jyväskylän yliopiston ECF4CLIM -hankkeessa, jonka ohjausryhmään ja Tampereen koulukomiteaan toiminnanjohtaja kuuluu. Koulukomiteassa on mukana Sammon lukio ja Juhannuskylän peruskoulu. Komiteassa on mukana opettajia, koulun muuta henkilökuntaa, kaupungin

edustaja sekä nuoria oppilaita ja opiskelijoita kouluista. Opiskelijat ovat saaneet olla mukana ideoimassa kestävyden edistämistä kouluissaan, kuten kampanjoita ja tapahtumia. Heitä osallistetaan yhtä lailla aikuisten kanssa tapaamisissa ryhmätyöskentelyssä ja heitä kuullaan osana tutkimusta ja koulujen kehittämistyötä. LYKKYlle nuorten kuuleminen näissä tapaamisissa on tuonut tietoa ja ideoita eteenpäin vietäväksi eri yhteistyöverkostoihin, seminaareihin ym. kestävyyskasvatusta, oppimista, koulutusta ja nuoria käsitteleviin tilaisuuksiin ja oman toiminnan kehittämiseen ja hankehakemuksiin.

MILLÄ TAVOIN JÄRJESTÖ EDISTÄÄ NUORTEN KYKYJÄ JA EDELLYTYKSIÄ TOIMIA YHTEISKUNNASSA?

LYKKY tukee LYKE-toimipisteitä, joiden toteuttamassa luonto- ja ympäristökoulutoiminnassa on keskeistä toiminnallinen oppiminen, elämyksellisyys, osallisuus ja yhdessä tekeminen. Näiden avulla tuetaan lapsia ja nuoria kasvussa kestävään elämäntapaan ja annetaan valmiuksia toimia aktiivisina kansalaisina, jotka pitävät huolta sekä toisistaan että luonnosta ja ympäristöstä. Luonto- ja ympäristökoulutoiminnan kautta lapset ja nuoret saavat myös välineitä käsitellä ympäristö- ja ilmastohuoltaan sekä toimia kestäväns tulevaisuuden puolesta. MAPPA-palvelu ja ULOS-UT-OUT antavat opettajille ja kasvattajille valmiuksia opettaa nuorille yhteiskunnallista vaikuttamista.

Nuorisobarometri ja VANUPO (2024–2026) selvitystyö on nostanut esille nuorten ilmastohuolen ja huolen ympäristön tilan heikkenemisestä. Tutkimukset osoittavat nuorten kaipaavan tulevaisuususkoa ja -taitoa ja ratkaisukeskeisyyttä. Lapsilla ja nuorilla on oikeus oppia, kuinka ihmistoiminta vaikuttaa muihin lajeihin ja kuinka ekosysteemit kytkeytyvät toisiinsa. Nopeasti muuttuvassa maailmassa tarvitaan nopeaa tiedon kulkua, myös tutkijoilta suoraan lapsille ja nuorille, ja heidän opettajilleen. Vain ajantasaiseen tietoon nojaten voi osata arvioida luonnontilaa ja yksilön itsensä vaikutusta siihen. LYKKY edistää sekä perustoiminnassaan yleisavustuksella, että hankeyhteistöiden kautta lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada ajantasaista tutkittua tietoa ja toisaalta osallistua tiedon keräämiseen kansalaishavainnoinnin keinoin. Osallistuminen kansalaistieteeseen tuo samalla tieteellisen tiedon lähemmäksi nuoren kokemusmaailmaa. Kansalaishavainnoinnilla kerätyt isot datamassat ja pitkät aikasarjat voivat ympäristön muuttuessa osoittautua tulevaisuudessa hyvinkin arvokkaiksi. Lasten ja nuorten havainnot voivat myös tuoda välitöntä tietoa lähiluonnon tilasta ja eliökunnasta esimerkiksi maankäyttöön liittyvän päätöksenteon tueksi.

Palautetta työharjoittelusta:

Millaisia yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja opit toimimalla järjestössämme ja missä voit oppimiasi taitoja hyödyntää?

“Juuri tuo verkostoituminen ja vuorovaikutus myös uusien samalla alalla olevien ihmisten kanssa.”

Osallisuus kuuluu erottamattomana osana ympäristö- ja seikkailukasvatukseen, joiden leviämistä edistämme eri toimintamalliemme kautta. Lasten ja nuorten valmiudet osallistua kansalaisyhteiskuntaan paranevat, ja ympäristövaikuttamisosaaminen kasvaa. Hankkeiden kautta innostetaan lapsia, nuoria ja kasvattajia luonnon havainnointiin sekä välitetään heille tutkittua tietoa lähiluonnon ja oman elinympäristön tilasta sekä keinoja vaikuttaa tilanteeseen.

Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen ympäristökasvatusohjelmien avulla on tärkeä osa promotointiamme toimintaa, mikä näkyy LYKE-verkoston koulutustapaamisissa, kasvattajille suunnatussa viestinnässä ja koulutuksissa sekä MAPPA.fi-palvelun sisällöissä.

JÄRJESTÖN TALOUS

Vuoden 2024 tilinpäätös on esitetty liitteenä.

LYKKY on pieni järjestö budjetiltaan ja henkilöstöltään, mutta teemme kuitenkin valtakunnallisesti vaikuttavaa ja merkittävää työtä. Palvelemme valtakunnallisesti kaikkia lasten ja nuorten kanssa työtä tekeviä ympäristökasvatustoimijoita, ja vuodesta 2017 palvelut ovat lisääntyneet mutta koordinoitiresurssit pysyneet samana. Toiminnan painopisteissä LYKE-verkoston luonto- ja

ympäristökoulutoiminnan koordinoinnin kanssa yhdessä on vahvana rinnalla noussut MAPPA.fi - hakupalvelun ja jakamisalustan ylläpito ja kehittäminen sekä ULOS-UT-OUT-suurtapahtuman koordinoituvastuu. Näiden kaikkien kolmen toimintamallin volyyymi on kasvanut viime vuosina tasaisesti.

Saimme vuosien aikana nuorisoalan järjestöille jaettavaan yleisavustukseen pienen korotuksen, sen ollen korkeimmillaan 92 200 euroa, mutta avustus laski jo vuodelle 2024 ja lisää vuodelle 2025. Tällä hetkellä yleisavustus on vain 89 000 euroa. Keskusteluista ja hyvistä toimintasuunnitelmista ja -raporteista huolimatta korotuksen saaminen tuntuu todella vaikealta ja tämä vaikeuttaa liiton työtä merkittävästi. Yleisavustus ei kata edes kahden kokoaikaisen työntekijän henkilöstökuluja ja vähintään tämä määrä henkilöstöä tarvitaan järjestön palveluiden ylläpitämiseen ja valtakunnallisesti vaikuttavaan ja tulokselliseen toimintaan sekä vuosittaisen toimintasuunnitelman onnistuneeseen toteuttamiseen. Liiton budjetin muut kulut ovat pieniä ja niistä on jo karsittu kaikki mahdollinen ylimääräinen. Liitto ei esim. pysty tarjoamaan työntekijöilleen palkankorotuksia tai minimi työterveyttä ja puhelinetua lukuun ottamatta mitään muita työsuhte-etuja. Varainhankintaan ja ylimääräisen hankerahoituksen hakuun menee useita henkilötyöviikkoja vuodessa ja tämä on pois kaikesta liiton toiminnan (mukaan lukien kestävyyskasvatuksen laatu – ja vaikuttavuustyö) kehittämis- ja vaikuttamistyöstä.

MAPPA-palvelun ylläpito (toimijoiden ja sisältöjen koordinointi, asiakaspalvelu ja tekninen ylläpito) edellyttää vahvistamista ja siten nostaa ylläpitokuluja sekä kehittämis-, markkinointi- ja viestintäkuluja. MAPPAn avulla tavoitetaan suuri määrä (vuonna 2024 jo 120 000 käyttäjää), opettajia, kasvatusalan ammattilaisia ja nuoriso-ohjaajia ja se palvelee, niin koko ympäristökasvatuksen ja ulkona oppimisen kenttää ja toimijoita, opettajia ja muita kasvatusalan ammattilaisia, kuin myös julkishallinnon toimijoita. Esim. julkisin varoin rahoitettujen hankkeiden tuotosten (kuten Keski-Suomen Ely-keskuksen / Ympäristöministeriön rahoittamat ympäristökasvatuksen kehittämishankkeet sekä OPH:n rahoittamat opettajien täydennyskoulutushankkeet ja opetuksen järjestäjien kestävyyskasvatushankkeet) löytyminen nykyistä kattavammin MAPPasta edellyttää riittävää koordinointi- ja viestintäresursseja.

Liiton kulut ovat kasvaneet tiukasta talouskurista ja budjetoinnista huolimatta viime vuosina sekä palvelujen ylläpitokustannusten, että hallintokulujen osalta. Henkilöstökulujen kasvuun vaikuttavat työehtosopimusten mukaiset yleiskorotukset ja henkilöstötarve liiton tehtävien kasvettua. Henkilöstökuluista lähes puolet katetaan erillisellä hankerahoituksella, minkä vuoksi liitto ei pysty tahtotilastaan huolimatta vakinaistamaan kahta määräraikaista työntekijäänsä. Taloushallinnonkustannukset ovat kasvaneet sekä yleisestä kustannustason noustessa että toiminnan volyymin kasvaessa. Myös viestintä- ja markkinointiresursseja pitäisi olla enemmän. Toimitilabudjettia on käytetty toimitilojen lisäksi erillisiin kokoustiloihin, koska pienet toimitilat ei mahdollista isojen kokousten ja tilaisuuksien pitämistä. Vuodelle 2025 on lisäksi vuokrattu toinen työtila Tampereen toimiston lisäksi Helsingistä. Toimitilabudjetti kattaa nämä kaksi tilaa ja kokoushuoneet. Puhelin- ja matkakulut ovat kasvaneet työntekijöiden määrän kasvun ja valtakunnallisen ja kansainvälisen yhteistyön määrän kasvettua.

Vuonna 2024 liitolla työskenteli yleisavustuksen ja hankerahoituksen turvin kaksi kokoaikaista vakituista työntekijää ja kaksi osa-aikaista määräaikaista työntekijää. Tällä hetkellä liitossa työskentelee kokoaikaisena toiminnanjohtaja ja järjestöpäällikkö sekä osa-aikaisena hankepäällikkö ja suunnittelija.

Viime vuosien kiristynyt taloustilanne näkyy myös LYKE-verkostossa. Luontokouluja on lakkautusuhan alla ja Metsähallitus on lopettanut tai lopettamassa ympäristökasvatuksellista opastustoimintaa LYKE-verkostoon kuuluvissa omissa luontokeskuksissaan. Vuosien 2023–2024 aikana luontokouluja on lakkautettu. Olemme tehneet sitkeää kunnallista vaikuttamistyötä esim. Jyväskylän luontokoulun tai Karhen ympäristökoulun eteen, silti molemmat lakkautettiin. Karhen koulun toiminta on päätetty ajaa alas, mutta toiveena on saada ympäristökasvatus toiminta Ylöjärvellä jatkumaan.

Luonto- ja ympäristökasvatus toimijoiden huono tilanne näkyy liitonkin taloudessa, kun jäseniä ja sen myötä jäsenmaksuja on tippunut. Vuonna 2024 jäsenmaksuja saatiin 9200 euroa. Tavoitteena on osana varainhankintaa laajentaa ja kasvattaa jäsenmäärää lähivuosina ja tämä on osa myös isoa sertifiointi- ja jäsenuudistusta. Lisäksi koko ympäristökasvatuksen järjestökentän rahoitus on heikentynyt merkittävästi,

kun valtion eri rahoituslähteitä on lopetettu. Tällaisia on mm. AVI:n koulutushankerahoitus, Ulkoministeriön globaalikasvatushankerahoitus ja Opetushallituksen jakamat opetusalan henkilöstön täydenniskoulutusavustukset, joita ympäristökasvatuskenttä on hyödyntänyt aktiivisesti. Lisäksi eri ministeriöiden yleisavustuksia on leikattu tai ollaan vaarassa leikata.

LYKKY on huolissaan mahdollisista leikkauksista Opetus- ja Kulttuuriministeriön jakamiin nuorisoalan järjestöjen yleisavustuksiin. Pienenä järjestönä jo usean prosentin leikkaukset näkyvät haitallisesti toimintaa, näkyvyyttä ja vaikuttavuutta rajoittavina järjestössämme. Suuret leikkaukset vaarantavat tällaisten pienten järjestöjen koko olemassaolon. Järjestön toiminnan huomattava supistuminen tai jopa lakkauttaminen vaikuttaisi erittäin haitallisesti ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen tilaan Suomessa, luonto- ja ympäristökoulutoiminnan asemaan, edistämiseen, laatuun ja vaikuttavuuteen valtakunnallisesti, lasten ja nuorten luontosuhdetta edistävän kansalaishavainnoinnin kehittämiseen sekä liiton opettajille ja muille kasvatustalouden ammattilaisille tarjoamiin palveluihin, kuten MAPPA.fi ja ULOS UT OUT -suurtapahtuman olemassaoloon. Tämä taas näkyisi suoraan lapsille ja nuorille tarjottavassa ympäristökasvatustoiminnassa.

TOIMENPITEET TALOUDEN HOITAMISEKSI VASTUULLISESTI

Talousvastuut määräytyvät yhdistyslain ja järjestön sääntöjen mukaan. Talousvastuulliselle työntekijälle eli toiminnanjohtajalle on määritelty ja rajattu selkeä raami taloutta koskeviin päätöksiin. LYKKYlle on laadittu loppuvuodesta 2024 uusi Talous- ja hallinto-ohje, jossa määritellään eri toimielinten vastuut ja velvollisuudet sekä toiminnanjohtajan valtuudet ja säännöt hankintoihin ja sopimuksiin.

Toiminnanjohtaja raportoi taloustilanteesta säännöllisesti hallitukselle: tuloja ja menoja seurataan ajantasaisesti jokaisessa hallituksen kokouksessa. Kirjanpito on sähköisessä taloushallinto-ohjelmassa, jolloin talouden seuranta on mahdollisimman reaaliaikaista ja läpinäkyvää. Kirjanpitäjänä toimii tilitoimiston ammattilainen ja tilintarkastuksesta vastaa tilintarkastusyhteisön KHT-tilintarkastaja.

Omavaraisuusastetta seurataan säännöllisesti. Varainhankintaa tehdään aktiivisesti MAPPA.fi mainosbannerimyynnin, jäsenhankinnan sekä hankerahoituksen muodoissa. Vastuulliseen talouden hoitamiseen kuuluu järjestössämme myös säästeliäisyyttä korostava toimintakulttuuri eli esim. toiminnan kustannustehokkuus, kilpailutus ja kaikkien hankintojen huolellinen harkinta. Liiton taloudenpito on järkevää ja suunniteltua, ja se perustuu ylimääräisiä kuluja karsivaan ja ennakoivaan budjetointiin.

VARAINHANKINTAKEINOT

Pääasialliset varainhankintakeinot ovat:

- jäsen- ja verkostomaksut (tavoite 10 000 €)
- koulutusten osallistumismaksut (tavoite: 3 000 €)
- MAPPA.fi -palvelun ja ULOS-UT-OUTin mainosmyynti sekä muu yhteistyö (tavoite 10 000€)
- hankkeistaminen (esim. säätiörahoituksen hakeminen) (tavoite 20 000€)

3. HANKKEET

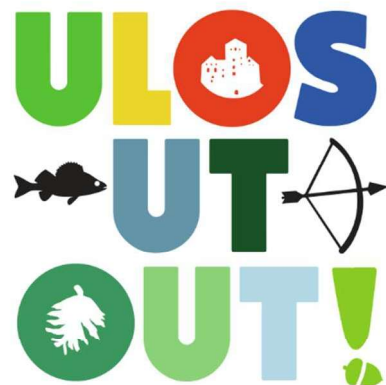
ULOS-UT-OUT 2026-SUURTAPAHTUMA 9.-11.6.2026

Järjestyksessään neljäs ULOS-UT-OUT-tapahtuma toteutetaan laajapohjaisella yhteistyöllä 9.-11.6.2026. Tapahtuma suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä mukana olevien järjestäjäorganisaatioiden omarahoituksella, osallistumismaksuilla ja tapahtumalle etsitään hankerahoitusta (ulosutout.fi)

Vuodelle 2024 tapahtuman suunnittelua ja järjestelytoimikunnan koordinaatiota tehtiin LYKKY työajalla osana yleisavustusta. Näin tehdään myös vuonna 2025. Tapahtumalle on haettu erillistä hankeavustusta. Lisäksi uusia yhteistyökumppaneita ja muita rahoitustapoja on etsitty vuonna 2024 ja jatketaan tapahtumaan saakka.

Toimenpiteet ja tulokset vuonna 2024

- Etsittiin uusia yhteistyökumppaneita tapahtuman järjestelytoimikuntaan (mukana uutena Tampereen kaupungin opetuksen- ja kasvatuksen toimiala)
- Valittiin tapahtumapaikaksi Tampere ja sovittiin ajankohta. Tampereen kaupungilta saatiin käyttöön Sammon keskuslukio tapahtuman hallinnolliseksi keskuspaikaksi ja yhdeksi majoituspaikaksi.
- Etsittiin rahoitusta. Tapahtuman toteuttamiseksi on haettu eri hankeavustuksia.
- Tapahtuman ohjelmasuunnittelua, käytännönjärjestelyitä ja rahoitushakuja jatketaan vuonna 2025.

MAPPA 10 VUOTTA – TEKIJÄT ESIIN, JATKUU VUODEN 2025

MAPPA sai alkunsa vuonna 2013 Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton ja LYKE-verkoston aloittamassa ympäristökasvatuksen materiaalipankki-hankkeessa. Vuonna 2014 avattu verkkopalvelu on kasvanut kymmenessä vuodessa keskeiseksi valtakunnalliseksi ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen hakupalveluksi, jakamislustaksi ja monitoimityökaluksi. Palvelu toimii opetuksen, varhaiskasvatuksen ja nuorisotyön suunnittelun työkaluna ja tukena – nykyään jo yli 300 julkaisijan tuottamat materiaalit, tapahtumat ja palvelut löytyvät sieltä keskitetysti, helposti ja nopeasti.

Uutta tutkimustietoa kestävyyskasvatuksesta ja ympäristöaiheista saadaan jatkuvasti. Opettajat ja kasvattajat tarvitsevat uudenlaista osaamista nopeasti muuttuvassa maailmassa. He tarvitsevat monitieteistä tietoa sekä vaikuttavia menetelmiä tukeakseen oppijoita kohti systeemistä ymmärrystä, jota tarvitaan yhteiskunnan kestävyysmurrokseen. Ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen laaja toimijoiden kenttä tarjoaa laadukkaita tukipalveluja ja materiaaleja kasvattajille, mutta näitä ole aina helppoa tunnistaa ja löytää kiireisen arjen keskellä.

MAPPA on 10 vuodessa osoittanut tarpeensa ja tässä hankkeessa kuratoidaan MAPPAn sisältöjä, parannetaan palvelun kattavuutta, lisätään tunnettuutta ja vaikuttavuutta sekä nostetaan esiin ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen jo olemassa olevat palvelut entistä helpommin opettajien ja kasvattajien löydettäväksi.

Hankkeeseen on haettu rahoitusta Ympäristöministeriöltä. Hanke toteutetaan vuosina 2024-25.

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on lisätä alueellisen ja valtakunnallisen ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen palvelutarjonnan näkyvyyttä sekä nostaa esiin toimijoiden rooleja MAPPA.fi -palvelussa. Listataan ympäristökasvatuksen kentällä toimivien välistä synergiaa ja vaikuttavuutta, ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen toimijoiden tunnettuutta opettajien, kasvattajien ja nuoriso-ohjaajien keskuudessa sekä opettajien, kasvattajien ja nuoriso-ohjaajien ymmärrystä ja tietoisuutta kestävyysosaamista vahvistavien tietojen, taitojen ja asenteiden monialaisesta ja läpileikkaavasta luonteesta. Helpotetaan opettajia ja kasvattajia löytämään parhaat käytännöt ympäristö- ja kestävyyskasvatukseen hektisen arjen keskellä. Vahvistetaan opettajien ja oppijoiden systeemistä ymmärrystä luontokadon ja ilmastokriisin syistä ja ratkaisuisista.

Vuoden 2024 tehdyt ja tulevat 2025 toimenpiteet:

KEVÄT 2024

- Käyttäjäpalautteen kerääminen
- Käyttöehtojen laatiminen ja tietosuojaselosteen päivittäminen
- Käyttöehtojen kääntäminen ruotsiksi ja englanniksi
- Käyttöehtojen vaatimat tekniset muutokset
- Keskeisten teknisten korjaus- ja muutostarpeiden kartoitus (apuna palautelomakkeet ja muu käyttäjien palaute)
- Vanhentuneen tai toimimattoman materiaalin kartoittaminen
- Neuvonta ja opastus
- MAPPAn syntymä ja elämä -artikkeli Ympäristökasvatus-lehteen
- Opastusvideot

KESÄ-SYKSY 2024

- Keskeisten materiaalien kartoitus
- Vanhentuneen tai toimimattoman materiaalin päivittäminen tai poistaminen
- neuvonta ja opastus

- Etusivun ja hakusivun teknisten muutosten suunnittelu

TALVI-KEVÄT 2025

- Sisältöjä esittelevien messu- ja some videoiden teko
- Uusien toimijoiden kartoitus ja kontaktointi
- Educa-messut, Luokanopettajapäivät, Nuori-messut, muu viestintä
- Info-sivun päivittäminen ja kääntäminen
- Etusivun ja hakusivun teknisten muutosten toteutus ja julkaisu
- 10-vuotisjuhlawebinaarit
- Asiakaspalveluchatin avaaminen (palaute, neuvonta ja opastus)
- Palveluhaun ja kalenterin tekniset muutokset

KESÄ-SYKSY 2025

- Palautteen kerääminen
- Ympäristökasvatuksen pikatestin tai muun ohjeistuksen laatiminen
- Tiedote ja webinaaritallenteen levittäminen
- Sisältöjen luokittelu osaamisperusteisen ja ops-hakujen tarpeisiin

Uusia sisällöntuottajia on tavoitettu, kun MAPPAA on esitelty laajasti mm. Educa-messuilla 24.-25.1.2025 Helsingissä sekä luokanopettajapäivillä Jyväskylässä 8.2.2025 ja Seinäjoella 15.2.2025. Uusille sisällöntuottajille on järjestetty myös henkilökohtaista neuvontaa Teams-palaverissa, esimerkkeinä Suomen Kansallismuseo, Helsingin kaupungin kirjasto, Lasten kulttuurikeskusten liitto, Lasten kulttuurikeskukset Piipoo ja Stoa, Helsingin kaupungin nuorisopalvelut ja Kirkkohallitus. Hankekaudella MAPPAAan rekisteröitynyt yli 20 uutta julkaisijatahoa. MAPPAA esiteltiin Metsähallituksen uudistetun Luontoon.fi-palvelun kehittäjille, joiden kanssa tehtiin suunnitelmaluonnos MAPPAn hyödyntämisestä Luontoon.fi-palvelun opettajille suunnatuissa palveluissa. Opetushallituksen ylläpitämän AOE-palvelun edustajien kanssa on sovittu jatkokeskusteluista ja hankkeen toteuttajat ovat perehtyneet alustavasti FINNAN rajapintaan.

Konkreettiset toimenpiteet

10-vuotisjuhlavuoden webinaarit ja viestintä: MAPPAA.fi-palvelun avaamisesta on kulunut syksyllä 2024 tasan 10 vuotta. Juhlavuodelle **laaditaan viestintäsuunnitelma** sekä **järjestetään kaksi juhlawebinaaria**, joista toisessa kohderyhmänä on MAPPAn tuottajatahot, ja toisessa käyttäjät (opettajat, kasvattajat ja nuoriso-ohjaajat). Lisäksi pitkin juhlavuotta **nostetaan näkyihin MAPPAn sisältöjä ja toimijoita MAPPAn etusivulla ja somekanavissa**

Käyttäjäkysely ja sisällöntuottajien kontaktointi: MAPPAA.fi palvelun käyttäjille tehdään käyttäjäkysely, jolla kartoitetaan palvelun ja sen sisältöjen tärkeimmät kehittämiskohteet ja vahvuudet, mahdolliset puutteet, sekä muita käyttäjien tarpeita. MAPPAAan sisältöjä tuottaneet kartoitetaan ja kontaktoidaan. Kartoitetaan myös palvelusta puuttuvia toimijoita ja sisältöjä sekä esitellään MAPPAA uusille sisältöjen tuottajille.

Sisällön kuratointi, laatu ja laajentaminen: MAPPAA.fi palvelun nykyinen sisältö käydään läpi, ja sisällöstä valitaan keskeiset ympäristö- ja kestävyyskasvatusta tukevat sisällöt sekä toimivimmat menetelmät ja käytännöt, joille tehdään perusopetuksen ja lukon opetussuunnitelmien perusteiden sekä GreenComp-osaamiskehyksen mukainen uusi osaamisperusteinen luokittelu. Mahdollinen vanhentunut sisältö poistetaan.

Tekninen kehittäminen: Järjestelmään **tehdään teknisiä korjauksia ja käytettävyyssparannuksia** käyttäjäpalautteen ja hankkeen aikana ilmenneiden tarpeiden perusteella

Neuvonta ja opastus:

Tuottajatahoille järjestetään **räätelöityä neuvontaa ja opastusta**. MAPPAn **kootaan esimerkkejä ja referenssejä** esim. hankkeille, alueellisille ympäristökasvatusverkostoille, opetuksen järjestäjille jne. Kehitetään toimintamalleja ja opastusta eri kohderyhmille ja laaditaan **lyhyet ”Näin käytät MAPPaa” ja ”Mikä MAPPa on” -videot**. Avainryhmien kuten verkostotoimijoiden ja keskeisten järjestötoimijoiden osalta **varmistetaan riittävä osaaminen toimia tiedonvälittäjänä** MAPPa-asioissa toimijoiden omille verkostoille.

Tulosodotukset

Hankkeen tuloksena

- Ympäristökasvatusmateriaalien laatu paranee ja ne löytyvät MAPPasta nykyistä kohdennetummin ja helpommin
- Ympäristökasvatuksen valtakunnalliset ja alueelliset palvelut ja verkostot löytyvät nykyistä kattavammin MAPPasta, verkostojen ja toimijoiden välinen tiedonvaihto ja viestintä helpottuu.
- MAPPa löytää uusia käyttäjiä ja ympäristökasvatuksen palveluiden yleinen tunnettuus kasvaa
- Opettajan työ helpottuu, kun MAPPAn hakutulosten relevanssi paranee
- Ympäristö- ja kestävyyskasvatussisällöt ja -menetelmät ovat nykyistä useammin ja kokonaisvaltaisemmin osana opetusta, kasvatusta ja nuorisotyötä
- Pitkäjänteinen MAPPa.fi -palvelun taustalla tehty toimijoiden välinen yhteistyö, yhteistyön voima ja vaikutukset saadaan näkyväksi.
- MAPPa.fi-palvelun käytettävyys ja ohjeistus paranee.
- Ympäristö- ja kestävyysaiheinen tieto kulkeutuu nopeammin tutkijoilta lapsille, nuorille ja heidän kanssaan toimiville aikuisille.

LUONNONHAVAINNOINTI KANSALAISTAIDOKSI (KASVIO2), PÄÄTTYI 31.12.2024

Hanke toteutettiin vuoden 2024 aikana. Hanke sai 22 500 €:n rahoituksen Ympäristöministeriön ympäristökasvatuksen valtakunnallisista hankeavustuksista.

Aikaisemmissa hankkeissa (Kasviosta kansalaistiedettä 2021–23 ja Linnut viestintuojina 2022-23) kehitettyjä kansalaishavainnoinnin ja avoimen ympäristötiedon opetuskäyttöön sovitettuja menetelmiä ja toimintamalleja vakiinutettiin osaksi kouluopetusta sekä nuoriso- ja vapaata sivistystyötä.

Hankkeessa koottiin, jatkokehitettiin ja luotiin uusia kansalaishavainnoinnin materiaaleja ja menetelmiä sekä järjestettiin työpajoja ja perehdytyksiä laajalle kohderyhmälle: kouluille, päiväkodeille, vapaan sivistystyön toimijoille sekä luonto- ja ympäristökouluille sekä järjestettiin koulutuksia ja työpajoja, joissa esiteltiin lasten ja nuorten kanssa toteutettavia eliölaji-projekteja ja samalla saatiin kasvattajilta arvokasta palautetta, jonka avulla menetelmiä voitiin kehittää edelleen. MAPPaan koottiin erilaisia lapsille ja nuorille suunnattuja kansalaistiedeprojekteja omaksi uudeksi kokonaisuudekseen: <https://mappa.fi/luonto-observatorio/>

Keskeiset tuotokset ja toimenpiteet

- Kaksi uutta työpajakokonaisuutta
- Kansalaistieteeseen kehitettyjen sovellusten opetuskäytön kehittäminen ja edistäminen
- Työpajat, koulutukset ja esitykset

INaturalist -palvelu ja sen ympäristölle muodostunut yhteistyö on herättänyt paljon kiinnostusta ja jatkohankeideoita, joilla saadaan yhdistettyä tutkijoiden, Luonnontieteellisen keskusmuseon, SYKE:n, LYKE-verkoston toimijoiden ja muiden alan asiantuntijoiden intressejä. Myös uuden hankerahoituksen etsimistä jatketaan yhteistyön vahvistamiseksi, lajitiedon keräämiseksi, tutkimustiedon kartuttamiseksi sekä opettajien ja kasvattajien innostamiseksi ja tukemiseksi päämääränä lasten ja nuorten osallistumis-

ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen lajitiedon kartuttamiseen, tutkimustiedon lisäämiseen ja oman lähiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseen.

Kuva LYKKYn kehittämistä ”Havainnosta luonnon ymmärtämiseen” -työpajasta

LINNUT VIESTINTUOJINA (WIHURI), HANKE PÄÄTTYI 31.12.2024

Projektissa rakennettiin MAPPA.fi palveluun ”Linturetkikone”, jonka avulla opettajat voivat järjestää kouluissa linturetken, ja oppilaat pääsevät omien lintuhavaintojensa avulla käsiksi Suomen luonnon ilmiöihin ja luonnossa tapahtuneisiin muutoksiin eri puolilla Suomea. Linturetkikoneen esittämä sisältö säilyy ajantasaisena ja päivitettävänä, kun se hyödyntää rajapinnan avulla lajitietojärjestelmän ajantasaista tietoa. Linturetkikoneen toteutuksessa huomioitiin jatkokehittäminen, ja konetta voidaan soveltaa vastaavasti ympäristötiedon välittämiseen myös muiden eliöryhmien osalta (pölyttäjät, kasvit jne).

Linturetkikoneeseen valittiin muutamia kymmeniä yleisiä helposti tunnistettavia lintulajeja, jotka esiintyvät eri puolilla Suomea, ja jotka kuvaavat Suomen luonnon tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä muuttolintujen osalta myös niiden elinoloihin vaikuttavia tekijöitä Suomen rajojen ulkopuolella. Jokaiselle lajille laadittiin kuvaus, jossa kerrotaan lajin tunnistamisesta ja elinympäristöstä. Lisäksi laadittiin sekä yleisempää, että lajikohtaista tietoa ympäristömuutoksista. Lisäksi laadittiin lintujen seurannasta ja tutkimuksesta kertovia julisteita sekä muuta oheismateriaalia opetuksen tueksi. Teksteistä laadittiin pedagogisesti toimivat versiot yläkouluun ja nuoremmille tai selkokielisempää materiaalia tarvitseville. Linturetkikoneen toteuttamiseksi rajapintojen ja verkkopalvelujen kehittämistyötä tehtiin muuttolintuselain Haahkaan, laji.fi-palveluun sekä MAPPA.fi -palveluun.

Hankkeen asiantuntijoille järjestettiin kaksi yhteistä työpajapäivää, joista toinen Hangon lintuasemalla 10.5.2023 ja toinen Luonnontieteellisessä museossa. Opettajille ja kasvattajille järjestettiin kolme koulutusretkeä Hangon lintuasema Haliakselle 21.9.2023, 2.5.2024 sekä 21.9.2024 (yhteensä 145 ilmoittautunutta). Koulutusretkillä esiteltiin lintujen havainnointia ja rengastamista sekä testattiin ja kerättiin palautetta opetusmateriaalista. LYKE-verkoston opettajille (50 osallistujaa) järjestettiin työpaja Haltian luontokeskuksessa ja uudelleen viimeistelyvaiheessa 11.1.2024 (10 osallistujaa).

Linnut viestintuojina hankkeesta viestittiin aktiivisesti hankkeen toteuttajien sosiaalisen median kanavissa (@haemappasta: kattavuus 58 600) ja verkkosivuilla (MAPPAn.fi ja Luontokoulut.fi, n. 5000 yksilöityä sivukatselua). Opettaja-lehden ja YLE Suomen toimittajat vierailivat Hangon koulutusretkellä. Hanketta esiteltiin ULOS-UT-OUT -ulkona oppimisen suurtahtumassa 13.-15.6.2023 ja Biologian ja maantieteen opettajien liiton syyspäivillä 18.11.2023 sekä Educa-messuilla Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton näyttelypisteellä Helsingissä 26.-17.1.2024. Hankkeen tuotoksia esiteltiin muulla rahoituksella ITK 2024-päivien foorumiesityksessä sekä ITK julkaisussa otsikolla ”Linnut viestintuojina – avoin luontotieto suoraan tutkijalta oppilaalle” 19.4.2024 sekä nuorisotyön Nuori 2024 messuilla Tampereella 24.-25.4.2024.

Lajien valinnan tekivät ja taustamateriaalin kokosivat Tringan ja Luomuksen asiantuntijat Aki Aintila ja Alekski Lehikoinen. Lajitekstit ja ympäristömuutostekstit tuotettiin Tringan, Luomuksen ja Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton asiantuntijoiden yhteistyönä (A. Aintila, A. Lehikoinen, Sanna Saari-Vesterinen ja Maija Ihantola). Laji.fi-palvelun kehittämistyöstä vastasi tietotekniikka-asiantuntija Mikko Heikkinen Luomuksen Lajitietokeskuksesta. MAPPAn ohjelmistoasiantuntija Kimmo Rinteeleä RecIT oy:stä sekä Petri Liuska ja Sami Tarkiainen Mainostoimisto Groteski oy:stä vastasivat MAPPAn teknisestä kehittämisestä.

Hankkeessa tuotetut materiaalit:

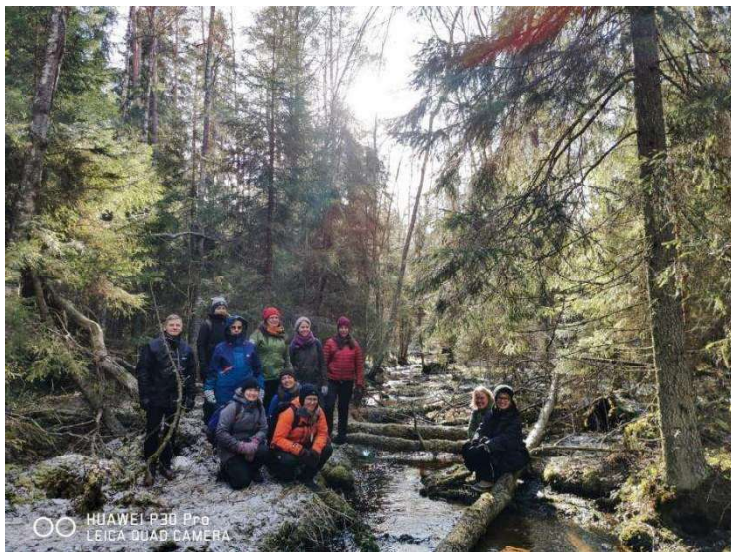
- Linturetkikone MAPPAn.fi: <https://mappa.fi/luo-linturetki/>
- Miksi linnut ovat hyviä viestintuojia -julistee: <https://mappa.fi/materiaalit/miksi-linnut-ovat-hyvia-viestintuojia-julisteet/>
- Lajikortit Pinkassa: <https://mappa.fi/materiaalit/linnut-viestintuojina-lajikortit-tietoa-52-lintulajista-pinkka-tietokannassa/>
- Ympäristömuutostekstit: <https://mappa.fi/materiaalit/linnut-viestintuojina-ymparistomuutoksia/>
- Tulostettavat lintukuvat: <https://mappa.fi/materiaalit/linnut-viestintuojina-tulostettavat-lintukuvat/>
- Retkivideo Hangon koulutusretkestä: <https://mappa.fi/materiaalit/linnut-viestintuojina-retkivideo/>
- MAPPAn-teemareppu opettajien tueksi: <https://mappa.fi/teemareput/linnut-viestintuojina/>

Media:

- YLE Suomi / Minna Pyykön maailma: Kuusitiaisten ennätysmuuttoa Hangossa (Minna Pyykön Maailma, YLE Suomi), 1.10.2023 <https://areena.yle.fi/podcastit/1-66599858>
- Opettaja-lehti: Kiikareilla luontokatoa vastaan – Arkisilla havainnoilla on yllättävän suuri merkitys 23.10.2023. <https://www.opettaja.fi/ajassa/kiikareilla-luontokatoa-vastaan-%e2%88%92-arkisilla-havainnoilla-on-yllattavan-suuri-merkitys/>
- ITK-interaktiivinen tekniikka koulutuksessa 2024 (s. 37-40): https://indd.adobe.com/view/publication/85175c3d-bdf6-4539-afa1-a4238e13a0df/r7np/publication-web-resources/pdf/ITK_-_Interaktiivinen_Tekniikka_Koulutuksessa_2024.pdf

4. MIKÄ ON SUOMEN LUONTO- JA YMPÄRISTÖ-KOULUJEN LIITTO?

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto (LYKKY) on perustettu vuonna 2007 edistämään luonto- ja ympäristökoulutoimintaa. Liitto on nuorisotoimialalla laajasti verkostoitunut toimija ja verkostotyön osaja, joka koordinoi merkittäviä yli hallinnollisten sektorirajojen ulottuvia kestävyyskasvatuksen toimintoja 3–29-vuotiaille tarjoten erilaisia kestävyysosaamisen oppimismahdollisuuksia non-formaaleja

oppimisympäristöjä korostaen. Nämä toiminnot edistävät kestävyyskasvatusta ja vihreään siirtymään tarvittavien taitojen oppimista Euroopan unionin ohjauksen mukaisesti.

Luonto- ja ympäristökoulujen verkosto laajeni vuonna 2010 LYKE-verkostoksi, ja avasi ovensa myös muille tahoille, jotka tarjoavat luonto- ja ympäristökoulutoimintaa lapsille ja nuorille ja heidän ohjaajilleen ja opettajilleen. Mukaan tuli mm. Metsähallituksen luontokeskuksia, nuorisokeskuksia, ja leirikoulukeskuksia. Sittemmin verkostoon on liittynyt mm.

luonnontieteellisiä museoita ja eläintarhoja. LYKKY perusti vuonna 2014 MAPPA.fi:n ympäristökasvatusmateriaalien tuottajille yhteiseksi materiaalipankiksi. Jatkuvan kehittämisen myötä MAPPA.fi on laajentunut sekä sisällöltään, materiaalmääriltään että toiminnoiltaan. Vuonna 2016 lanseerattiin ULOS-UT-OUT-suurtapahtuma, jota LYKKY koordinoi, mutta joka järjestetään järjestöjen ja työpajojen tuottajien kanssa tiiviissä yhteistyössä. ULOS-UT-OUT on muotoutunut kasvattajien, tutkijoiden, opiskelijoiden, päättäjien ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden yhteiseksi foorumiksi, joka kokoaa yhteen useita satoja osallistujia. Tapahtuma järjestetään jo järjestyksessään neljännen kerran vuonna 2026 (tai 2025).

SUOMEN LUONTO- JA YMPÄRISTÖKOULUJEN LIITON PAIKALLISTOIMINTA: LYKE-VERKOSTO

LYKE-verkosto tarjoaa lapsi- ja nuorisoryhmille luonto- ja ympäristökoulutoimintaa: Kasvattajat ja opettajat voivat varata julkisen haun tai ilmoittautumisen kautta luonto- ja ympäristökoulupalveluita, joiden tavoitteena on edistää ekologisesti kestävää tulevaisuutta. Oppiminen luonto- ja ympäristökoulupäivänä on monialaista, elämyksellistä ja tutkivaa, ja oppimisympäristönä on luonto tai muu toiminnallisen oppimisen mahdollistava ympäristö. Toiminta tukee varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien toteuttamista. Osallistuminen toimintaan on samalla myös täydennyskoulutusta ryhmän opettajalle tai kasvattajalle. Valtakunnallisessa LYKE-verkostossa on 60 toimijaa, joista 50 sertifioitua LYKE-kehittämisen- ja toimintakeskusta, 5 kumppanijäsentä, ja 5 koejäsentä. Luonto- ja ympäristökoulujen lisäksi mukana on Metsähallituksen luontokeskuksia, nuorisokeskuksia, leirikoulukeskuksia, luonnontieteellisiä museoita, eläintarhoja ja muutamia muita samankaltaista toimintaa tarjoavia tahoja. Verkoston luonto- ja ympäristökoulutoimintaan osallistuu vuosittain lähes 10 000 ryhmää ja yli 200 000 lasta ja nuorta, ja lisäksi koulutuksia kasvattajille järjestetään ympäri Suomea n. 140 kpl.

Liiton (LYKKY) jatkuvana tavoitteena on laajentaa laadukas luonto- ja ympäristökoulutarjonta kysyntää vastaavaksi ja alueellisesti kattavaksi sekä tarjota tukea LYKE-verkoston palvelujen laadun kehittämiseen. Kehitystyötä tehdään yhdessä sekä verkoston asiakkaiden (varhaiskasvatuksen, koulujen ja nuorisotyön) että LYKE-verkoston toimipisteiden kanssa. LYKKY ylläpitää LYKE-verkoston sertifointikriteereitä ja auditointijärjestelmää (luontokoulut.fi/sertifointi): vertaisauditoinnit paitsi varmistavat laatua, myös samalla mahdollistavat vertaistuen. Tutustu: luontokoulut.fi

MAPPA.FI – ULKONA OPPIMISEN, YMPÄRISTÖKASVATUKSEN JA KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN PALVELU

MAPPA.fi on keskeisin ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen sekä ulkona oppimisen hakupalvelu ja jakamisolusta Suomessa. Se on suunniteltu tukemaan erityisesti opetus-, kasvatus- ja nuorisotyötä. Palvelua kehitetään yhteistyössä muiden ympäristökasvatustoimijoiden ja palvelun käyttäjien kanssa ja heidän tarpeisiinsa vastaten. Palvelu laajeni vuonna 2020 ruotsinkieliseksi. Palvelussa on yli tuhat materiaalia yli 300 materiaalintuottajalta ja käyttäjämäärä kasvaa jatkuvasti: laskennallisesti jo puolet potentiaalisista palvelun käyttäjistä on käyttänyt sitä edes kerran, ja noin viidesosa käyttää sitä säännöllisesti. Palvelua käyttää kuukaudessa jopa 10 000 (ip-osoitteen perustella) yksilöityä käyttäjää. Tutustu: [MAPPA.fi](https://mappa.fi)

ULOS-UT-OUT

ULOS-UT-OUT on säännöllisesti järjestettävä kansainvälinen ulkona oppimisen suur tapahtuma. Tapahtuman järjestäjinä on keskeiset ympäristökasvatuksen, seikkailukasvatuksen ja ulkona oppimisen toimijat, ja Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto toimii tapahtuman koordinaattorina. Kolmepäiväisessä tapahtumassa koulutetaan ja verkostoituu 300–500 opettajaa, kasvattajaa ja nuorisotyöntekijää. Tavoitteena on antaa osallistujille valmiuksia viedä uusia ulkona oppimista ja kestäviä elämäntapoja edistäviä menetelmiä ja toimintamalleja työpaikoilleen, esimerkiksi kouluihin ja päiväkoteihin. Seuraava ULOS-UT-OUT-tapahtuma järjestetään kesäkuussa 2026. Tutustu: ulosutout.fi

ORGANISAATIO

Päätösvaltaa liitossa käyttävät **valtuutetut**, jotka edustavat LYKE-verkoston toimipisteitä eli paikallistoimijoita. Päätökset tehdään yhdistyksen vuosikokouksissa sekä tarvittaessa koolle kutsuttavissa ylimääräisissä kokouksissa. Toimeenpanosta vastaa **hallitus**, jonka kokoonpano löytyy sivulta <https://www.luontokoulut.fi/liitto/hallitus/>.

Verkoston kehittämisen suuria linjoja tukee myös **LYKE-ohjausryhmä**, jossa on edustajat Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton lisäksi Suomen nuorisokeskusyhdistyksestä, Metsähallituksesta, Suomen Leirikoulu yhdistyksestä, Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomesta, Natur och Miljöstä ja LUMA-keskus Suomesta sekä asiantuntijoita Opetushallituksesta ja ELY-keskuksesta. Mukaan on pyydetty nuorisoesiintymä Luontoliiton ja Allianssin kautta.

Liitolla on kaksi **toimihenkilöä**: toiminnanjohtaja ja suunnittelija. Työntekijöiden työaikaprocentit ovat riippuvaisia avustuspäätöksistä ja varainhankinnan onnistumisesta. Lisäksi liitto palkkaa hanketyöntekijöitä tarpeen mukaan.

Liiton toimipiste sijaitsee osoitteessa Pyhäjärvenkatu 5 B, 2kr. 33200 Tampere.

LIITE 1. LYKKYN ITSEARVIOINTI OKM:N ARVIOINTIKRITEEREIHIN PERUSTUEN**LAATU**

Toiminnan tavoitteellisuus, kehittyminen, oman toiminnan seuraaminen ja tavoitteiden saavuttamisen arviointi

Hakija on asettanut toiminnalleen erittäin selkeät ja saavutettavissa olevat tavoitteet.

Suomen luonto- ja ympäristökoululle laadittiin vuoden 2022 aikana uusi kolmivuotisstrategia vuosille 2023–25. Sen on tarkoitus olla joustava ja muuttuvan yhteiskunnan ajankohtaisiin tarpeisiin reagoiva. Strategiaa tarkistetaan vuosittain toimintasuunnitelman laatimisen yhteydessä hallituksen ja työntekijöiden yhteisessä suunnittelupäivässä. Toimintasuunnitelman tavoitteet on rakennettu toteuttamaan kolmivuotisstrategiaa. Vuositavoitteissa on kunkin tavoitteen alla useita toimenpiteitä, joihin on määritelty mittarit. Strategiaa haluttiin päivittää palvelemaan paremmin tämän hetken kestävyyshaasteista kärsivää yhteiskuntaa. Siinä halutaan korostaa ympäristökasvatuksen vaikuttavuutta, laajuutta, laatua sekä lasten ja nuorten osallisuutta, jotta heidän äänensä ja huolensa kuuluisi paremmin liiton edistämässä asioissa, LYKE-verkostossa, poliittisessa vaikuttamistyössä, hankesuunnitelmien ajankohtaisuudessa sekä kasvattajien ja opettajien koulutuksessa ja opetusmateriaaleissa. Strategialla haluamme kirkastaa toimintamme tavoitteita ja paikkaamme ympäristökasvatuksen, kestävyyskasvatuksen sekä ulkona oppimisen asiantuntijajärjestönä.

LYKKY on laatinut myös koordinoimalleen LYKE-verkostolle sertifiointijärjestelmän, jossa määritellään luonto- ja ympäristökoulutoiminnan sertifiointikriteerit. Kriteerien toteutumista seurataan sekä hallituksen toimesta että vertaisauditoinnin ja siitä tuotettavan raportoinnin keinoin. Kriteereitä uudistetaan tarpeen mukaan verkoston ja toimintakentän muutostarpeiden myötä. Esimerkiksi vuonna 2024 saatetaan loppuun vuonna 2023 aloitettu viimeisin auditointikierron kaikkien toimipisteiden osalta, sekä kehitetään sertifiointikriteereitä auditointikierron kokemusten perusteella.

Toiminta kehittyy esimerkillisesti.

Liiton strategiatyössä ja vuosittaisessa suunnittelussa olemme ottaneet käyttöön vuosittaiset selkeät toimenpiteet ja niiden toteutumisen arvioinnin. Koko LYKKYn toiminnan ajan toimintaa ovat viitoittaneet kunkin vuoden painopistealueet, joiden puitteissa aina joku toiminnan alue on kehittynyt erityisen paljon – viime vuosina esimerkiksi tuollaisia olleet yhdenvertaisuus- ja vaikuttamistyö sekä vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen. Kehittämisen tukena on aina käytetty jäsenverkostoa osallistavia menetelmiä, kuten kyselyitä ja työpajoja. Liitto on aina etsinyt aktiivisesti tutkimusyhteistyötä ja kehittämisessä on hyödynnetty opinnäytetöitä ja tutkimusyhteistyötä ja oltu näissä mielellään mukana. Esim. vuoden 2022 strategiaprosessissa tehdystä kyselystä nousi juuri tarve nostaa lasten ja nuorten kuuleminen keskiöön sekä kehittää LYKE-verkoston auditointeja ja palveluita edelleen.

LYKKYn toimintaa arvostetaan myös muualla: Olemme ECF4CLIM -suurhankkeen yhteistyökumppani, jossa LYKE-verkoston sertifiointi- ja auditointijärjestelmä on yksi hankkeen referenssi. Yhteistyötä Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitoksen kanssa on tarkoitus jatkaa “Kestävyysosaamisen tutkimuskanava”, jolle haetaan Nesslingin säätiön rahoitusta. YK-liitto valitsi MAPPA-palvelun keväällä 2021 Suomen ehdokkaaksi kansainvälisen kestävä kehityksen kasvatuksen UNICEF-palkinnon saajaksi. LYKKY on SYKE:n koordinoiman FEO- (Suomen ekosysteemiobservatorio) ja PÖLYKOORDI- hankkeiden kumppanina välittämässä tietoa kansalaishavainnoinnin menetelmistä ja luonnontilasta ja sen seurannasta opetukseen, kasvatukseen ja nuorisotyöhön. Teemme yhteistyötä Suomen lajitietokeskuksen ja Jyväskylän yliopiston avoimen ympäristötiedon keräämiseksi ja käyttämiseksi kouluissa ja nuorisotyössä. Teemme yhteistyötä Helsingin ja Tampereen Kasvatustieteellisten tiedekuntien kanssa mm. OKL:n luontokoulupäivien järjestäjinä. Lisäksi olemme mukana monessa valtakunnallisessa yhteistyöverkostossa ympäristökasvatukseen ja opetukseen liittyen, sekä tuemme OPH:n rahoittamien kestävyyskasvatushankkeiden välistä yhteistyötä ja synergiaa OPH:n lopetettua hankkeiden

koordinoituihin. Toimintamme piirissä olevien lasten ja nuorten kanssa työskentelevien määrä kasvaa jatkuvasti, myös MAPPA-palvelun kautta. Saamme toistuvasti kyselyjä uusilta LYKE-verkoston jäsenyyttä tavoittelevilta toimijoilta eri puolilta Suomea, mutta ongelmana on rahoituksen löytäminen paikalliselle luontokoulutoiminnalle. LYKKY on tukenut monia paikallisia luontokouluprosesseja aktiivisesti, jotta kaikilla lasten ja nuorten kanssa toimivilla olisi mahdollisuus osallistua ryhmänsä kanssa luontokoulutoimintaan. MAPPA-palvelun kehitystyötä on jatkettu sen perustamisesta asti vuosittaisilla hankkeilla erinomaisin ja kiitetyin tuloksin.

Toimintaa seurataan säännöllisesti ja suunnitellusti (sekä määrällisesti että laadullisesti).

Liitolla on käytössä monia arviointikeinoja:

Monitorointi (Osallistujamäärien laskeminen ja tapahtumien dokumentointi): vuosittainen LYKE-asiakasmääräkysely (LYKKY edellyttää sertifioiduilta LYKE-toimipisteiltä), laajempi vuonna 2021 tehty LYKE-10-vuotiskysely, vuonna 2022 tehty laaja strategiakysely, toimipisteiden oma raportointi omille sidosryhmille, MAPPA-palvelussa kävijöiden määrä (sekä yksilöity että kaikki vierailut), ULOS-UT-OUT osallistujamäärä, kaikkien some-tilien (LYKE-verkosto, MAPPA.fi, ULOS-UT-OUT) käyttäjämäärien seuraaminen.

Reaktion arviointi (Osallistujan välitön reaktio): Osallistujien tarkkailu luonto- tai ympäristökoulupäivän aikana ja koulutuksissa ja ohjelman soveltaminen reaktioiden mukaan, ohjelman muokkaaminen ryhmän mukaan, palautteen kerääminen LYKE-verkoston koulutustapaamisista, MAPPA.fi-palvelusta ja ULOS-UT-OUT-tapahtumista, ja palautteen käyttäminen kehittämistyössä.

Oppimisen arviointi (Muutokset ymmärryksessä tai tietoisuudessa): reflektointi osallistujien kanssa luonto- tai ympäristökoulupäivän lopuksi, ryhmän oman opettajan tekemä arvio luontokoulupäivästä esim. e-lomakkeella (LYKKY edellyttää sertifioiduilta LYKE-toimipisteiltä, lomake kaikkien käytössä LYKE-verkkosivuilla), kasvattajien lähettämät kommentit MAPPA.fi-palveluun. Vaikuttavuuden arviointityötä jatketaan edelleen vuonna 2024 ottamalla käyttöön vuonna 2023 kehitetty LYKE-verkoston yhteisen lasten ja nuorten palautelomake, joka pohjautuu vuonna 2022 on Osaamiskeskus Kentaurin kestävä kehityksen mittariryöpaajoissa kehitettyyn ekologisen kestävyuden mittariin, sekä aikaisemmin kehitettyyn osallisuuden mittariin. Näissä kehittämistöissä myös LYKKY oli mukana.

Käyttötymisen arviointi (Mitä osallistajat tekevät osallistumisen jälkeen): Kysely tavoitteista verkostolaisille (gradu 2021: S. Kukko) ja opettajille (gradu 2022: A. Holopainen), työpajat vaikuttavuuden arviointiin liittyen vuonna 2021.

Tulosten arviointi (Pitkän tähtäimen mitattavia tuloksia): Toimintakertomukset ja OKM:n tekemä arviointi, tutkimusyhteistyö: LYKKY on mukana (associated partner) syksyllä 2021 alkaneessa suuressa EU-hankeessa, joka keskittyy kestävä kehityksen kasvatuksen arvioinnin kehittämiseen. Myös hankeavustuksia vaikuttavuuden arviointihankkeelle on haettu. Opettajien ja kasvattajien koulutus, muutos toimintatavoissa ja -kulttuurissa, MAPPAn hyödyntäminen tavoitettavuuden lisäämisessä ja tätä kautta pitkäkestoisen vaikuttavuuden lisääminen on mukana kaikissa uusissa hankeavustuksissa.

Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan perusteellisesti

Tärkein väline toiminnan tavoitteiden saavuttamisen arvioinnille on kevään toimintakertomus. Jatkuvaa tavoitteiden toteutumisen arviointia tehdään hallitustyöskentelyssä. Tämän lisäksi tavoitteiden arvioinnissa käytetään apuna opinnäytetöiden tekijöitä – esim. keväällä 2020 MAPPA-palvelua arvioitiin osana opinnäytetyötä (M. Kiili), ja MAPPAn osalta saatiin myös opinnäytetyötä laajempi raportti liiton käyttöön. Roope Lindevallin pro gradu työ toimi pohjana Kasviosta Kansalaistiedettä -hankkeen suunnitelmassa, jolle saatiin Keski-Suomen ELY-keskuksen ympäristökasvatuksen hankerahoitus ja hanke toteutettiin 2021–2023.

LAAJUUS

Toiminnan määrä ja monipuolisuus, toimintaan osallistuvien nuorten määrä, toiminnan valtakunnallisuus ja saavutettavuus

- 1. Hakijalla on erittäin paljon monipuolista toimintaa sekä paljon toiminnassa mukana olevia nuoria käytettävissään oleviin voimavaroihinsa ja toimintansa tarkoitukseen suhteutettuna.**

LYKKYn toimintaan kuuluu LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökoulutoiminnan kehittäminen, MAPPA.fi-palvelu ja ULOS-UT-OUT-suurtapahtuma. Lisäksi LYKKY on keskeinen toimija ympäristökasvatus- ja nuorisopolitiikassa pääasiallina kumppaneina FEE Suomi ja Suomen nuorisokeskusyhdisty, mutta myös laajasti muut ympäristökasvatusta edistävät ja nuorisoalan järjestöt. Toiminta perustuu verkostoitumiseen ja koko Suomen luonto- ja ympäristökasvatuksen kehittämiseen verkostojen avulla. (1) LYKE-verkostossa on mukana monipuolisesti monenlaisia luonto- ja ympäristökoulutoimintaa lapsille ja nuorille tarjoavia tahoja: Metsähallituksen luontokeskuksia, nuorisokeskuksia, kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämiä luonto- ja ympäristökouluja, yksityisiä luontokoulupalvelujen tarjoajia, leirikouluja, museoita ja eläintarhoja. Monipuolinen palvelutarjoajien joukko tekee myös palveluista monipuolisia – kuitenkin niin, että kaikki ovat sitoutuneet täyttämään LYKE-verkoston kriteerit. Työntekijät koulutautuvat vuosien 2022–2023 aikana Suomen Ympäristöopisto Syklin Ympäristökasvattajan erikoistumisopinnoissa museo- ja kulttuurialan ryhmässä tarkoituksena nimenomaan verkostoitua, markkinoida LYKE-verkosta ja kehittää ja laajentaa sen toimintaa tätä kautta. 50 % Suomen lapsista ja nuorista asuu paikkakunnalla, jossa on LYKE-verkoston toimipiste. Luontokoulutoimintaan osallistuu laskennallisesti noin 3 ikäluokkaa. LYKKY tarjoaa LYKE-verkostolaisille vuodessa kaksi koulutustapaamista, joista toinen etäyhteydellä ja toinen kaksipäiväisenä lähikoulutuksena, sekä lyhyempiä verkkokoulutuksia tarpeen mukaan, yhteisiä kehittämisprosesseja, vertaistukea ja yhteistä markkinointia ja vaikuttamistyötä. (2) MAPPA.fi-palvelu kokoa yli 300 materiaalinuottajaa yhteen. Mukana on monia näkökulmia luonto- ja ympäristökasvatukseen ja ulkona oppimiseen. LYKKY hallinnoi ja kehittää palvelua jokavuotisilla hankkeilla, vuonna 2022 MAPPA kävi läpi ison teknisen kehittämisprosessin ja sen ulkoasu ja toiminnalliset ominaisuudet uudistettiin. Tämä rahoitettiin OKM:n erityisavustuksella. Palvelu laajeni käsittämään materiaalien lisäksi ympäristökasvatuspalvelut ja tapahtumat sekä linkityksen kansalaishavainnointiin. Viimeisimpänä MAPPAan on lisätty ops-työkalu materiaalien linkittämiseksi opetussuunnitelmaan sekä yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen kanssa eurooppalaiseen GreenComp-osaamiskehykseen sekä perus- ja lukio-opetuksen opetussuunnitelmiin perustuva osaamisperusteinen materiaalihaku. (3) ULOS-UT-OUT-suurtapahtuma yhdisti 8 pääjärjestäjää ja yli 100 ohjelmantuottajaa, ja kolmepäiväiseen tapahtumaan kokoontui kesällä 2023 yli kolmesataa osallistujaa ympäri Suomen. Jokainen mukana oleva kasvattaja vaikuttaa lapsiin ja nuoriin 40 vuotta – joten vaikutus ulottuu pitkälle.

2. Toiminta on kokonaisuudessaan valtakunnallista.

LYKE-verkoston 50 sertifioiduista toimipisteestä pohjoisin on tällä hetkellä Inarissa, itäisin Kolilla, eteläisin Helsingissä ja läntisin Ahvenanmaalla. MAPPA.fi-palvelu ja ULOS-UT-OUT-tapahtuma tavoittavat kaikki ympäri Suomen paikasta riippumatta.

3. Saavutettavuus on otettu huomioon esimerkillisesti järjestön toiminnassa.

Keskeinen tavoitteemme on vaikuttaa siihen, että ihan kaikki nuorten kanssa toimivat voisivat saada tukea luonto- ja ympäristökasvatukseensa kaikkialla Suomessa. MAPPA-palvelussa sekä muissa sähköisissä palveluissa olemme ottaneet huomioon saavutettavuuteen teknisestä näkökulmasta. Olemme kehittäneet mahdollisuuksia liikuntarajoitteisten huomioimiseen luontokoulutoiminnassa kouluttamalla verkostolaisia. Olemme tämän jälkeen tehneet ja jalkauttaneet yhdenvertaisuussuunnitelmaa verkostollemme. Verkoston toiveista järjestämme mm. LYKE-tapaamisissa koulutusta erityisryhmien kanssa toimimisesta ja muista ajankohtaisista ja tärkeiksi koetuista asioista, joita kasvattajat ja opettajat nostavat esille

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS

Merkityksellisyys nuorisotyössä ja -politiikassa sekä järjestön toimialalla

1. Hakijan toiminta on poikkeuksellisen merkityksellistä nuorisotyön ja -politiikan muodostaman kokonaisuuden kannalta tarkasteltuna.

LYKKY on nuorisotoimialalla laajasti verkostoitunut toimija ja verkostotyön osaaja, joka koordinoi merkittäviä yli hallinnollisten sektorirajojen ulottuvia kestävyyskasvatuksen toimintoja 3–29-vuotiaille tarjoten erilaisia kestävyysosaamisen oppimismahdollisuuksia non-formaaleja oppimisympäristöjä korostaen. Nämä toiminnot edistävät kestävyyskasvatusta ja vihreään siirtymään tarvittavien taitojen oppimista Euroopan unionin ohjauksen mukaisesti. Nuorten saaminen mukaan ympäristötoimiin

edellyttää Euroopan Unionin neuvoston mukaan jo hyvin nuoresta iästä alkaen ympäristökysymyksiä koskevan tietoisuuden lisäämistä ja oppimista, joka voi olla virallista, epävirallista tai arkioppimista [3]. Näiden taitojen oppimista ei huomioida tällä hetkellä riittävässä määrin koulutuksessa eikä nuorisotyössä, ja toimintojen vahvistamiseen ja lisäämiseen tulisi siten kiinnittää erityistä huomiota opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alalla.

LYKKY on aktiivinen osallistuja OKM:n tilaisuuksissa ja seminaareissa ja se on ollut mukana vaikuttamassa nuorisoalaan, niin VANUPON osalta kuin myös Nuorisobarometrin osalta. LYKKY on vastannut asiantuntijana lasten ja nuorten näkökulmasta, heidän näkökulmaansa ja toiminta- ja vaikuttamismahdollisuuksiaan esille nostaten erilaisiin lausuntopyyntöihin (esim. Kansallisiin luonnon monimuotoisuus- ja pölyttäjästrategioihin sekä Luonnonsuojelulain uudistamiseen liittyen)

LYKKY osallistuu kaikkiin luonto- ja ympäristökasvatukseen liittyviin ympäristö-, koulutus- ja nuorisopoliittisiin prosesseihin tuomalla asiantuntijanäkemyksensä mukaan valmisteluun esimerkiksi lausuntojen kautta. LYKKY tekee yhteistyötä myös monien viranomaisten kanssa ministeriössä ja Opetushallituksessa.

Agenda 2030 velvoittaa Suomea edistämään kestävästä kehitystä, ja Agendan tavoite 4.7 linjaa, että vuoteen 2030 mennessä on varmistettava, että kaikki oppijat saavat kestävästä kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestävästä kehityksestä ja kestäviä elämäntapoja arvostavan koulutuksen kautta. Suomessa on kaksi järjestöä, jotka keskittyvät tähän asiaan, Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi on toinen, ja Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto toinen.

2. Järjestö on erityisen merkityksellinen toimija omalla toimialallaan.

LYKKY on yksi merkittävimmistä ja nuorisoalan järjestöistä ainoa lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa kestävyyskasvatustoimintaa koordinoiva toimija Suomessa. LYKKY koetaan keskeiseksi ympäristökasvatustoimijaksi Suomessa: Suomen Romanian suurlähetystö pyysi LYKKYn toiseksi toimijaksi OPH:n rinnalle kertomaan Romanian presidentinhallinnolle ympäristökasvatuksesta Suomessa kesäkuussa 2021. LYKKY on pyydetty mukaan kahteen yliopistojen EU-suurhankkeeseen, josta toinen sai rahoituksen (ECF4CLIM) – viimeksi mainitussa LYKKY on Suomen keskeisin Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitoksen yhteistyökumppani. Tämän lisäksi LYKKY on ollut mukana Tampereen yliopiston Ilmastokasvatuksen hankkeessa. Parhailaan LYKKYllä on meneillään ja vireillä hankkeita ja muuta yhteistyötä Suomen ympäristökeskuksen, Suomen lajitietokeskuksen sekä Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuskeskuksen kanssa.

TALOUDENHOITO

Toiminnan kustannukset suhteessa toiminnan valtakunnallisuuteen ja laatuun sekä hallinto- ja henkilöstökustannusten osuus kokonaiskustannuksista

1. Hakijan toiminnan kustannukset ovat poikkeuksellisen hyvin suhteessa toiminnan valtakunnallisuuteen ja laatuun nähden.

LYKKYn kustannukset ovat todella pienet – liiankin pienet – suhteessa toiminnan valtakunnallisuuteen ja laatuun. Kaikki edellä kuvattu on tehty 2-2,2 henkilön vuosityömäärällä. Liiton on pakko hakea jatkuvasti erilaisia hankerahoituksia, jotta pystymme sitouttamaan pitkäjänteiseen työsuhteeseen kaksi täysiaikaista työntekijää ja yhden 50 % työajalla määräaikaaisesti olevan työntekijän. Hankesuunnittelu ja rahoitushaku ja hankkeiden pyörittäminen vie työaikaa muusta tärkeästä, kuten vaikuttamis- ja viestintätyöstä ja resursseista. LYKKY toimii julkishallinnon ja järjestötoiminnan rajapinnassa: LYKKYllä ei ole mahdollista kerätä nykyistä huomattavasti suurempaa rahoitusta esimerkiksi jäsenmaksujen kautta, sillä valtaosa jäsenistä on julkishallinnon edustajia, ja työmme ei liity harrastustoimintaan tai vapaaehtoistyöhön vaan opettajien ja kasvattajien ammatilliseen kehittämiseen.

2. Hallinto- ja henkilöstökustannukset ovat erittäin oikeasuhtaiset toisiinsa nähden, ottaen huomioon järjestön toiminnan päämäärät, toimintatavat ja toimialan.

Epävirallisessa LYKKYn tekemässä järjestöjen toiminnanjohtajille suunnatussa kyselyssä LYKKYn toiminnanjohtajan palkka oli järjestöistä pienin. Muidenkin työntekijöiden palkat ovat matalat. Voi siis sanoa, että hallinto- ja henkilöstökustannukset eivät ole liian suuret, koska maksamme liian pientä palkkaa ja toimistohuone on vaatimaton, ja sitä jaetaan muiden järjestöjen kanssa.

OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Miten järjestö tarjoaa nuorille mahdollisuuden osallistua järjestön päätöksentekoon, miten järjestö muulla tavoin edistää nuorten kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa

1. Hakijan toiminnassa tarjotaan nuorelle erittäin laajat ja monipuoliset mahdollisuudet osallistua järjestön päätöksentekoon toiminnan kaikilla tasoilla.

LYKKY ei palvele suoraan lapsia ja nuoria, vaan niitä, jotka toimivat lasten ja nuorten kanssa. Olemme silti pyrkineet siihen, että hallituksessa olisi aina ainakin yksi alle 30-vuotias jäsen. Lisäksi LYKE-ohjausryhmässä on paikka nuorelle. LYKE-verkoston toimipisteissä luonto- ja ympäristökoulupäivinä lapset arvioivat toimintaa, ja toimintaa kehitetään lasten arvioiden perusteella. Uudessa strategiassa haluttiin nostaa lapset ja nuoret paremmin esiin myös otsikkotasolla. Haluamme tuoda entistä enemmän nuorten ääntä esille poliittisessa vaikuttamistyössämme, varmistaa ja parantaa ympäristökasvatuksen laatua, jotta opettajat ja kasvattajat sekä LYKE-verkoston toimijat pystyvät käsittelemään monimutkaisia systeemiä ympäristöhaasteita lasten ja nuorten kanssa. Haluamme lisätä lasten ja nuorten mahdollisuuksia ympäristökasvatukseen, kuulla heitä tätä kautta ja tarjota keinoja ympäristöahdistuksen vähentämiseksi ja osallisuuden ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi

2. Järjestön toiminnassa nuori saa runsaasti ja monipuolisesti sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän voi käyttää osallistumiseen yhteiskunnassa, ottaen huomioon järjestön toimintatapa ja tavoitteet.

Toimijuus on keskeinen asia luonto- ja ympäristökasvatuksessa: koko toiminta perustuu tavoitteeseen, että lapsille ja nuorille kehittyy osallisuuden, toiminnan ja elämysten kautta tarpeellinen osaaminen sekä halu ja into rakentaa yhteiskuntamme kestävää tulevaisuutta. Tähän tähtää sekä LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökoulupäivät, MAPPA.fi-palvelun materiaalit sekä ULOS-UT-OUT-suurtapahtuma. LYKKY pyrkii kehittämään näistä prosesseista mahdollisimman tehokkaita, monipuolisia ja laaja-alaisia.

LIITE 2. LYKKYN STRATEGIA 2023-2025

Toiminnan pitkäjänteistä suunnittelua varten liitolle vahvistetaan uusi strategia vuosille 2023–2025 syyskokouksessa joulukuussa 2023. Strategia ohjaa liiton toimintaa seuraavat vuodet, kuitenkin tarkistaen ja päivittäen vuosittain tarpeen mukaan toiminnan suunnittelun yhteydessä. LYKKY on kaksikielinen ja tukee toiminnallaan sekä suomen- että ruotsinkielisiä yksiköitä.

TOIMINNAN MISSIO

Kasvatuksella kohti vahvaa luontosuhdetta ja kestävästä elämäntapaa

VISIO VUOTEEN 2030

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto on innostava ympäristökasvatuksen edelläkävijä ja vaikuttaja.

TOIMINTAMME OHJAAVAT ARVOT

Luonnon kunnioittaminen

Toimintamme tukee lasten ja nuorten luontosuhteen vahvistamista ja kestävästä elämäntavan oppimista.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Ympäristökasvatus kuuluu kaikille. Luonto- ja ympäristökoulutoimintaan on helppo osallistua, se on esteettömästi ja tasa-arvoisesti eri puolilla Suomen saavutettavissa. Tietoa ja materiaalia ympäristökasvatuksesta on avoimesti saatavilla.

Yhteisöllisyys

Toimintamme lähtökohtana on yhdessä tekeminen, kehittäminen ja kumppanuus. Edistämme osallisuutta ja aktiivista toimijuutta.

Rohkeus

Uudistamme jatkuvasti toimintaamme ja kehitämme ympäristökasvatusta valtakunnallisesti. Olemme aloitteellisia ja kokeilemme ennakkoluulottomasti uutta.

STRATEGISET TAVOITTEET VUOSILLE 2023-2025

---

1. Ympäristökasvatus kuuluu jokaiselle lapselle ja nuorelle

- *Edistämme ympäristökasvatuksen saatavuutta ja näkyvyyttä valtakunnallisesti 1.) luonto- ja ympäristökoulutoiminnan, 2.) vaikuttamistyön 3.) materiaalien ja opetusmenetelmien 4.) koulutusten ja muiden ympäristökasvatusta tukevien palveluiden järjestämisen ja niistä tiedottamisen kautta.*
- *LYKE-verkoston laajenemista edistetään ja verkostoa vahvistetaan. Uudet toimijat ja kumppanit kokevat verkoston hyödylliseksi ja houkuttelevaksi vahvan asiantuntijuuden, ketterän toiminnan ja paremman näkyvyyden takia.*
- *Laajentuneen ja uudistuneen MAPPA.fi -palvelun kautta kasvattajat ja opettajat löytävät nyt ympäristökasvatuksen materiaalien lisäksi ympäristökasvatusta tukevat palvelut, koulutukset ja tapahtumat. MAPPA.fi -palvelun vaikuttavuutta ja käytettävyyttä lisää myös uusi ops-työkalu, jonka avulla käyttäjät voivat etsiä materiaaleja sen perusteella, miten hyvin ne soveltuvat käytettäväksi eri oppiaineiden opetussuunnitelmien tavoitteiden saavuttamisessa. MAPPA.fi-*

palvelua kehitetään edelleen jatkuvasti ja se tavoittaa laajentumisen myötä entistä enemmän uusia käyttäjiä ja toimii myös erinomaisena viestintä- ja mainoskanavana ympäristökasvatuksen toimijoille sekä LYKE-verkostolle ja liitolle.

- *Innostamme kasvattajia ja opettajia lisäämään omaa ympäristökasvatuksen osaamistaan. Liitto tarjoaa koulutusta ajankohtaisista asioista ja uusista menetelmistä ympäristökasvatuksen ja ympäristöalan kentällä ULOS-UT-OUT -suurtahtumassa, erilaisten hankkeiden, LYKE-verkoston ja yhteistyökumppaneiden kautta. Osallistumme aktiivisesti ja näymme eri tapahtumissa ja tilaisuuksissa. LYKE-verkoston toimijat tarjoavat koulutusta kasvattajille ja opettajille. Liitto tarjoaa tähän tukea ja markkinointiapua somekanavissa ja MAPPAssa. Viestimme opettajille, kasvattajille ja verkoston toimijoille eri ajankohtaisista kiinnostavista teemoista, koulutuksista, opetusmateriaaleista, verkoston omista toimintahelmistä ja ympäristökasvatuksen sekä ulkona oppimisen toimintaideoista liiton somekanavissa ja MAPPAssa.*

2. Ympäristökasvatus on laadukasta

- *Olemme ympäristökasvatuksen asiantuntijajärjestö. LYKE-verkoston tarjoama ympäristökasvatus on laadukasta ja vetovoimaista. Laatu varmistetaan sertifiointin ja säännöllisen auditoinnin avulla.*
- *Liiton toiminta on asiantuntevaa, reagoivaa ja ketterää. Tarjoamme osaamista ajankohtaisista aiheista kasvattajille ja opettajille sekä verkoston toimijoille. Asiantuntemuksemme näkyy ja tunnetaan poliittisen vaikuttamistyön kautta ja eri alan verkostoissa sekä kasvatus- ja koulutusosalalla ja -tutkimuksen parissa. Asiantuntijajärjestönä seuraamme ja edistämme kansallisten ja kansainvälisten ohjelmien ja tutkimuksen tunnettuutta ja jalkauttamista Suomessa. Teemme yhteistyötä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. Sitoudumme jalkauttamaan yhteisiä eurooppalaisia kestävyyskasvatuksen suosituksia, kuten GreenComp-osaamiskehystä (!) ja EU-komission suositusta kestävästä kehityksen kasvatukselle.*
- *Liiton LYKE-verkostolle tarjoamat palvelut ovat laadukkaita ja ajankohtaisia. Palvelut vahvistavat verkoston osaamista ja ammattitaitoa, ympäristökasvatuksen laatua sekä sen vaikuttavuutta. Liitossa ja etenkin verkostossa osataan ja otetaan käyttöön uudenlaiset koulutus- ja opetusmenetelmät. Osallistamme verkoston toimipisteitä kehittämistyöhön.*
- *LYKE-verkoston nimissä tehtävän ympäristökasvatuksen laatu varmistetaan sertifikaatein ja kriteerien täyttymistä seurataan säännöllisin väliajoin vertaisauditointien kautta. Vertaisauditointijärjestelmää kehitetään vastaamaan entistä paremmin toimipisteiden erilaisia tarpeita.*

3. Ympäristökasvatus on vaikuttavaa lapsia ja nuoria osallistaen

- *Ympäristökasvatuksen asiantuntijajärjestönä tuomme lasten ja nuorten äänen kuuluviin, etenkin kasvattajien ja opettajien kautta. Tarjoamme kasvattajille ja opettajille ideoita ja opetusmateriaaleja käsitellä lasten ja nuorten mieltä askarruttavia ympäristöasioita. Tuemme verkoston toiminnassa lapsia ja nuoria ympäristöahdistuksen käsittelyssä ja aktiivisessa kansalaisuudessa. Liiton toiminnassa pyrimme mahdollistamaan ja lisäämään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.*
- *Vaikuttamistyössä kunta- ja valtakunnantasolla tuomme verkoston työtä esille, jotta kouluilla ja päiväkodeilla on taloudellisesti mahdollista hyödyntää luonto- ja ympäristökoulupalveluita. Edistämme luonto- ja ympäristökoulutoiminnan sekä muun vastaavanlaisen ympäristökasvatustoiminnan laajaa maantieteellistä saavutettavuutta ja julkisin varoin toteutettavaa, taloudellisesti turvattua jatkuvuutta.*
- *Edistämme kestävästä kehityksen kasvatuksen sekä ympäristöasioiden näkymistä opetuksessa kaikilla kouluasteilla ja opetussuunnitelmatyössä. Teemme vaikutustyötä yhdessä muiden alan toimijoiden kanssa mm. Kestävä koulu -ohjelman mahdollistamiseksi Suomessa.*
- *Liiton ja verkoston vaikuttavuutta arvioidaan ja seurataan. Kehitämme konkreettisia mittareita verkoston jäsenten ja muiden toimijoiden kanssa.*